PRANCŪZIŠKI APSAKYMAI

Samuel Beckett

PASAULIS

Samuel Beckett

Prancūziški apsakymai

PRANCŪZIŠKI
APSAKYMAI

Samuel Beckett

Iš prancūzų kalbos vertė
Galina Baužytė-Čepinskienė

VILNIUS

UDK 840-3
Be49

Versta iš:
Samuel Beckett
Nouvelles et Textes pour Rien, Les Editions de Minuit, Paris, 1958
Tetes-Mortes, Les Editions de Minuit, Paris, 1967, 1972
Pour Finir Encore, Les Editions de Minuit, Paris, 1976, 1991, 2001, 2004
Premier Amour, Les Editions de Minuit, Paris, 1970
Mal Vu Mal Dit, Les Editions de Minuit, Paris, 1981
L'Image, Les Editions de Minuit, Paris, 1988

Knygos išleidimą parėmė Kultūros ir sporto rėmimo fondas

ISBN 9955-435-72-0

Negaliu tęsti. Aš tęsiu...

Samuelis Beckettas (1906–1989), viena iš ryškiausių, įtakingiausių ir savičiausių XX a. literatūros figūrų, skeptiškasis Nobelio premijos laureatas, tylusis naratyvo reformatorius, labiausiai pagarsėjo dramos kūriniais bei romanais, tačiau jo kūrybos pamatą, kad ir kaip neįprastai tai skambėtų, sudaro trumpoji proza – jis rašė ją visą gyvenimą ir joje galima įžvelgti esminius autoriaus kūrybinius iššūkius bei inovacijas. Tačiau kaip tik ši Becketto kūrybos dalis vertinama ypač kontroversiškai. Autoriaus kūrybos tyrinėtojo Christopherio Rickso teigimu, 1946 m. sukurtas menininko apsakymas „Pabaiga" „geriausiai atskleidžia Becketto prozos esmę", o rašytojas Johnas Banville'is „Pirmąją meilę" pavadino „kone tobuliausiu iš visų kada nors parašytų apsakymų." Tačiau pasaulinės trumposios prozos antologijų sudarytojai retai prisimena niūriojo airio kūrinius. Becketto trumpoji proza dažniau laikoma tam tikra kūrybos anomalija, tokia tolima literatūros tradicijai, kad kritikai iki šiol ne tik stengiasi perprasti, kas joje norima pasakyti, bet ir siekia atsakyti į klausimą, koks tai apskritai žanras: apsakymai, eksperimentinės dramos, meditacijos, poezija ar pabiri juodraštiniai fragmentai?

Williamas Trevoras, aiškindamas, kodėl neįtraukė Becketto kūrinių į „Oksfordo airių trumposios prozos antologiją" (1989), teigia, kad šis autorius, kaip ir, tarkime, jo tėvynainiai Bernardas

Shaw ar Seanas O'Casey, „meistriškiau perteikė savo idėjas kita forma." Tačiau vertindami Beckettą tik kaip dramaturgą, kuris, be dramų, parašė ir keletą reikšmingų romanų, puoselėjame ribotą autoriaus kūrybos sampratą ir deramai nesuvokiame jo kūrybinio kelio esmės. Pats autorius savo trumpuosius tekstus laikė „svarbiais kūriniais." Paradoksalu tai, kad ne kas kita, o trumpoji Becketto proza geriausiai atitinka Trevoro pateiktą žanrinį apsakymų ir novelių apibūdinimą – „esmės išgryninimas." Beckettas „grynino esmę" maždaug šešiasdešimt metų, ir šio proceso metu kūriniai, tarkime, sumanyti kaip romanai, dažnai virsdavo apsakymais, apsakymai – fragmentais, iš kurių išsirutuliodavo dramos ir taip toliau, ir priešingai... Kalbos aporijas mėginančiam įveikti autoriui svarbiausias buvo po žodžių luobu glūdintis „grynumas", žmogaus ir jį supančio pasaulio buvimo esmė ir nepakeliamybė.

Airių trumposios prozos meistras Frankas O'Connoras yra pasakęs, kad šiam žanrui akivaizdžiai būdingas vienas dalykas, kuris retai aptinkamas romane, tai – „intensyvus žmogaus vienatvės pojūtis." Neabejotina, kad šie žodžiai puikiausiai tinka Beckettui. Kurdamas didesnės apimties darbus autorius nuolatos susidurdavo – iš pradžių su sunkumais, paskui – su tikra neviltim; jis vis labiau linko į glaustumą bei trumpumą, ir trumpoji proza tapo pamatine (čia galima būtų galima pritaikyti ir kitą, panašiai skambantį žodį – „apmatine") jo naratyvine forma, persmelkta žmogaus vienatvės temos, – stambesnės prozos „distiliatu", bandomuoju didesnių kūrinių poligonu, žvalgomaisiais laukais.

Nors Becketto trumpoji proza – sąmoningai eksperimentinė, introspekcinė ir neretai įmantri, dauguma kūrinių, ypač pirmieji, niekada pernelyg neatitrūksta nuo kultūrinių airių pasakojimo tradicijų. Net jeigu kūrinio siužetas – siužeto nebu-

vimas, pasakojimo pagrindas – pasakojimo negalimumas, o forma – dezintegracija, Becketto naratyvuose galima įžvelgti sąsajų tarp estetizuotų eksperimentinių Europos modernizmo tekstų ir aiškia fabula grindžiamų tradicinių airių pasakojimų. Rašytojo apsakymams, dažnai sąmoningai sukonstruotiems, neaprėpiamumo ir gyvybės suteikia sakytinės literatūros, spontaniško vaidinimo tradicijos atgarsiai; štai kodėl jie taip viliojo teatro aktorius (pvz., Josephą Chaikiną) – šie pritaikydavo trumpuosius Becketto kūrinius scenai – ir paprastus skaitovus (pvz., Billie'į Whiteslow ir Barry McGoverną) – šie tiesiog perskaitydavo juos publikai viešai.

Daugely Becketto apsakymų neįžvelgsime aiškių ribų tarp prozos ir poezijos, tarp proziško pasakojimo ir dramos, galų gale tarp išbaigtumo ir neišbaigtumo. Dėl kai kurių autoriaus trumposios prozos darbų buvo kilę tikrų nesusipratimų – tarkime, leidėjai juos suprasdavo kaip poezijos ar dramos kūrinius, nors pats autorius griežtai tvirtindavo tai esant proza ir kartais drausdavo juos skelbti „kūrinio žanro" neatitinkančiuose rinkiniuose.

Neabejotina, kad Beckettas savo eksperimentais išplėtė trumposios prozos ribas, – neretai susiaurindamas, apribodamas formą, – tačiau minėtosios sakytinės tradicijos šaknys lėmė tai, kad net sunkiausiai perskaitomi ir transformuojami autoriaus kūriniai, tokie kaip „Tekstai niekam" ar „Gana", buvo sėkmingai pritaikyti scenai. Beckettas netgi pats paragino Josephą Chaikiną inscenizuoti „Tekstus niekam" ir 1980 m. kilusiuose kūrybiniuose ginčuose pateikė daug vertingų patarimų bei savo tekstų interpretacijų.

Įdomi ir drauge tipiška žanro požiūriu dviejų šiame rinkinyje pateikiamų trumpųjų tekstų istorija. „Vaizduotė mirė vaizduokitės" atsirado iš gerokai didesnio, taip ir nebaigto kūrinio, romano „Įsivaizduojama mirtis" (prancūziški jo fragmentai buvo

paskelbti 1965 m. vokiečių žurnale „Karsbuch" pavadinimu „Faux Départs"). Nors buvo akivaizdu, kad tai – didesnio teksto „distiliacija", vienas leidėjas Didžiojoje Britanijoje išleido šį fragmentą kaip baigtą romaną su prierašu: „Šis kūrinys buvo suprastas kaip romanas ir, nepaisant jo trumpumo, lieka romanas, grožinės literatūros kūrinys, iš kurio autorius pašalino viską, išskyrus esmę..."

Kitas šio rinkinio tekstas „Vaizdas" taip pat yra didesnio kūrinio „Kaip tai yra" (1961) fragmentas, pirmąkart paskelbtas žurnale „X" 1959 m., tačiau į antologijas jis neretai įtraukiamas kaip atskira novelė.

Becketto trumpieji kūriniai, be žanro ir formos nevienalytiškumo, skirtingi ir kalbos požiūriu – vieni (apibendrintai galima pasakyti – pirmieji ir paskutinieji) buvo parašyti angliškai, kiti – prancūziškai. Šioje knygoje pateikiami tik prancūziški rašytojo tekstai, todėl kalbama pirmiausia apie juos. Penktojo dešimtmečio pradžioje autorius pamažu liovėsi rašęs gimtąja kalba. 1946 m. laiške George'ui Reavey jis prisipažino: „Nemanau, kad ateityje daug rašysiu angliškai." Kaip tik tuo laikotarpiu, maždaug 1945–1946 m., Beckettas, siekdamas įgyvendinti savo tikslą „rašyti be stiliaus", puolė vykdyti „prancūziškojo sumanymo" ir per kelerius metus sukūrė keturias pirmąsias prancūziškas noveles: „Pirmąją meilę", „Išvarytą", „Raminamuosius" ir „Pabaigą." Šie kūriniai paskatino didžiulį kūrybinės energijos protrūkį – per artimiausius metus radosi tokie reikšmingi kūriniai kaip pjesės „Eleuterijos", „Laukiant Godo" ir garsioji romanų trilogija „Molojus", „Malonas miršta" ir „Bevardis." Kūrybiniam įkarščiui pradėjus palengva blėsti, Beckettas, stengdamasis nenutilti ir „tęsti pasakojimą", vėl grįžo prie trumposios prozos ir parašė trylika trumpų tekstų bendru pavadinimu „Tekstai niekam"; pasak paties autoriaus, šis pavadinimas – tai neformalaus muzikinio ter-

mino „taktas niekam", kuriuo dirigentai, tyliai mostelėję, nurodo orkestro tempą, parafrazė. Becketto teigimu, šie tekstai „reiškia nesugebėjimą įgyvendinti paskutinių „Bevardžio" žodžių: „Privalai tęsti. Negaliu tęsti. Aš tęsiu."

Becketto trumpajai prozai, ypač vėlyviesiems tekstams, būdingas visiškas suirimas, nykuma, absurdas. Rašytojas, nuolat griaudamas pasakojimą, vis dėlto sukuria jį, jis nekalba apie absurdą, o pačią kalbą, kaip pagrindinę žmonių bendravimo priemonę, paverčia absurdu.

Autorius buvo apsėstas troškimo sukurti tai, ką pats įvardijo kaip „nežodinę literatūrą", jis visą gyvenimą kariavo su žodžiais mėgindamas užleisti jų vietą juos pabrėžiančiai tylai. Atrodo, kad tokiuose tekstuose kaip „Be" ir „Dar kartą baigti" (beje, tai aštuntoji didesnio ciklo „Šnipštai" dalis) jam šį tikslą beveik pavyko pasiekti.

2006 m. švenčiamos 100-osios Becketto gimimo metinės. Nors vertimo požiūriu šio autoriaus tekstai – ypač sudėtingi (vertėjas susiduria ne tik su sulaužytos sintaksės problema, bet ir su stiliaus nebuvimo, „bekalbystės" iššūkiu) džiugu, kad vis daugiau rašytojo kūrinių tampa prieinami lietuvių skaitytojui.

Saulius Repečka

Savo santuoką laiko požiūriu, – teisingai ar ne, – sieju su tėvo mirtimi. Galimas daiktas, kad kitais požiūriais tarp šių dviejų įvykių esama ir kitokių ryšių. Dabar man jau sunku žinoti, ką apie tai galvoju.

Nelabai seniai buvau nuėjęs prie tėvo kapo, šitai žinau, prisiminiau jo mirties datą, tiktai mirties, nes jo gimimo data tądien man nerūpėjo. Išvykau rytą, kapinėse kiek užkandau ir vakare grįžau. Bet po kelių dienų panorau sužinoti kokio amžiaus jis mirė, turėjau grįžti prie kapo, kad sužinočiau gimimo datą. Užsirašiau šias ribines datas ant popierėlio, kurį laikau prie savęs. Taip galiu nustatyti, kad kai vedžiau, turėjau būti kokių dvidešimt penkerių metų. Nes savo gimimo datos, sakau, savo gimimo datos, niekada nepamirštu, tad man nereikėjo jos užsirašinėti, nes ji įsirėžusi mano atminty skaičiais, na, bent jau metai, ir gyvenimas nepajėgs jos ištrinti. Kai pasistengiu, prisimenu ir dieną ir švenčiu ją savaip, nesakau, kad kiekvienąkart, kai ji ateina į galvą, ne, nes tai būna pernelyg dažnai, bet dažnai.

Asmeniškai nieko neturiu prieš kapines, manau, gan mielai tenai vaikštinėju, manau, mieliau nei kur nors kitur, kai turiu išeiti. Lavonų kvapas, kurį aiškiai užuodžiu po žolės ir puvenų kvapo, man nėra nemalonus. Gal kiek pernelyg salstelėjęs, kiek svaiginantis, bet žymiai malonesnis už gyvųjų, pažastų, kojų, pasturgalių, vaškinių varpos išskyrų, neapvaisintų kiaušinėlių kvapus. O kai dar nors ir labai kukliai prisideda mano tėvo palaikų kvapas, ma-

žai trūksta, kad mano akyse pasirodytų ašaros. Kad ir kiek gyvieji praustųsi, kad ir kiek kvėpintųsi, jie vis tiek dvokia. Taip, pasivaikščiojimui, kai reikia išeiti, man palikite kapines, o patys vaikštinėkite miesto sodais arba važiuokit į kaimą. Sumuštinį, bananą man skaniau valgyti sėdint ant kapo, o jei užeina noras šlapintis, – jis užeina dažnai, – galiu rinktis kur. Arba klaidžioju sunėręs rankas už nugaros tarp akmenų, tiesių, plokščių ir nuolydžių, ir skaitinėju užrašus. Užrašai manęs niekada nenuvilia, visada randu tris keturis tokius juokingus, jog turiu griebtis už kryžiaus, stelos ar angelo, kad nepargriūčiau. Savąjį jau seniai sukūriau ir visada lieku juo patenkintas, gan patenkintas. Kiti mano rašiniai dar nespėja išdžiūti, o jau imu jais bodėtis, bet epitafija man visada patinka. Byloja apie gramatiką. Deja, mažai šansų, kad ji kada nors išsiveržtų iš ją sukūrusio kiaušo, nebent to imtųsi valdžia. Bet kad iškastų, reiks mane pirmiau rasti, tad tikrai bijau, ar valdžia šitiek vargtų, kad mane rastų gyvą ar mirusį. Štai kodėl skubu šią vietą pažymėti, kol dar nevėlu;

Čia ilsisi tas, kuris tiek bėgo,
Kad tik dabar pabėgo

Antroje – paskutinėje – eilutėje trūksta vieno skiemens, bet manau, kad tai nesvarbu. Kai manęs nebus, man atleis ne vien tik už tai. Be to, jei pasiseka, rengiamos tikros laidotuvės, su gedinčiais gyvaisiais, kartais su našle, kuri nori pulti į duobę, ir kone visada su gražia istorija apie dulkes, nors pastebėjau, kad nieko nėra mažiau dulkėto už šias duobes, nes beveik visada ten riebus juodžemis, o velionis dar nėra virtęs dulkėmis, nebent būtų suanglėjęs. Vis tiek graži ši dulkių komedijėlė. Bet savo tėvo kapines neypatingai mėgstu. Jos per daug toli, plyname lauke, ant kal-

vos šlaito ir per mažos, pernelyg mažos. Beje, galima sakyti, kad jos jau užpildytos, dar pora našlių ir viskas. Man daug daugiau patinka Olsdorfas, ypač Lino pusė prūsų žemėje, kur keturi šimtai hektarų užversti lavonais, nors iš jų nieko nepažįstu, nebent tik iš nuogirdų tramdytoją Hagenbeką. Manau, ant jo paminklo iškaltas liūtas. Hagenbekui mirtis turėjo būti liūto snukiu. Autobusai važiuoja pirmyn ir atgal, pilni našlių ir našlaičių. Giraitės, grotos, baseinai su gulbėmis, teikia paguodą nelaimingiesiems. Tai buvo gruodį, dar niekada man nebuvo taip šalta, pasidarė bloga nuo ungurių žuvienės, bijojau mirti, sustojau vemti ir jiems pavydėjau.

Bet dabar pereinu prie ne tokios liūdnos temos, kai su tėvo mirtim turėjau palikti namus. Būtent jis norėjo, kad būčiau namie. Jis buvo keistas. Vieną dieną pasakė: Palikit jį, jis niekam nekliudo. Nežinojo, kad aš klausausi. Šią mintį dažnai išreikšdavo, bet kitais kartais manęs ten nebūdavo. Man niekada nenorėjo parodyti jo testamento, tik pasakė, kad man palikęs tiek ir tiek pinigų. Tada galvojau ir dar šiandien galvoju, kad testamente jis reikalavo man palikti kambarį, kurį užėmiau jam gyvam esant, kad kaip ir anksčiau man atneštų ten valgyti. Galbūt tai netgi buvo sąlyga, nuo kurios, kaip jis reikalavo, priklausys visa kita. Nes jam turėjo būt malonu mane jausti namie, antraip nebūtų priešinęsis, kad mane išmestų. Galbūt jis manęs tik gailėjosi. Bet aš tuo netikiu. Jis privalėjo man palikti testamentu visą namą, tuomet būčiau ramus, beje, ir kiti, nes jiems tarčiau: betgi pasilikit, esate savo namuose! Namas buvo didžiulis. Taip, jis tikrai kiek kvaištelėjo, mano vargšas tėvelis, jeigu išties ketino ir toliau mane globoti iš kapo. Kai dėl pinigų, tai būkim teisingi, juos man tuoj pat atidavė,

rytojaus dieną po laidotuvių. Gal fiziškai negalėjo kitaip. Aš jiems pasakiau: pasilikite tuos pinigus, leiskite man toliau gyventi čia, savo kambaryje, kaip tėtei esant gyvam. Pridūriau: tepriglaudžia Dievas jo sielą, tikėdamasis, kad darau jiems malonumą. Bet jie nepanoro. Siūliau jiems savo paslaugas, kelias valandas per dieną atlikti smulkius darbus, be kurių neapsieina jokie namai, jei nenori, kad jie nesubyrėtų į dulkes. Galima kiek pameistrauti, dar nežinau ką. Ypač siūliausi užsiimti šiltnamiu. Mielai kasdien praleisčiau tris keturias valandas karštyje, prižiūrėčiau pomidorus, gvazdikus, jacintus, sėjinukus. Šiuose namuose tik tėvas ir aš nusimanėme apie pomidorus. Bet jie nenorėjo. Vieną dieną išėjęs iš tualeto radau savo kambario duris užrakintas, o savo daiktus suverstus į krūvą prie durų. Sakau tai, kad žinotumėt kaip tuomet man buvo užkietėję viduriai. Manau, kad dėl nerimo. Bet ar tai išties buvo vidurių užkietėjimas? Nemanau. Ramiai, ramiai. Tačiau vis tiek turėjau kietus vidurius, nes kaip kitaip paaiškinsi šiuos ilgus, šiuos siaubingus sėdėjimus tualete ant unitazo? Beje, nei tenai, nei kitur niekada neskaitydavau, nesvajodavau ir nemąstydavau, tik šiaip žiūrėdavau į man prieš akis ant vinies kabantį kalendorių, į spalvotą paveikslą barzdoto jaunuolio, o aplink jį avelės, tikriausiai tai buvo Jėzus, rankomis praskėsdavau sėdmenis ir stenėdavau lyg koks irkluotojas: viens! stumk! du! stumk! Turėjau vienintelį norą kuo greičiau grįžti į kambarį ir išsitiesti. Tai tikrai užkietėjimas, ar ne? O gal aš painioju su viduriavimu? Man galvoje viskas maišosi, kapinės, vestuvės ir įvairiausios išmatos. Mano daiktų buvo nedaug, jie suvertė juos į krūvą priešais duris, dar matau tą krūvelę savotiškoj tamsos gaubiamoj įduboj tarp mano kambario ir koridoriaus. Štai

šiame iš trijų pusių užtvertame plotelyje turėjau persirengti, tai yra nusivilkti chalatą ir naktinius marškinius ir apsirengti kelionės drabužiais, tai yra apsimauti puskojines, apsiauti batus, užsimauti kelnes, apsivilkti marškinius ir apsiaustą, užsidėti skrybelę, tikiuosi, nieko nepamiršau. Prieš išeidamas iš namų, pabandžiau kitas duris, pasukau rankenėlę, pastūmiau, bet jos nepasidavė. Jei būčiau radęs kokį atvirą kambarį, manau, jog būčiau jame užsibarikadavęs, tiktai dujomis būtų mane iš jo išvarę. Jaučiau, kad namai kaip paprastai pilni žmonių, bet nieko nemačiau. Manau, visi užsidarė savo kambariuose ir klausėsi pastatę ausis. Paskui visi kuo greičiau puolė prie langų, kiek pasitraukė, kad pasislėptų už užuolaidų, nes išgirdo, kaip paskui mane užsitrenkė durys į gatvę, turėčiau palikti jas neuždarytas. Tuomet durys atsiveria, visi, vyrai, moterys, vaikai išeina, kiekvienas iš savo kambario, o paskui balsai, atodūsiai, šypsenos, rankos, rankose raktai, garsus ak, po to reikalavimas laikytis tvarkos, jeigu šitaip, tuomet taip, o jei taip, tuomet šitaip, tikra šventės aplinka, visi suprato, prie stalo, prie stalo, kambarys gali palaukti. Žinoma, visa tai tik vaizduotė, nes manęs tenai nebebuvo. Gal reikalai klostėsi visiškai kitaip, bet argi svarbu kaip reikalai klostosi, kai jie jau prasidėjo? Ir visos lūpos, kurios mane bučiavo, širdys, kurios mane mylėjo (juk mylima širdimi, ar ne, ar aš ir vėl painioju su kažkuo kitu?), rankos, kurios žaidė su mano rankomis ir protai, kurie manęs vos nepavergė! Žmonės išties yra keisti. Vargšas tėtė, tądien jis tikrai būtų įširdęs, jei galėtų matyti mane, matyti mus, tai yra širstų dėl manęs. Nebent bekūnėje išmintyje matytų toliau už savo sūnų, kurio lavonas dar nevisai paruoštas.

Bet dabar prie linksmesnės temos, vardas moters, su ku-

ria netrukus po to susituokiau, buvo Liuliu. Bent jau taip ji man sakė, nematau jokio pagrindo, kodėl turėtų man meluoti. Nebuvo prancūzė, tad sakė Lulu. Aš irgi ne prancūzas, todėl, kaip ir ji, sakiau Lulu. Mudu abu sakėm Lulu. Ji man taip pat pasakė savo pavardę, bet aš ją pamiršau. Turėjau užsirašyti ant popieriuko, nemėgstu pamiršti pavardžių. Susipažinau su ja ant suoliuko prie kanalo, vieno iš kanalų, nes mūsų mieste yra du, bet aš jų niekada neskiriu. Suoliukas buvo labai geroj vietoj, prisišliejęs prie žemių ir sukietėjusių atmatų krūsnies, tad iš užpakalio buvau po priedanga. Ir iš šonų, iš dalies, nes iš vieno ir iš kito suolelio krašto garbingai stūksojo du medžiai, tiesa, jau mirę. Be abejonės, būtent šie medžiai vieną dieną, siūbuodami visa lapija, kažkam pakuždėjo mintį apie suoliuką. Priešais, už keleto metrų teka kanalas, jei tik kanalai teka, aš apie tai nieko nesigaudau, tad šiuo atveju nebuvo pavojaus nustebti. Tačiau ji mane nustebino. Išsitiesiau, buvo malonus oras, žiūrėjau pro nuogas šakas, kurias abu medžiai tiesė virš mano galvos, pro debesis, kurie nebuvo vientisi, plaukiojo šen bei ten iš vieno žvaigždėto dangaus kampo į kitą. Pasislinkite, pasakė ji. Mano pirma mintis buvo pasišalinti, bet nuovargis ir tai, jog neturėjau kur eiti, neleido paklusti. Taigi kiek pariečiau kojas po savimi, ir ji atsisėdo. Tą vakarą tarp mūsų nieko nebuvo, ji netrukus nuėjo, netarus nė žodžio. Tiktai sudainavo lyg sau pačiai, laimei, be žodžių, kelias kaimiškas daineles, keistas nuotrupas, peršokdama nuo vienos į kitą, paskui grįždama prie tos, kurią ką tik nutraukė, nebaigdama tos, kurią pradėjo. Jos balsas buvo nemuzikalus, bet malonus. Jutau sielą, kuriai greit visa pabosta, kuri niekada nieko nebaigia, bet yra galbūt visų neįkyriausia. Net ir suoliuko jai greit buvo ga-

na, kaip ir manęs, vos užmetė akį. Iš tikrųjų ji buvo nepaprastai užsispyrusi moteris. Rytojaus dieną ir poryt ji vėl atėjo, ir viskas vėl klostėsi maždaug taip pat. Gal persimetėm keliais žodžiais. Kitą dieną lijo, maniau esąs ramus, tačiau klydau. Pasiteiravau, ar ji ketina kas vakarą mane trukdyti. Ar aš jums trukdau, paklausė ji. Ir, be abejo, pažvelgė į mane. Tikriausiai nieko ypatinga nepamatė. Gal tik du vokus, truputį nosies ir kaktos, neaiškiai, nes buvo tamsu. Maniau, kad mudviem abiem patogu, pasakė ji. Jūs man trukdote, atsakiau, kai jūs čia, negaliu išsitiesti. Kalbėjau į savo apsiausto apykaklę, bet ji vis tiek mane girdėjo. Jums taip svarbu išsitiesti, paklausė ji. Bereikalingos kalbos. Padėkite kojas man ant kelių, pasakė ji. Nusileidau maldaujamas. Jutau po savo vargšėmis blauzdomis jos apvalias šlaunis. Ji pradėjo man glostyti kulkšnis. Jei spirčiau jai kulnu į lytį, tariau sau. Sakai žmogui, jog norėtumei išsitiesti, o jis iškart mato tysantį kūną. Mane, karalių be pavaldinių, domino vienas dalykas, kurį tik labai apytikriai ir menkai atspindėjo mano skeleto padėtis: aukštielninkos smegenys, snaudulio apimta aš idėja ir idėja menkų nuodingų nuosėdų, vadinamų ne-aš, o jei norite, vadinkite jas netgi pasauliu. Bet dvidešimt penkerių metų jis, šiuolaikinis žmogus, dar įsitempęs, kartkartėmis ir fiziškai, tai kiekvieno dalia, aš pats to neišvengiau, jei tai galima vadinti įtampa. Ji, žinoma, pastebėjo, moterys užuodžia pakilusį falą toliau nei už dešimties kilometrų ir klausia savęs: kaip gi anas galėjo mane pamatyti? Tokiomis aplinkybėmis nebesi savimi, o sunku, kai nebesi savimi, dar sunkiau nei esi, kad ir ką apie tai sakytų. Nes kai esi savimi, žinai, ką veikti, kad juo mažiau būtum, o kai nebesi, tampi nesvarbu kuo, nėra ko slapstytis. Tai, ką vadina meile, yra

tremtis, kartkartėmis gauni atviruką iš gimtinės, štai kaip šįvakar jaučiuosi. Kai ji baigė, o mano aš ją prisijaukino, vėl stojo trumpas pasąmonės akimirksnis, buvau vienas. Klausiu savęs, ar visa tai nėra prasimanymas, ar tikrovėje dalykai nesiklosto visiškai kitaip, pagal schemą, kurią tikriausiai pamiršau. Vis dėlto jos vaizdas man liko susietas su suoliuku, ne su suoliuku naktį, o vakare, tarsi kalbėdamas apie suoliuką, koks jis man atrodė vakare, kalbėčiau sau apie ją. Tai nieko neįrodo, bet aš ir nenoriu nieko įrodyti. Apie suoliuką dieną nėra ko kalbėti, manęs tada ten nebuvo, palikau jį anksti rytą ir grįžau tik baigiantis popietei. Taip, dieną prasimaniau valgio, ieškojau prieglaudos. Jeigu paklausite, o tikriausiai norite paklausti, ką padariau su tėvo paliktais pinigais, jums atsakysiu, kad nieko – laikiau kišenėje. Nes žinojau, kad ne visada būsiu jaunas, kad vasara neamžina, kaip ir ruduo, kuždėjo mano miesčioniška siela. Galiausiai jai pasakiau, kad man to gana. Ji mane giliai trikdė, netgi kai nebuvo šalia. Beje, ji mane visada trikdo, bet vien dėl to paties kaip ir kitkas. Tarp kita ko, dabar man tai jau nebesvarbu, kad mane trikdo, arba tik truputį, man netgi reikia, kad mane trikdytų, aš pakeičiau sistemą, laikau pavadį, devintas ar dešimtas kartas, paskui iškart baigta, trikdymai, tvarkymai, netrukus baigsis kalbos apie ją ir kitas, apie mėšlą ir apie dangų. Tai nebenorite, kad aš ateičiau, paklausė ji. Nepatikėsit, kaip žmonės kartoja, ką jiems ką tik pasakei, lyg nuo tiesos sviltų ausys. Pasakiau, kad retsykiais ateitų. Tuomet menkai pažinau moteris. Taip pat vyrus. Ir gyvūnus. Geriau pažįstu savo skausmus. Mąstau apie juos visus visas dienas, tai vyksta greitai, mintis liejasi taip greit, bet vis neišeina iš galvos. Taip, būna valandų, ypač po pietų, kai

jaučiuosi esąs sinkretistas kaip Reinholdas. Kokia pusiausvyra! Tarp kitko, mažai pažįstu ir savo skausmus. Tai todėl, kad esu vien skausmas. Štai kur gudrybė. Nutolstu nuo jo į nuostabų tolį, į kitą planetą. Retsykiais to gana. Nekvailas tas gyvenimas. Buvimas vien skausmu, kaip tai lengvina reikalą! Būti vien grauduliu! Bet tai jau konkurencija, nesąžiningumas. Vis tiek kada nors jums detaliai papasakosiu, jei tik prisiminsiu ir jei galėsiu, apie savo keistus skausmus ir aiškumo dėlei juos tiksliai apibrėšiu. Papasakosiu jums apie suvokimo skausmus, sielos (labai gražūs sielos skausmai) skausmus, po to apie kūniškus, iš pradžių vidinius, slaptus, paskui išviršinius, prasidedančius plaukuose ir metodiškai, nespaudžiant, nusileidžiančius iki pėdų, nuospaudų, mėšlungių, trynių, į odą įaugusių nagų, nušalimų, plokščiapėdumo ir kitokių keistenybių židinių. O tiems, kas bus tokie malonūs, kad mane išklausytų, ta pačia proga, sutinkamai su sistema, kurios autorių pamiršau, papasakosiu apie tokias akimirkas, kai nei apsvaigęs nuo narkotikų, nei girtas, nei būdamas ekstazėje, nieko nejauti. Tada ji, suprantama, norėjo sužinoti, ką noriu pasakyti „retsykiais", štai ko sulauki, kai praveri burną. Kas savaitę? Kas dešimt dienų? Kas antrą savaitę? Pasakiau, kad ateitų rečiau, daug rečiau, kad visai nebeateitų, jei galima, o jei negalima, tai kad ateitų kiek galima rečiau. Beje, kitą dieną palikau suoliuką, turiu pripažinti, ne tiek dėl jos, kiek dėl suoliuko, kurio padėtis nebetenkino mano nors ir kuklių poreikių, nes jautėsi pirmosios šalnos, ir dar dėl kitų priežasčių, kurių tokiems kvailiams kaip jums nėra reikalo minėti, radau prieglobstį apleistoje karvidėje, karvidėje, kurią aptikau per savo paieškas. Ji stovėjo lauko kampe, kur augo daugiau dilgėlių nei žolės ir buvo

daugiau purvo nei dilgėlių, bet pusrūsis išsiskyrė nuostabiais privalumais. Būtent šioje karvidėje, pilnoje sudžiūvusio ir išakijusio karvių mėšlo, kuris duriant pirštu dusliai subyrėdavo, pirmąkart gyvenime, mielai pasakyčiau, kad paskutinį, būčiau paklausęs savęs, ar turiu po ranka pakankamai morfijaus, turėjau gintis nuo jausmo, kuris pamažu įsivyravo mano sustirusioj sąmonėj ir kuris vadinosi baisiu žodžiu meilė. Mūsų krašto žavumas, aišku, be to, kad jis taip retai apgyvendintas ir kad čia beveik neįmanoma gauti nė menkiausio sargio, yra tas, kad čia visa apleista, išskyrus senas istorines liekanas. Jos atkakliai renkamos, konservuojamos ir nešiojamos eitynėse. Visur, kur laikas gausiai pridrėbė gražaus mėšlo, pamatysi mūsų patriotus, susirietusius, šnopuojančius, degančiais veidais. Tai benamių rojus. Ir pagaliau todėl esu toks laimingas. Visa kviečia keliaklupsčiauti. Nematau šių dviejų pastebėjimų ryšio. Tačiau nė kiek neabejoju, jog jis yra, ir ne vienas. Bet koks? Taip, aš ją mylėjau, tai taip įvardijau, kaip, deja, visada vadinu tai, ką tada dariau. Apie tai nieko nežinojau, nes anksčiau niekada nemylėjau, bet suprantama, girdėjau šnekant apie tą dalyką namuose, viešnamyje, bažnyčioje, skaičiau romanus, prozą ir eiles, vadovaujant globėjui, prancūziškai, itališkai, vokiškai, kur apie tai buvo plačiai svarstoma. Tad vis tiek įstengiau įvardyti tai, ką dariau, kai staiga susigriebiau, jog rašau žodį Lulu ant seno telyčios blyno, ar kai atsigulęs purve bandžiau išrauti dilgeles ir nenulaužti stiebo. Dilgelės buvo didžiulės, net sulig metro aukščio, jas roviau ir tai mane guodė, bet rauti piktžoles tai ne mano prigimtis, visai priešingai, būčiau jas išnaikinęs, jei turėčiau kuo. Visai kitas reikalas gėlės. Meilė daro piktą. Bet apie kokią meilę kalba, tiesą sakant? Meilę-aist-

rą? Nemanau. Nes meilė-aistra yra išties satyriška, argi ne? Ar painioju su kokia kita atmaina? Jų tiek daug, argi ne? Ir visos gražesnės viena už kitą, argi ne? Štai, pavyzdžiui, man iškart šauna į galvą kitokia, platoniška meilė. Nesuinteresuota. Gal aš ją mylėjau platoniškai? Sunku tuo patikėti. Argi būčiau rašęs jos vardą ant senų karvašūdžių, jeigu mylėčiau tyra nesuinteresuota meile? Ir, be to, dar su pirštu, kurį po to čiulpiau? Tik pažiūrėkim, pažiūrėkim. Galvojau apie Lulu, ir jei tai ne viską pasako, tai, mano nuomone, bent jau pakankamai. Beje, man to vardo Lulu jau gana, duosiu jai kitą, vieno skiemens, pavyzdžiui, Ana, nors tai ir ne vienas skiemuo, bet nieko tokio. Taigi galvojau apie Aną, aš, kuris išmokau apie nieką negalvoti, nebent apie savo skausmus, labai probėgšmais, po to, kaip apsisaugoti, kad nemirčiau iš bado arba iš šalčio, arba iš gėdos, bet jokia dingstimi apie gyvuosius kaip tokius (įdomu, ką tai reiškia?), kad ir ką galėčiau šia tema kalbėti arba atsitiktinai pasakyti šia tema. Nes aš visada kalbėjau, visada kalbėsiu apie dalykus, kurių niekad nebuvo, arba kurie, jei norite, buvo ir tikriausiai visada bus, bet jų buvimas ne toks, kokį jiems suteikiu. Pavyzdžiui, kepės, jos tikrai egzistuoja, ir maža vilties, kad kada nors išnyks, bet aš niekada nenešiojau kepės, ne, netiesa. Kažkur esu rašęs, Jie man davė... skrybėlę. Tačiau „jie" man niekada nedavė skrybėlės, aš visada turėjau savo skrybėlę, tą, kurią man davė tėvas, ir niekada neturėjau jokios kitos. Tarp kita ko, ji lydėjo mane į kapą. Taigi galvojau apie Aną, ilgai ilgai, dvidešimt, dvidešimt penkias minutes, iki pusės valandos kasdien. Šiuos skaičius gaunu pridėdamas prie jų kitus, mažesnius skaičius. Taip turėjau mylėti. Ar iš to išplaukia, kad ją mylėjau intelektualia meile, kuri man jau iškrėtė ši-

tiek kiaulysčių kitoje vietoje? Negaliu tuo patikėti. Nes jei būčiau ją šitaip mylėjęs, tai ar būčiau mėgavęsis rašydamas žodį Ana ant seno galvijų mėšlo? Ar raučiau saujomis dilgėles? Ar jausčiau po kiaušu jos pulsuojančias šlaunis it kokias apsėstas pagalvėles? Kad baigčiau, kad pamėginčiau padaryt galą tokiai padėčiai, nuvykau vieną vakarą į vietą, kur buvo suolas, valandą, kurią kadaise ji prieidavo prie manęs. Jos ten nebuvo, bergždžiai laukiau. Buvo jau gruodis, jei tik ne sausis, šalta kaip visada tokiu metų laiku, tai yra, labai gerai, labai kaip reikiant, nuostabu kaip visa kas būna laiku. Tačiau grįžęs į karvidę, nedelsiant ėmiau kurti argumentus, tai man užtikrino puikią naktį, tas puikumas rėmėsi tuo, kad oficiali valanda įsirašo ore ir danguje, taip pat ir širdyje tokiais pat įvairiais būdais kaip dienos metuose. Tad rytojaus dieną atėjau prie suolo, daug anksčiau, tiesą sakant, iš tikrųjų tai prasidedant nakčiai, bet vis tiek per vėlai, nes ji jau buvo tenai, ant suolo, po ledu traškančiomis šakomis, priešais ledinį vandenį. Sakiau jums, kad tai buvo nepaprastai atkakli moteris. Kalva pabalo nuo šerkšno. Aš nieko nejaučiau. Kokia jai nauda iš to, kad mane taip persekioja? Aš jos paklausiau, neatsisėdau, vaikštinėjau ten ir atgal, trepsėjau kojomis. Šaltis padengė kelią gūbriais. Ji atsakė nežinanti. Ką galėjo manyje matyti? Maldavau ją pasakyti, jei tiktai gali. Ji atsakė negalinti. Atrodė šiltai apsirengusi. Rankas laikė sukištas į movą. Prisimenu, kad žiūrėdamas į tą movą, ėmiau verkti. Tačiau pamiršau kokios ji spalvos. Nesisekė. Aš visada greit apsiverkiu, iš to niekada neturėjau nė mažiausios naudos, dar neseniai. Turėčiau verkti tada, kada reikia, bet ne, tada it prakeiktas nepajėgčiau išspausti nė lašo, nuoširdžiai tuo tikiu. Blogai. Tokie dalykai mane verčia verkti. Ir vis

dėlto aš neliūdėjau. Kai susigriebiau, jog verkiu be aiškios priežasties, nejučia kažką pamačiau. Tad klausiu savęs, ar iš tikrųjų dėl movos ėmiau verkti tą vakarą, o gal dėl tako, kurio kieti gūbriai man priminė grindinį ar dar kokį kitą daiktą, kažką, ką nejučia pamačiau. Ją, taip sakant, pamačiau pirmą kartą. Ji buvo visa susigūžusi, susisupusi, nulenkusi galvą, mova su rankomis sterblėje, kojos suspaustos, kulnys pakeltos. Be formos, be amžiaus, beveik be gyvybės, galėjo būti ir senė, ir maža mergaitė. Ir taip atsakinėja, aš nežinau, aš negaliu. Tik aš vienas nei žinojau, nei galėjau. Ar dėl manęs atėjot, paklausiau. Taip, atsakė. Na štai, aš čia, pasakiau. O aš, ar ne dėl jos atėjau? Štai aš, štai aš, sakau sau. Atsisėdau prie jos, bet iškart vėl atsistojau, vienu šuoliu it nuo karštos geležies. Norėjau nueiti, kad žinočiau, jog baigta. Bet dėl didesnio tikrumo, prieš nueidamas paprašiau jos man padainuoti dainelę. Iš pradžių maniau, kad atsisakys, noriu pasakyti, kad tiesiai šviesiai nedainuos, betgi ne, po akimirkos ji ėmė dainuoti, dainavo gan ilgai, atrodo, vis tą pačią dainą, vis ta pačia poza. Tos dainos nežinojau, niekada jos negirdėjau ir niekada daugiau negirdėsiu. Tiktai prisimenu, kad ji apie citrinmedžius ar apelsinmedžius, nes kitų dainų, kokias girdėjau savo gyvenime, kadangi fiziškai neįmanoma gyventi, netgi taip, kaip aš gyvenu, ir jų negirdėti, nebent esi kurčias, nepamenu nė žodžio, nė vienos gaidelės, arba tiek mažai žodžių ir tiek mažai gaidų, kad visai nieko, bet ši truko gan ilgai. Paskui pasitraukiau, o pasitraukdamas girdėjau ją dainuojant kitą dainą, o gal tos pačios tęsinį, silpnu balseliu, kuris vis silpnėjo ir silpnėjo man tolstant, kol galiausiai nutilo, arba ji baigė dainuoti, arba buvau per toli, kad išgirsčiau. Nemėgstu, kad liktų toksai netikrumas,

tada, suprantama, gyvenau netikrume, bet netikrumo, tokių mažų, kaip sakoma, fizinio pobūdžio netikrumų norėjau iškart atsikratyti, jie galėjo mane ištisom savaitėm vargint it sparvos. Tad žengiau keletą žingsnių atgal ir sustojau. Iš pradžių nieko negirdėjau, po to išgirdau balsą, bet vos vos, toks buvo silpnas. Jo negirdėjau, paskui išgirdau, taigi tuo momentu turėjau išgirsti, bet ne, pradžios nebuvo, taip tykiai išniro iš tylos, taip panašiai į ją. Kai balsas galiausiai nutilo, žengiau dar kelis žingsnius link jos, kad įsitikinčiau, jog ji liovėsi, o ne pritildė balsą. Paskui, puolęs į neviltį, taręs sau, kaip sužinosi, nebent būtumei šalia jos, palinktum prie jos, apsisukau ir nuėjau, galutinai, kupinas netikrumo. Tačiau po kelių savaičių, daugiau miręs nei gyvas, dar sykį atėjau prie suolo, tai buvo ketvirtas ar penktas kartas po to, kai jį palikau, beveik tą pačią valandą, noriu pasakyti, kad beveik po tuo pačiu dangumi, ne, ir ne taip, nes dangus visada tas pats ir ne tas pats, kaip tą dalyką išreikši, jo niekada neišreikšiu, štai taip. Jos ten nebuvo. Bet staiga ji ten atsirado, nežinau kaip, nemačiau ir negirdėjau, kaip ji atėjo, nors atidžiai sekiau. Sakykime, lijo, tuomet mūsų padėtis kiek keičiasi. Ji slėpėsi po skėčiu, suprantama, jos garderobas turėjo būt pritrenkiantis. Paklausiau jos, ar čia kas vakarą ateina. Ne, atsakė ji, tik kartkartėmis. Suolas buvo šlapias, bijojome atsisėsti. Vaikštinėjome skersai išilgai, paėmiau ją už parankės, iš smalsumo, kad sužinočiau, ar man bus malonu, bet jokio malonumo nejaučiau, tad paleidau. Bet kam šios smulkmenos? Kad nustumčiau atsiskaitymo valandą. Kiek geriau įžiūrėjau jos veidą. Man jis pasirodė normalus, veidas kaip milijonas kitų. Ji žvairavo, bet tą sužinojau tiktai vėliau. Atrodė nei jauna, nei sena, veidas per vidurį tarp gai-

vumo ir nuvytimo. Šitokią dviprasmybę tada sunkiai pakėliau. Ar jos veidas gražus, ar buvo gražus ir ar gali tapti gražus, prisipažinsiu, to negalėjau pasakyti. Nuotraukose mačiau veidų, kuriuos galbūt pavadinčiau gražiais, jeigu turėčiau supratimą apie grožį. Mano tėvo veidas mirties patale suteikė progą neaiškiai pajusti žmogiškumo estetiką. Tačiau gyvųjų veidai, visada su grimasomis, kraujas odos paviršiuje, ką apie juos pasakysi? Nepaisant tamsos, nepaisant nerimo, grožėjausi sustingusiu vandeniu, ar kaip iš lėto srūva, kyla tartum ištroškęs į iš dangaus krintančią srovę. Ji paklausė, ar noriu, kad man ką nors padainuotų. Atsakiau, kad ne, kad noriu, jog ji man ką nors pasakytų. Maniau, kad ji atsakys neturinti ką pasakyti, tai kaip tik jos charakteriui. Bet buvau maloniai nustebintas, kai išgirdau sakant, kad ji turinti kambarį, labai maloniai nustebintas. Tarp kita ko, suabejojau. O kas neturi kambario? Ak, girdžiu šaukiant. Aš turiu du kambarius, sako ji. Kiek kambarių iš tiesų turite, klausiu. Ji atsako turinti du kambarius ir virtuvę. Kas kartą vis padaugina. Galų gale prisimins dar ir vonios kambarį. Tikrai turit du kambarius, kaip sakot, klausiu. Taip, atsako ji. Vieną greta kito, klausiu. Pagaliau pokalbio verta tema. Vidury virtuvė, sako ji. Paklausiau, kodėl man anksčiau to nesakė. Reikia manyti, kad tuo metu buvau įsiutęs. Šalia jos gerai nesijaučiau, jaučiausi laisvas nebent galvodamas ne apie ją, o apie ką kita, o tai jau nepaprastai daug, galvoti apie senus išbandytus daiktus, apie vieną po kito ir taip palaipsniui apie nieką, lyg liptum laipteliais į gilų vandenį. Žinojau, kad ją palikęs, šios laisvės netekčiau.

Išties, tai buvo du kambariai, atskirti virtuvės, ji nemelavo. Ji pasakė, kad turiu eiti parsinešti savo daiktų. Buvo-

me aukštai sename name, pro langus kas nori gali matyti kalną. Ji įžiebė žibalinę lempą. Ar neturit elektros, klausiu. Ne, sako ji, bet yra vandentiekis ir dujos. Žiūrėk, sakau, yra dujos. Ji pradėjo nusirenginėti. Kai jos nebežino, ką veikti, nusirengia, be abejonės, tai geriausia, ką moka daryti. Nusivilko viską taip lėtai, kad ir dramblį suerzintų, išskyrus kojines, žinoma, kad mane iki galo įkaitintų. Kaip tik tada pastebėjau, kad ji žvaira. Laimei, ne pirmą kartą mačiau nuogą moterį, tad galėjau pasilikti, žinojau, kad ji nepratrūks. Pasakiau, kad noriu pažiūrėti kitą kambarį, nes jo dar nemačiau. Jei būčiau matęs, sakyčiau, kad noriu dar kartą jį pamatyti. Jūs nenusirengiat, klausia ji. O, žinote, sakau, aš nedažnai nusirengiu. Tai tiesa, aš nesu toksai, kuris nusirenginėja kiekvienai progai pasitaikius. Dažnai nusiaunu batus, kai guluosi, noriu pasakyti, kai taisausi (taisausi!) miegoti, ir viršutinius drabužius, nelygu kokia temperatūra. Taigi ji veltui stengėsi, buvo priversta pasirodyti nemaloni, apsisiausti chalatą ir palydėti mane su lempa rankoje. Ėjome per virtuvę. Kuo puikiausiai galėjome eiti per koridorių, kaip paskui supratau, bet nežinia kodėl ėjom per virtuvę. Gal tai tiesiausias kelias. Su pasibaisėjimu žvelgiau į kambarį. Taip ankštai sustatyti baldai pranoksta bet kokį įsivaizdavimą. Šį kambarį buvau kažkur matęs. Koksai čia kambarys, surikau. Tai svetainė, sako ji. Svetainė. Pradėjau mėtyti baldus pro duris į koridorių. Ji žiūrėjo kaip mėtau. Buvo liūdna, bent taip manau, nes iš esmės apie tai nieko nežinau. Ji paklausė, ką darau, bet manau, jog nelaukė, kad atsakysiu. Išmečiau juos vieną po kito, netgi po du iškart, suverčiau koridoriuje prie galinės sienos. Jų buvo šimtai, didelių ir mažų. Galų gale jų tiek prisirinko priešais duris, kad negalėjai nei išeiti iš kamba-

rio, nei juolab įeiti. Galėjai atidaryti ir uždaryti duris, nes jos atsivėrė į vidų, tačiau tapo nepraeinamos. Koks žodis, nepraeinamos. Bent nusiimkite skrybėlę, sako ji. Gal kitą sykį papasakosiu jums apie savo skrybėlę. Galų gale kambaryje liko tik savotiška sofa ir kelios prie sienos pritvirtintos lentynos. Sofą nutempiau į kambario galą prie durų, lentynas nuplėšiau rytojaus dieną ir pastačiau koridoriuje prie viso kito. Kai nuplėšinėjau, kilo keistas prisiminimas, suskambo žodis fibroma ar fibrona, nežinau ir niekada nesužinojau, nežinau ką jis reiškia, nes niekada nebuvau smalsus ir nesistengiau sužinoti. Kaip tik nesivadina daiktai! Ir kaip apibūdinama! Kai visa buvo sutvarkyta, griuvau ant sofos. Ji nepajudino nė pirštelio, kad man padėtų. Atnešiu jums paklodes ir antklodes, pasakė ji. Bet paklodžių aš visai nenorėjau. Ar nenorit užtraukti užuolaidų, paklausiau. Langas buvo apšerkšnijęs. Ne baltas, nes buvo naktis, bet vis tiek švytintis. Nors atsiguliau kojomis į duris, ši blanki šalta šviesa man trukdė. Staiga atsikėliau ir pakeičiau sofos padėtį, tai yra išilginį atlošą, kurį anksčiau buvau pristūmęs prie sienos, atsukau į išorę. Dabar prie sienos buvo atviras kraštas. Po to įsirangiau it šuva į pintinę. Palieku jums lempą, pasakė ji, bet paprašiau, kad ją išneštų. O jeigu naktį jums ko nors prireiks, paklausė. Pajutau, kad ji ima ginčytis dėl niekų. Ar žinote, kur tualetas? Ji teisi, apie tai nepagalvojau. Nusilengvinti lovoje taip malonu, bet paskui darosi nepatogu. Duokite man naktipuodį, paprašiau. Aš labai mėgau, na, pakankamai ilgą laiką gan mėgau žodį naktipuodis, jis žadino mintis apie Racine'ą ar Baudelaire'ą, nebežinau apie kurį iš jų, gal apie juodu abu, taip, gaila, buvau apsiskaitęs, galėdavau pasekti, kur to žodžio nėra, gal Dantės kūryboje. Bet ji neturėjo naktipuodžio. Tu-

riu tokią kėdę su skyle, pasakė ji. Man prieš akis iškilo ant jos sėdinti močiutė, tiesi kaip kuolas ir pasipūtusi, ją nusipirko, atsiprašau, gavo labdaringame išpardavime, gal išlošė loterijoje, tuo metu tokie daiktai buvo madingi, naudojosi ja pirmą kartą, tiksliau, bandė, kone norėjo, kad ją matytų. Palaukite, palaukite. Duokite man paprastą indą, pasakiau, aš nesergu dizenterija. Ji grįžo su kažkokiu prikaistuviu, netikru prikaistuviu, nes jis buvo be rankenos, apvalus, su dviem ąsom ir dangčiu. Tai puodas, pasakė. Dangčio man nereikia, atsakiau. Nereikia dangčio, paklausė ji. Jei būčiau pasakęs, kad man reikia dangčio, ji būtų paklaususi, jums reikia dangčio, pakišau rakandą po antklode, mėgstu ką nors laikyt rankoje, kai miegu, tada ne taip baisu, mano skrybėlė buvo dar visa sušlapusi. Nusisukau į sieną. Ji nukėlė lempą nuo židinio, kur buvo pastačiusi, na, tiksliau, tiksliau, virš manęs sušmėžavo jos šešėlis, maniau, kad ji mane paliks, betgi ne, palinko virš manęs per atlošą. Tai vis šeimos daiktai, pasakė ji. Ja dėtas, būčiau išėjęs ant pirštų galiukų. Bet ji nejudėjo iš vietos. Svarbiausia, kad jau pradėjau jos nebemylėti. Taip, jaučiausi jau geriau, ėmiau iš lėto ir ilgai skęsti gilyn, ko taip ilgai per ją nepatyriau. Bet ką tik atvykau. Tačiau visų pirma miegas. Pamėginkite dabar mane išmesti už durų, pasakiau. Regis, šių žodžių prasmę, net jų garsą suvokiau tik po kelių sekundžių, kai juos ištariau. Buvau taip atpratęs kalbėti, kad pasitaikydavo laikas nuo laiko suformuluoti lūpomis sakinius, gramatikos požiūriu nepriekaištingus, bet visiškai neturinčius, nepasakyčiau, kad reikšmės, nes gerai ištyrus, ją turėjo, ir kartais ne vieną, o motyvo. Bet garsą girdėdavau visada, kai tik jį ištardavau. Tikriausiai tai buvo pirmas kartas, kai mano balsas pasiekė mane taip

iš lėto. Apsiverčiau ant nugaros, kad matyčiau kas darosi. Ji šypsojosi. Po kiek laiko ji nuėjo ir išsinešė lempą. Girdėjau ją einant per virtuvę ir uždarant savo kambario duris. Pagaliau buvau vienas ir galų gale tamsoje. Nepasakyčiau, jog ilgai. Maniau prasideda rami naktis, nepaisant svetimos vietos, bet ne, man ši naktis buvo nepaprastai nerami. Rytą pabudau labai pavargęs, drabužiai išmėtyti, antklodės irgi, o šalia manęs Ana, suprantama, nuoga. Ką ji sau leidžia! Rankoje vis dar laikiau puodą. Pažiūrėjau į jo vidų. Nesinaudojau. Pažiūrėjau į savo varpą. Jei tik ji mokėtų kalbėti. Daugiau nieko nesakysiu. Tai buvo mano meilės naktis.

Gyvenimas šiuose namuose po truputį susitvarkė. Ji man atnešdavo valgyti valandomis, kurias jai nurodžiau. Kartkartėmis ateidavo pasižiūrėti kaip laikausi ir ar man nieko nereikia, kartą per dieną ištuštindavo puodą, o kartą per mėnesį sutvarkydavo kambarį. Ne visada atsispirdavo pagundai, kad manęs neužkalbintų, bet apskritai ja negalėjau skųstis. Kartais girdėdavau kaip ji dainuoja savo kambaryje, daina sklido pro jos kambario duris, paskui per virtuvę ir pro mano kambario duris, tad pasiekdavo mane negarsiai, bet aiškiai. Gal tik nepasiekdavo koridoriaus. Manęs per daug netrikdė, kad kartkartėmis girdžiu ją dainuojant. Vieną dieną paprašiau ją, kad man atneštų jacintą, neskintą, o vazone. Ji atnešė ir pastatė ant židinio. Mano kambaryje nebuvo kur daugiau dėti daiktų, išskyrus židinio atbrailą, nebent ant grindų. Ištisomis dienomis žiūrėdavau į savo jacintą. Jis buvo rausvas. Verčiau būtų žydras. Iš pradžių jam viskas buvo gerai, išsiskleidė net keli žiedai, po to nuvyto, netrukus liko tik glebus stiebas su apgailėtinais lapais. Iš žemės iki pusės pūpsantis svo-

gūnėlis lyg trokštų deguonies, atrodė nekaip. Ana norėjo jį išmesti, bet aš pasakiau, kad paliktų. Norėjo man nupirkti kitą, bet pasakiau, kad kito nenoriu. Mane daugiau trikdė kitokie garsai, juokeliai ir dejonės, kurie tam tikromis valandomis, tiek dieną, tiek ir naktį dusliai aidėjo bute. Apie Aną nebegalvojau, bet ne visai, bet man vis tiek reikėjo tylos gyventi savo gyvenimą. Kad ir kiek svarsčiau, kad ir kiek sau sakiau, kad oras yra tam, jog juo sklistų pasaulio garsai, o juolab juokas ir dejonės, dėl to nė kiek ne mažiau ėmiau į širdį. Nepavyko nustatyti, ar tai vis tas pats tipas, ar esama ir kitų. Tie juokeliai ir tos dejonės taip panašūs vieni į kitus! Tuo metu dėl šių apgailėtinų trikdymų patyriau tokį siaubą, kad kiekvienąkart atsidurdavau spąstuose, noriu pasakyti, kad stengiausi išsiaiškinti kur ir kas. Prireikė daug laiko, taip sakant, viso gyvenimo suvokti, kad neaiškiai šmėkštelėjusios akies spalva arba iš toli sklindantis silpnas garsas yra arčiau nežinomybės nei Dievas, protoplazmos genezė arba „aš" buvimas ir reikalauja daugiau išminties nei manoma. Kiek per daug, viso gyvenimo, reikia tam, kad padarytumei šią guodžiančią išvadą, tad beveik nėra kada ja pasinaudoti. Buvau gerokai pažengęs, kai ją paklausiau, ji man atsakė, kad tai klientai, kuriuos ji priiminėja pamainomis. Aišku, galėčiau atsikėlęs nueiti ir pažiūrėti pro rakto skylutę , jei tik ji neužkimšta, bet ką pro tokią skylę pamatysi? Tai gyvenate iš prostitucijos, paklausiau. Mes gyvename iš prostitucijos, atsakė ji. Ar negalėtumėt jų paprašyti, kad taip netriukšmautų, pasakiau, tarsi būčiau patikėjęs tuo, ką ji man ką tik pasakė. Ir pridūriau: arba kad keltų kiek kitokį triukšmą? Jiems reikia kiauksėti, atsakė ji. Būsiu priverstas išeiti, pasakiau. Savo šeimos skrynioje suradusi drapiruotes, paka-

bino jas ant mano ir savo durų. Paklausiau, ar nebūtų įmanoma kartkartėmis suvalgyti pastarnoko. Pastarnoko! Riktelėjo ji, lyg būčiau panoręs paragauti žydų kūdikio. Aš pastebėjau, kad baigiasi pastarnokų sezonas, tad jei nuo šiolei man tiektų maistui vien pastarnokus, būčiau dėkingas. Kokie pastarnokai, sušuko ji. Man pastarnokai turi žibuoklių skonį. Mėgstu pastarnokus, nes jie turi žibuoklių skonį, ir mėgstu žibuokles, nes jos kvepia pastarnokais. Jeigu žemėje neaugtų pastarnokai, nemėgčiau žibuoklių ir jei neaugtų žibuoklės, pastarnokams būčiau abejingas tiek pat, kiek ir ropėms arba ridikams. Noriu pasakyti, kad netgi esant dabartiniam floros stoviui, kai šiame pasaulyje geba kartu augti pastarnokai ir žibuoklės, puikiai, kuo puikiausiai apsieičiau ir be vienų, ir be kitų. Vieną dieną ji turėjo įžūlumo man pareikšti esanti nėščia ir jau kokius keturius ar penkius mėnesius, ir kad tai mano darbas. Atsistojo profiliu ir pakvietė pažiūrėti į jos pilvą. Netgi nusirengė, be abejo, kad parodytų man, jog neslepia po sijonu pagalvės, ir, aišku, iš gryno malonumo nusirengti. Gal tiesiog išsipūtė pilvas, pasakiau, kad ją nuraminčiau. Ji pažvelgė į mane didelėmis akimis, kurių spalvą pamiršau, tiksliau, viena didele akimi, kadangi kitą, matyt, nukreipė į jacinto likučius. Kuo daugiau ji apsinuogino, tuo darėsi žvairesnė. Pažiūrėkit, pasakė ji pasilenkdama ant krūtų, jau patamsėję speneliai. Sukaupęs paskutines jėgas, pasakiau jai, pasidarykit abortą, pasidarykit abortą, tuomet daugiau netamsės. Ji atitraukė užuolaidas, kad nedingtų nei vienas jos apvalumas. Mačiau kalną, ramų, su urvais ir paslaptingą, iš kur nuo ryto ligi vakaro girdėsiu vien vėją, tilvikus ir sidabru aidinčius tolimus granito tašytojų kūjus. Išeisiu dieną į šiltą miglą, į kvapnią laukinę giraitę, maty-

siu naktimis tolimas miesto šviesas, o jei panorėsiu, ir kitokias šviesas, švyturių ir plūduriuojančių švyturių, apie kuriuos man kalbėjo tėvas, kai buvau mažas, kurių vardus vėl rasiu atminty, jei panorėsiu, tą žinojau. Nuo tos dienos mano reikalai šiuose namuose pašlijo, darėsi vis blogesni, ne tai, kad manimi nesirūpintų, bet užkniso mane su mūsų vaiku, visąlaik rodė man savo pilvą ir krūtis, sakė, kad jis tuojau gims, kad jaučia, kaip jis jau spardosi. Jeigu spardosi, pasakiau, reiškia, jis ne mano. Aišku, šiuose namuose man buvo jau ne taip bloga, žinoma, ne idealu, bet įvertinau ir privalumus. Delsiau išeiti, jau krito lapai, bijojau žiemos. Žiemos nereikia bijoti ir ji turi gerų pusių, sniegas teikia šilumą, sugeria triukšmą, greit baigiasi blyškios dienos. Tuomet dar nežinojau, kokia maloni gali būt žemė tiems, kas tik ją turi, ir kiek gyvieji gali joje rasti kapų. Mane pribaigė gimdymas. Nuo jo pabudau. Kas priėmė kūdikį? Manau, su ja turėjo būt kažkokia moteris, kartkartėmis, regis, girdėjau žingsnius virtuvėje. Man spaudė širdį, kad palieku namus neišmestas lauk. Tyliai persilenkiau per sofos atlošą, apsivilkau švarką, apsiaustą, užsidėjau skrybėlę, nieko nepamiršau, suveržiau raištelius ir atidariau duris į koridorių. Kelią užtvėrė suverstas šlamštas, bet vis tiek paknopstom su trenksmu vargais negalais prasilaužiau. Minėjau vestuves, vis dėlto tai buvo savotiška santuoka. Būčiau padaręs klaidą, jei sutrikčiau, riksmai visa pranoko. Tikriausiai tai jos pirmas kartas. Jie vijosi mane iki gatvės. Sustojau prie durų ir pastačiau ausis. Dar vis juos girdėjau. Jei nežinočiau, kad namuose rėkia, gal negirdėčiau. Bet kadangi žinojau, gerai girdėjau. Gerai nežinojau, kur esu. Ieškojau tarp žvaigždžių ir žvaigždynų Grįžulo Ratų, bet negalėjau rasti. Tačiau jie turėjo ten būti.

Pirmasis man juos parodė tėvas. Jis man parodė ir kitas žvaigždes, bet vienas be jo visada surasdavau tik Grįžulo Ratus. Ėmiau po truputį žaisti riksmais, kaip žaidžiau kadaise daina, paeidavau pirmyn, sustodavau, paeidavau pirmyn, sustodavau, jei tai gali vadinti žaidimu. Eidamas jų negirdėdavau, nes kaukšėjo žingsniai. Bet vos stabtelėdavau, juos vėl išgirsdavau, aišku, kaskart vis silpnesnius, bet argi svarbu, ar riksmas garsus ar negarsus? Svarbiausia, kad jis liautųsi. Metams bėgant, maniau, kad jie liausis. Dabar jau nebetikiu. Gal man reikėjo kitų meilių? Bet meilei neįsakysi.

1946

Išvarytas

Priebutis nebuvo aukštas. Jo laiptelius suskaičiavau tūkstantį kartų, lipdamas viršun ir žemyn, bet dabar jo skaičius išgaravo iš atminties. Niekada nežinojau, ar reikia sakyt vienas, kai viena koja ant šaligatvio, du, kai kita koja ant pirmo laiptelio ir taip toliau, ar šaligatvis nesiskaito. Pasiekęs laiptų viršų, susidurdavau su ta pačia problema. Lipant kita kryptimi, tai yra iš viršaus į apačią, būdavo tas pat, tai ne per stipriai pasakyta. Nežinodavau nei kur pradėti, nei kur baigti, vadinkime daiktus jų tikraisiais vardais. Taigi gaudavau tris visiškai skirtingus skaičius ir niekada nežinodavau, kuris jų tikras. O kai sakau, kad tas skaičius man išgaravo iš atminties, turiu omeny, jog nei vieno neprisimenu. Tiesa, kai vėl rasiu atmintyje, kur jis tas vienintelis skaičius tikrai yra, rasiu tik jį ir kitų dviejų negalėsiu iš jo išvesti. Netgi atgaminęs anuos du, trečio nežinočiau. Ne, reikėtų rasti visus tris savo atminty, kad galėčiau juos visus tris žinoti. Prisiminimai žudo. Taigi apie tam tikrus dalykus nereikia galvoti, apie tokius, kurie jums prie širdies, arba verčiau reikia apie juos galvoti, nes jei negalvosi, kils pavojus juos palaipsniui rasti savo atminty. Tai yra reikia galvoti tam tikrą laiko tarpą, gerokąlaiko tarpą, ištisas dienas ir daugybę kartų per dieną, kol juos padengs neįveikiamas purvo sluoksnis. Tai dėsnis.

Galų gale laiptelių skaičius visai nesvarbus. Svarbiausia reikėjo prisiminti, kad priebutis nebuvo aukštas, o tą aš prisiminiau. Net vaikui jis neaukštas, palyginus su ki-

tais priebučiais, kokius jis žino dėl to, kad juos kasdien mato, užlipa ir nulipa, žaidžia ant laiptelių kauliukais ir kitus žaidimus, kurių pavadinimus pamirš. Tai kas tuomet suaugusiam, pernelyg suaugusiam žmogui?

Tad krytis nebuvo sunkus. Krisdamas išgirdau užtrenkiant duris, kas mane nuramino, nepaisant net kryčio. Reiškia, manęs nesivys su lazda iki gatvės ir neprikuls matant praeiviams. Nes jei jų ketinimai būtų tokie, nebūtų užtrenkę durų, paliktų jas atviras, kad vestibiulyje susirinkę žmonės galėtų pasimėgaut pyla ir gautų pamoką. Tad šįkart jie pasitenkino išmesdami mane lauk ir daugiau nieko. Prieš atsitokėdamas griovy turėjau laiko padaryt tokią išvadą.

Esamomis aplinkybėmis niekas nevertė manęs iškart atsistoti. Keista, bet prisimenu, atsirėmiau alkūnėmis į šaligatvį, atsisėdau prispaudęs delnu ausį ir ėmiau mąstyti apie savo padėtį, deja, man gerai pažįstamą. Tačiau vėl pasigirdęs silpnesnis, bet jokių abejonių nekeliantis durų trenksmas, pažadino mane iš apmąstymų, kuriuose jau iškilo žavus gamtovaizdis su gudobele ir laukinėmis rožėmis, labai panašus į sapną, privertė pakelti galvą, delnais ant šaligatvio, įsitempusiais pakinkliais. Bet tai buvo tiktai mano skrybėlė, sklandanti skriejanti į mane oru. Pagavau ją ir užsidėjau. Jie labai korektiški, kaip liepia jų Dievas. Šią skrybėlę galėjo pasilikti, bet ji ne jų, o mano, todėl man ir atidavė. Bet kerai išsisklaidė.

Kaip apibūdint šią skrybėlę? Ir kam? Kai mano galva įgavo nepasakyčiau, kad galutinį, bet patį didžiausią dydį, tėvas man tarė, eikš, sūnau, eisime paieškoti tavo skrybėlės, lyg ji iš anksto būtų amžinai buvusi tam tikroje vietoje. Ėjo tiesiai prie skrybėlės. Aš neturėjau teisės reikš-

ti savo nuomonę, juolab skrybėlės klausimu. Dažnai savęs klausiau, ar tiktai mano tėvas neturi tikslo manęs pažeminti, ar man nepavydi, kad aš jaunas, gražus, pagaliau žvalus, tuo tarpu kai jis jau senas, visas išsipūtęs ir violetinis. Nuo šiol jis man daugiau neleido išeiti plika galva, gražiais vėjo plaikstomais kaštoniniais plaukais. Kartais kokioje nuošalioje gatvėje ją nusitraukdavau ir laikydavau rankoje, bet drebėdavau. Privalėjau ją rytą vakarą valyt šepečiu. Mano amžiaus jaunuoliai, su kuriais, nepaisant visko, buvau priverstas kartkartėmis bastytis, iš manęs juokėsi. Bet sakiau sau, didelio čia daikto skrybėlė, jie tik ir svaido sąmojus, nes nėra jautrūs. Mane visada stebino mano amžininkų nejautrumas, tuo tarpu kai mano siela nuo ryto ligi vakaro kankinosi save tyrinėdama. Bet gal tai mandagi pašaipa, kaip kad kupriui sakoma, kad jo didelė nosis. Mirus tėvui, galėjau atsikratyti šios skrybėlės, neliko jokių kliūčių, bet to nepadariau. Bet kaip ją apibūdinti? Kitą kartą, kitą kartą.

Atsistojau ir pajudėjau iš vietos. Nebežinau, kiek man iš tikrųjų metų. Tai, kas man ką tik nutiko, mano gyvenime nesisieja su jokia data. Kad ir kas bebūtų, tai ne lopšys ir ne kapas. Tiksliau, tai panašu į šitiek kitų lopšių ir šitiek kitų kapų, kad sutrinku. Tačiau nemanau, jog perdedu sakydamas, kad buvau brandaus amžiaus, kurį, manau, vadina visišku savo gebėjimų įvaldymu. O taip, tai turėjau. Perėjau gatvę ir pasukau link namo, kuris ką tik mane išspjovė, aš, kuris niekada negrįžta kartą išėjęs. Koks jis gražus! Ant langų geranijos. Metų metais jaučiu geranijoms silpnybę. Klastingos tos geranijos, bet galiausiai dariau su jomis visa ką noriu. Visada itin žavėjausi šio namo durimis pačiame priebutėlio viršuje. Kaip jas apbūdinti? Jos

buvo masyvios, žaliai nudažytos, vasarą jas aptraukė savotiška gūnia žaliais ir baltais dryžiais su skyle, iš kurios kyšojo kaltos geležies plaktukas ir plyšys laiškams su vario plokštele ant spyruoklių, kad apsaugotų nuo dulkių, vabzdžių ir zylių. Na štai. Iš šonų du tokios pat spalvos piliastrai, ant dešinio pritaisytas skambutis. Užuolaidos dvelkia pačiu geriausiu skoniu. Net ir dūmai virš kamino, virš virtuvės kamino, atrodo žydresni, draikosi ir sklaidosi ore svajingiau nei iš kaimyninių kaminų rūkstantys dūmai. Žiūrėjau į ketvirtą, paskutinį aukštą, į savo užgauliai atvertą langą. Generalinis valymas vyko pilnu tempu. Po kelių valandų langą uždarys, užtrauks užuolaidas, pradės purkšti formaldehidą. Žinau juos. Šiame name norėčiau numirti. Lyg kokiame regėjime matau: atsidaro durys, mane išneša kojom į priekį.

Žiūrėjau nesivaržydamas, nes žinojau, kad jie manęs neseka iš už užuolaidų, kaip galėtų, jei tiktai užsimanytų. Bet aš žinau juos. Kiekvienas grįžo į savo alveolę ir užsiima savo darbais.

Tačiau aš jiems nieko nepadariau.

Menkai pažinau miestą, savo gimimo vietą, pirmuosius gyvenimo žingsnius ir po to visus kitus, kurie taip supainiojo mano pėdsakus. Taip retai išeidavau! Prieidavau kartkartėmis prie lango, praskleisdavau užuolaidas, žiūrėdavau į lauką. Bet netrukus pasitraukdavau į kambario gilumą, ten, kur stovėjo lova. Man pasidarė bloga nuo gryno oro, pasimečiau daugybėje perspektyvų. Tačiau tada dar gebėjau veikti, kai būtinai reikia. Tik iš pradžių pakėliau akis į dangų, iš kur ateina garsusis išgelbėjimas, kur nenubrėžti keliai, kur laisvai klajoji tarsi po dykumą, kur niekas nekliudo tavo žvilgsnio, į kokią pusę bežiūrėtum, nebent tik paties

žvilgsnio ribos. Todėl ir pakeliu akis, kai visa nesiseka, tai netgi monotoniška, bet šiuo atveju nieko daugiau negaliu, į šį dangų, kuris net ir debesuotas, švininis, netgi aptrauktas lietaus šydo, gaubia chaosą, miesto, kaimo ir žemės aklumą.

Kai buvau jaunesnis, maniau, kad būtų gera gyventi lygumos vidury, ir nukeliavau į Liuneburgo dykynę. Mano galvoje buvo lyguma, o nukeliavau į dykynę. Daug arčiau buvo kitų dykynių, bet balsas man sakė, jums reikia į Liuneburgo dykynę, tuomet aš nesitujindavau. Tam kažkokį poveikį darė mėnulis. Na, bet Liuneburgo dykynė man visai nepatiko, visai nepatiko. Grįžau nusivylęs, bet tuo pat metu ir nurimęs. Taip, nežinau kodėl, bet niekada nebuvau nusivylęs, bet iš pradžių dažnai būdavau ir tuo pat metu arba kiek vėliau nejusdavau neginčijamo palengvėjimo.

Iškeliavau. Kokia eisena. Sustingusios apatinės galūnės, tarsi gamta būtų atėmusi kelius, tiek iš vienos, tiek ir iš kitos pusės nuo žingsnio ašies nepaprastai nutolusios pėdos. Užtat stuomuo, tartum tai kompensuodamas, buvo suglebęs it skudurų atsainiai prikimštas maišas ir beprotiškai kratėsi pagal nenusakomą dubens trūkčiojimų ritmą. Vis bandžiau šias kliaudas taisyti, atstatyti krūtinę, sulenkti kelius, statyti pėdas vieną prieš kitą, nes turėjau jų penkias ar šešias, bet visa baigdavosi tuo pačiu, tai yra netekdavau pusiausvyros ir pargriūdavau. Reikia eiti ir negalvoti ką darai, kaip kvėpuoji, bet kai ėjau negalvodamas, žingsniavau kaip ką tik minėjau, o kai imdavau rūpintis kaip einu, gan gerai žengęs keletą žingsnių, pargriūdavau. Taigi nusprendžiau žingsniuoti kaip papuola. Tokia laikysena, anot manęs, bent jau dalinai,

susijusi su polinkiu, kurio niekada negalėjau visiškai atsikratyti ir kuris, suprantama, išsivystė jautriausiais metais, kai formuojasi charakteris, kalbu apie laikotarpį, kuris tęsiasi kiek akis užmato, nuo pirmų užkliuvimų už kėdės iki trečios klasės, kada baigėsi mano humanitariniai mokslai. Taigi turėjau bjaurų įprotį, prisišlapinęs į kelnes ar apsidirbęs, kas gan pastoviai nutikdavo anksti rytą, maždaug dešimtą arba pusę vienuoliktos, tęsti ir baigti dieną lyg nieko nebūtų nutikę. Vien mintis apie persirengimą ar pasisakymą mamai, kuri norėdavo tik man padėti, nežinia kodėl man buvo nepakenčiama, tad kol reikdavo gultis, tampydavau tarp kulšelių arba ant sėdmenėlių deginantį, traškantį ir dvokiantį savo išmatų turinį. Iš čia šie apdairūs, nelankstūs judesiai, plačiai išžergtos kojos ir beviltiškai siūbuojantis liemuo, be abejo, tam, kad apgaučiau, kad atrodyčiau nerūpestingas, kupinas džiaugsmo ir linksmybės, kad patikėtų mano aiškinimais, jog mano apatinė kūno dalis tokia sustingusi dėl paveldėto reumatizmo. Taip išseko mano jaunatviškas įkarštis, kiek jo turėjau, kiek per anksti tapau surūgęs, nepasitikintis ir slapukas, pamėgau horizontalią padėtį. Apgailėtini jaunystės sprendimai nieko nepaaiškina. Tad nėra ko varžytis. Postringaukime be baimės, migla neišsisklaidys.

Oras buvo gražus. Žingsniavau pirmyn gatve, laikiausi kiek galima arčiau šaligatvio. Kai einu, man niekada neužtenka kad ir paties plačiausio šaligatvio, tad bijau kliudyti nepažįstamiems. Policininkas sustabdė mane ir pasakė, grindinys automobiliams, pėstiesiems šaligatvis. Sakytumei, iš Senojo Testamento. Taigi kone atsiprašinėdamas užlipau ant šaligatvio ir jo laikiausi, nenusakomai

stumdydamasis paėjau geroką dvidešimtį žingsnių, kol buvau priverstas pulti ant žemės, kad nesutraiškyčiau vaiko. Pamenu, jis buvo užsidėjęs mažus pakinktus su varpeliais, tikriausiai vaizdavo ponį arba arklį, o kodėl ne? Mielai būčiau jį sutraiškęs, neapkenčiu vaikų, beje, padaryčiau jam paslaugą, bet bijojau bausmės. Visi yra giminės, kaip tik tai užmuša viltį. Gatvėse turėtų būti įrengti specialūs takai šiems mažiems purviniems padarams, jų ratukams, lankeliams, čiulptukams, dviratukams, paspirtukams, tėtukams, mamytėms, auklytėms, balioniukams ir visam kitam jų sumautam džiaugsmui. Taigi griuvau ir griūdamas pargrioviau seną ponią, padengtą blizgučiais bei nėriniais ir turėjusią sverti kokius du šimtus svarų. Jos klyksmas netruko suburti minią. Tikėjausi, jog ji susilaužė šlaunikaulį, senos ponios lengvai susilaužo šlaunikaulį, bet ne visos, ne visos. Pasinaudojęs sąmyšiu, sprukau, tardamas nesuvokiamus prakeiksmus lyg pats būčiau auka, ja ir buvau, bet to negalėjau įrodyti. Vaikų ir kūdikių niekada nelinčiuoja, kad ir ką jie iškrėstų, juos iš anksto išteisina. Aš juos su pasitenkinimu linčiuočiau, nesakau, kad kankinčiau, ne, nesu žiaurus, bet skatinčiau kitus, o kai visa baigtųsi, juos pavaišinčiau. Bet vos vėl ėmiausi savo pasispardymų ir siūbavimų sarabandos, kai mane sustabdė kitas policininkas, visais atžvilgiais panašus į pirmąjį, kad net pamaniau, ar tik ne tas pats. Jis atkreipė mano dėmesį, kad šaligatvis priklauso visiems žmonėms, lyg būtų akivaizdu, kad nepriklausau jų kategorijai. Ar norėtumėt, paklausiau nė akimirkos nesusimąstęs apie Heraklitą, kad nulipčiau į griovį? Lipkit kur tik norit, atsakė jis, bet neužimkit viso šaligatvio. Nusitaikiau į jo viršutinę lūpą, kokių trijų centimetrų, ir pūs-

telėjau. Manau, padariau tai gan natūraliai kaip giliai atsidūsta aplinkybių žiauriai spaudžiamas žmogus. Bet jis nė nekrustelėjo. Tikriausiai buvo pripratęs prie autopsijų ir ekshumacijų. Jei esate toks netikęs, kad negalite judėti kaip visi, pasakė jis, geriau likite namie. Tai man išties tiko. Malonu, kad man priskyrė namus. Tuo tarpu, kaip kartais nutinka, pro šalį važiavo laidotuvių procesija. Banguojančios skrybėlės, tūkstančiai ir tūkstančiai plastančių pirštų. Jeigu aš asmeniškai būčiau priverstas persižegnoti, pasistengčiau tą daryti kaip reikiant, tarpuakis, bamba, kairė krūtis, dešinė krūtis. Bet šitie netiksliais skubotais prisilietimais be jokios tvarkos atlieka nežinia kokį kryžiaus ženklą, pamanytum, kad Jį prikalė susirietusį nepadoria poza, keliai po smakru, rankos nesvarbu kur. Patys aršiausi sustingsta, kažką murma. Policininkas tai suakmenėjo, užmerkė akis, pridėjo ranką prie kepės. Procesijos fiakruose pamačiau ugningai šnekančius žmones, tikriausiai prisiminė velionio ar velionės gyvenimo scenas. Regis, girdėjau, kad laidotuvių kinkiniai šiais dviem atvejais būna kitokie, bet niekada nesužinojau kuo jie skiriasi. Arkliai bezdėjo ir šiko it risnotų į mugę. Nemačiau nė vieno žmogaus, kad priklauptų.

Bet mūsuose paskutinė kelionė vyksta greitai, kad ir kiek spaustum žingsnį, tave jau pralenkia paskutinis fiakras su šeimynykščiais, baigiasi sąstingis, žmonės atgyja, vėl galvok apie savo reikalus. Taigi trečią kartą savo paties noru sustojęs, sėdau į fiakrą. Tie, kuriuos ką tik mačiau pravažiuojant, kimšte prikimštus ugningai diskutuojančių žmonių, man padarė gilų įspūdį. Didžiulė juoda dėžė linguoja ant spyruoklių, maži langeliai, susigūži kampu-

tyje, atsiduoda plėkais. Jutau, kaip skrybėlė kliudo lubas. Kiek palaukęs, pasilenkiau į priekį ir uždariau langus. Paskui vėl atsisėdau į vietą, nugara į judėjimo kryptį. Užsnūdau, bet kažkoks balsas privertė pašokti, tai buvo vežikas. Jis atidarė duris, aišku, nesitikėjo, jog išgirsiu pro stiklą. Mačiau tik jo ūsus. Kur, pasiteiravo jis. Specialiai nulipo nuo pasostės, kad manęs to paklaustų. O aš įsivaizdavau esąs jau toli! Rausiausi atmintyje ieškodamas kokios gatvės ar paminklo pavadinimo. Ar parduodate savo fiakrą, paklausiau. Ir pridūriau, be arklio. Ką veikčiau su arkliu? Bet ką veikčiau su fiakru? Ar galėčiau jame išsitiesti? Kas atneštų man maisto? Į zoologijos sodą, atsakiau. Dideliuose miestuose retai kada nebūna zoologijos sodo. Dar pridūriau, nevažiuokite per greit. Jis nusijuokė. Mintis, kad gali per greit važiuoti į zoologijos sodą, jį tikriausiai pralinksmino. Bent jau ne perspektyva likti be fiakro. O gal jį tiesiog taip permainė mano asmens buvimas fiakre, kad pamatęs mane galva lubų šešėly, į lango stiklą įremtais keliais, vežikas galėjo savęs paklausti, ar tai išties jo fiakras. Greit pažvelgia į arklį ir nusiramina. Bet argi pats kada žinai, ko juokiesi? Šiaip ar taip, jo juokas truko neilgai, regis, šitai mane suerzino. Jis vėl uždarė duris ir užlipo ant pasostės. Po kiek laiko arklys pajudėjo.

Betgi taip, tuomet dar turėjau šiek tiek pinigų. Nedidelę sumą, kurią man kaip besąlygišką dovaną paliko mirdamas tėvas, tad dar paklausiau savęs, ar tik man jų nepavogė? Paskui jų nebeturėjau. Vis dėlto, mano gyvenimas tęsėsi, netgi ta prasme, kokia jį supratau, iki tam tikro taško. Didelis šios būsenos, kurią galėtume apibūdinti kaip visišką pirkimo negalimybę, keblumas tas, kad

esate priverstas judėti. Antai, kai esi išties be pinigų, retai kada būna, kad tau atneštų valgyti, bent retkartėmis, į tavo pastogę. Tad bent kartą per savaitę esi priverstas išeiti ir judėti. Tokiomis aplinkybėmis neturi adreso, tai neišvengiama. Todėl su tam tikru pavėlavimu sužinojau, kad esu ieškomas vienu mane liečiančiu reikalu. Nežinau kokiais būdais. Laikraščių neskaičiau ir nepamenu, kad metų metais būčiau su kuo nors kalbėjęs, gal tik tris keturis kartus maisto klausimu. Galiausiai šiaip taip turėjau suuosti, iš kur vėjas pučia, antraip niekada nebūčiau prisistatęs pas metrą Niderį, keista, kaip kartais nepamiršti kai kurių pavardžių, o jis niekada nebūtų manęs priėmęs. Patikrino mano tapatybę. Tai kiek užtruko. Parodžiau jam savo inicialus ant skrybėlės pamušalo, jie nieko neįrodė, bet sustiprino tikimybę. Pasirašykite, pasakė jis. Žaidė su cilindrine liniuote, su ja galėjai nudobti jautį. Suskaičiuokit, dar pasakė. Šalia stovėjo moteris, gal pasamdyta, tikriausiai liudininkė. Susikišau pluoštą į kišenę. Jūs klystate, pasakė jis. Manau, būtų teisingiau, jei paprašytų suskaičiuoti prieš man pasirašant. Kur galėčiau jus rasti, atėjus mokėjimo terminui? Laiptų apačioje man kažkas atėjo į galvą. Netrukus vėl užlipau jo paklausti, iš kur man tie pinigai, ir pridūriau, kad turiu teisę tą žinoti. Jis man pasakė moters pavardę, kurią pamiršau. Gal buvo mane pasisodinusi ant kelių, kai buvau dar vystykluose, gal ją glamonėjau. Kartais šito užtenka. Sakau vystykluose, nes vėliau būtų per vėlu glamonėms. Taigi kaip tik iš šių pinigų dar kiek turėjau. Labai nedaug. Ateičiai nepakaktų. Nebent mano spėjimai nebūtų tokie pesimistiški. Pabeldžiau į pertvarą prie savo skrybėlės, jei gerai apskaičiavau, tiesiai į vežiko nugarą. Nuo apmušalų pakilo dulkių

debesis. Išsitraukiau iš kišenės akmenį ir beldžiau, kol fiakras sustojo. Pastebėjau, kad nesulėtino žingsnio, kaip dauguma vežimų prieš sustojant. Ne, jis sustojo kaip įbestas. Laukiau. Fiakras virpėjo. Vežikas ant aukštos pasostės tikriausiai klausėsi. Išplėtęs akis žiūrėjau į arklį. Šis trumputis stabtelėjimas jam nebuvo atokvėpis, liko toks pat įsitempęs, pastatęs ausis. Pažvelgiau pro langą, vėl pajudėjom. Aš vėl ėmiau daužyti į pertvarą, kol fiakras sustojo. Vežikas plūsdamasis nulipo nuo pasostės. Vėl nuleidau stiklą, kad nesumanytų atidaryti durų. Greičiau, greičiau. Dabar jis buvo daugiau paraudęs, sakyčiau, kone violetinis. Iš pykčio ar nuo vėjo važiuojant. Pasakiau, kad samdau jį visai dienai. Jis man atsakė, kad jam už trijų valandų laidotuvės. Ak, mirusieji. Pasakiau jam, kad nebenoriu važiuoti į zoologijos sodą. Jis atsakė, kad jam vis vien, kur važiuojam, su sąlyga, kad būtų ne per toli jo gyvuliui. O dar mums kalba apie primityvių žmonių specifinę šneką. Paklausiau jo, ar žino kokią valgyklą. Pridūriau, pavalgysite su manim. Taip mėgstu pabūti tokiose vietose su nuolatiniu lankytoju. Ten stovėjo ilgas stalas su dviem lygiai tokio pat ilgio suolais iš abiejų pusių. Jis man pasakojo per stalą apie savo gyvenimą, savo žmoną, savo gyvulį, po to dar apie savo gyvenimą, koks tas jo gyvenimas siaubingas, ypač dėl jo būdo. Paklausė manęs, ar suvokiu, ką reiškia visąlaik būti piktam. Sužinojau, kad dar esama vežikų, kurie leidžia dienas šiltame fiakre stovėjimo vietoje ir laukia, kol ateis klientas ir juos papurtys. Galėtų būti kitaip, bet šiandien reikalingi kiti metodai, jei nenori pražūti senatvėje. Nupasakojau jam savo padėtį, ko netekau ir ko ieškau. Abu kiek įmanydami stengėmės vienas kitą suprasti, išsiaiškinti. Jis supra-

to, kad praradau savo kambarį, kad reikia kito, bet visa kita praleido pro ausis. Įsikalė į galvą ir niekas negalėjo išmušti minties, kad ieškau apstatyto kambario. Ištraukė iš kišenės vakardienos vakarinį laikraštį ir laikė savo užduotimi perskaityti visus skelbimus, penkis ar šešis pabraukė mažyčiu pieštuku, tuo pačiu, kuris ateityje virpėdamas brauks laimingus loterijos numerius. Žinoma, braukė tuos, kuriuos būtų pabraukęs, jei būtų mano vietoje arba, dėl savo gyvulio, tuos, kurie buvo tame pačiame kvartale. Būčiau tik jį sutrikdęs, jei pasakyčiau, kad iš baldų savo kambaryje norėčiau tik lovos, jog visus kitus, net ir naktinį staliuką, reiktų išnešti, kad sutikčiau į jį įžengti. Apie trečią valandą pažadinom arklį ir vėl pajudėjom. Vežikas pasiūlė man atsisėsti ant pasostės šalia jo, bet po kiek laiko jau svajojau apie fiakro vidų ir grįžau į savo vietą. Vieną po kito, tikiuosi, metodiškai, aplankėme visose adresais vietose, kurias jis buvo pabraukęs. Trumpa žiemos diena ėjo į pabaigą. Man kartais atrodo, kad tai vienintelės dienos, kokias pamenu, o ypač visų žaviausią akimirką prieš nakties tamsą. Adresus, kuriuos buvo pabraukęs, arba, tiksliau tariant, pažymėjęs kryžiuku, kaip daro žmonės iš liaudies, vieną po kito užbraukdavo įstrižai, kai pasirodydavo netinkami. Vėliau jis man parodė tą laikraštį, privertė pažadėti, kad jį pasilaikysiu, kad būčiau tikras, jog vėl neieškosiu ten, kur jau be reikalo ieškojau. Nepaisant uždarytų langų, girgžančio fiakro ir eismo keliamo triukšmo, girdėjau, kaip jis dainuoja visiškai vienas savo aukštoje pasostėje. Mieliau buvo su manim, o ne laidotuvėse, tai faktas, kuris liks amžinybėje. Jis dainavo. Ji toli nuo šalies, kur miega jos jaunas didvyris, tai vieninteliai žodžiai, kuriuos prisimenu. Kiekvie-

nąkart sustojus jis nulipdavo nuo pasostės ir padėdavo man išlipti. Skambindavau į jo nurodytas duris, kartais dingdavau namo viduj. Pamenu, buvo keista po tokio ilgo laiko vėl pajusti namų aplinką. Jis laukdavo manęs ant šaligatvio ir padėdavo įlipti į fiakrą. Man to vežiko jau ėmė darytis iki kaklo. Jis vėl užsiropšdavo ant pasostės, vėl judėdavom į priekį. Vieną kartą štai kas atsitiko. Jis sustojo. Nusipurčiau sąstingį, rengiausi išlipti. Tačiau jis neatėjo, neatidarė durų ir nepadavė man rankos, tad buvau priverstas išlipti pats vienas. Jis įžiebė žibintus. Man patinka žibalinės lempos, kokios bebūtų, ir žvakės, neskaitant žvaigždžių, tai mano pirmi pažinti šviesuliai. Paklausiau, ar galiu įžiebti antrą žibintą, nes pirmą jau buvo pats įžiebęs. Padavė man degtukų dėžutę, pakėliau ant vyrių sumontuotą gaubtą stiklą, uždegiau ir iškart vėl uždariau, kad dagtis degtų tolygiai ir aiškiai, kad jam būtų šilta savo mažame namelyje, kad nepūstų vėjas. Patyriau džiaugsmą. Žibintų šviesoje nieko nesimatė, tiktai neaiškūs arklio kontūrai, tačiau kiti žibintus matė iš tolo, dvi geltonas plaukiančias dėmes. Kinkiniui pasisukus, ryškiai it vitraže, pasirodydavo tarpais raudona, tarpais žalia akis, gaubtas ir skaidrus rombas.

Paskutinis adresas, pagal kurį vežikas pasiūlė man prisistatyti, buvo jo vieno pažįstamo viešbutis, kur man būsią gera. Tai rimta ir patikima: vežikas, viešbutis. Pagal jo rekomendaciją, man nieko netrūks. Visi patogumai, pasakė jis, mirktelėjęs akį. Šis pokalbis vyko ant šaligatvio priešais namą, iš kurio buvau ką tik išėjęs. Prisimenu įkritusį drėgną arklio šoną po žibintu, vežiko ranką su vilnone pirštine ant durelių rankenos. Visa galva pranokau

fiakro stogą. Arklys per dieną nei ėdė, nei gėrė. Užsiminiau tai vežikui, jis man atsakė, kad jo arklys pasistiprina tik vieną kartą, kai grįžta į arklidę. Jei darbo metu ką nors suėstų, kad ir obuolį ar gabaliuką cukraus, jam imtų skaudėti pilvą, dėl dieglių negalėtų pajudėti, gal net padvėstų. Todėl esąs priverstas jam kiekvienąkart suveržti snukį diržu, kad jei dėl kokios nors priežasties neapsižiūrėjus, šis nenukentėtų dėl geros praeivių širdies. Po kelių stikliukų vežikas paprašė manęs suteikti jiems, jam ir jo žmonai, garbę ir praleisti naktį pas juos. Tai netoliese. Kiek pamąstęs iš laiko nuotolio, sprendžiu, jog tądien jis tik ir sukosi aplink savo namus. Jiedu gyveną virš ratinės, kiemo gilumoje. Labai graži vieta, aš būsiąs patenkintas. Pristatęs mane savo žmonai labai plačiu užpakaliu, jis mus paliko. Matėsi, kad jai vienai su manim nejauku. Suprantu ją, tokiais atvejais aš nesivaržau. Nėra jokios priežasties šitai baigti arba tęsti. Tad tesibaigia. Pasakiau, kad nulipsiu į ratinę ir atsigulsiu. Vežikas užprotestavo. Aš laikiausi savo. Jis atkreipė savo žmonos dėmesį, kad man ant viršugalvio pūlinys, nes iš mandagumo nusiėmiau skrybėlę. Tai reikia pašalinti, pasakė ji. Vežikas pasakė pavardę vieno gydytojo, kurį labai vertina ir kuris jam išpjovė sukietėjimą ant užpakalio. Jei jis nori miegoti ratinėj, tegu miega, pasakė žmona. Vežikas paėmė nuo stalo lempą ir palikęs žmoną tamsoj, pirma manęs nulipo į ratinę vedančiais laiptais, tai buvo ne laiptai, o, tiesą sakant, kopėčios. Kampe ant žemės jis paklojo ant šiaudų arklio gūnią, davė man degtukų dėžutę, jei kartais naktį prireiktų ko pažiūrėti. Nepamenu, ką tuo metu veikė arklys. Išsitiesęs tamsoj girdėjau kaip jis geria, labai ypatingą garsą, ūmius žiurkių šuolius, o virš savęs prislopintus

mane kritikuojančių vežiko ir jo žmonos balsus. Degtukus laikiau rankoje, didelę švediškų degtukų dėžutę. Naktį atsikėliau, brūkštelėjau vieną degtuką. Trumpai blykstelėjusioje šviesoje įžvelgiau fiakrą. Man kilo, po to nuslūgo noras padegti ratinę. Tamsoje apgraibomis suradau fiakrą, atidariau dureles, iššoko žiurkės, įlipau į vidų. Kai įsitaisiau, iškart pastebėjau, kad fiakras nusėdęs, grąžulai remiasi tiesiai į žemę. Dar geriau, galėsiu lengviau apsiversti, padėti kojas ant kitos sėdynės, aukščiau nei galva. Naktį dažnai jutau, kaip arklys mane stebi pro langą, jo šnervių kvapą. Tikriausiai jam iškinkytam buvo keista matyti mane fiakre. Man buvo šalta, pamiršau pasiimti gūnią, bet ne tiek, kad eičiau jos atsinešti. Pro fiakro langą mačiau ratinės langą, vis aiškiau ir aiškiau. Išlipau iš fiakro. Ratinėje šviesėjo, pastebėjau ėdžias, brizgilus ir pakabintus pakinktus, ką dar? Kibirus ir šepečius. Priėjau prie durų, bet negalėjau jų atidaryti. Arklys sekė mane akimis. Ar arkliai niekad nemiega? Manau, kad vežikas jį turėjo pririšti, pavyzdžiui, prie ėdžių. Buvau priverstas išlipti pro langą. Nebuvo lengva. Bet kas gi lengva? Iš pradžių prakišau galvą, įsirėmiau delnais į žemę kieme, bet klubai įstrigo tarp rėmų. Pamenu žolių guotus, kurių griebiausi abiem rankom, kad ištrūkčiau. Buvau priverstas nusivilkti apsiaustą ir išmesti pro langą, reikėjo susiprasti. Vos išėjęs iš kiemo apie kažką pagalvojau. Nuovargis. Įkišau banknotą į degtukų dėžutę, grįžau į kiemą, padėjau dėžutę ant palangės, per kurią ką tik ropščiausi. Prie lango stovėjo arklys. Bet žengęs keletą žingsnių gatve grįžau į kiemą ir pasiėmiau banknotą. Degtukus palikau, jie ne mano. Arklys vis dar stovėjo prie lango. Man to arklio jau iki kaklo. Vos praaušo. Nežinojau, kur

aš. Pasukau rytų kryptimi, ant nuomonės, kad kuo greičiau prašvistų. Troškau jūros ar dykumos horizonto. Kai esu lauke rytą, einu sutikti saulės, o kai esu lauke vakare, einu paskui ją, iki pat mirusių. Nežinau, kodėl papasakojau šią istoriją. Lygiai taip pat būčiau galėjęs papasakoti kokią kitą. Gal kitą sykį galėsiu papasakoti. Gyvosios sielos, pamatysit, kokios jos panašios viena į kitą.

Iš „Novelės ir tekstai niekam", 1946

Raminamieji

Nebežinau, kada miriau. Man visada atrodė, kad miriau senas, maždaug devyniasdešimties metų, metai ir mano kūnas, nuo galvos iki kojų, tuo įtikina. Bet šį vakarą, kai guliu vienas savo lediniame guolyje, jaučiu, kad būsiu senesnis nei dieną, naktį, kai mane užgriuvo dangus su visais šviesuliais, tas pats, į kurį tiek žvelgiau klajodamas po tolimą žemę. Nes šiandien pernelyg bijau klausytis, kaip pūnu, laukti, kol širdis virs rausvomis atliekomis, galutinai susisuks akloji žarna, o galvoje baigsis ilgos žudynės, nepajudinamų ramsčių puolimas, meilė su lavonais. Taigi pasipasakosiu vieną istoriją, pabandysiu pasipasakot dar vieną istoriją, kad pabandyčiau save nuraminti, ir jaučiu, kad būtent joje būsiu senas, senas, dar senesnis nei dieną, kai griuvau, šaukdamas pagalbos ir kai pagalba atėjo. Arba galimas daiktas, kad šioje istorijoje būsiu išlipęs ant žemės po savo mirties. Ne, tai nepanašu į mane, kad lipčiau ant žemės po savo mirties.

Kam judėti, kai pas nieką nesi. Ar mane išmetė lauk? Ne, nieko nebuvo. Matau savotišką urvą, ant žemės primėtyta konservų dėžučių. Bet tai ne kaimas. Gal tiesiog atliekos, gal beprotybės pasekmės miesto prieigose ant lauko, nes laukai siekia iki pat mūsų sienų, jų sienų, naktį karvės atsigula įtvirtinimų prieglobstyje. Tiek sykių keičiau pastogę per savo klajones, kad štai imu painioti urvus su nuolaužomis. Tačiau tai vis tas pats miestas. Tiesa, dažnai sapne oras tampa juodas nuo namų ir fabrikų, matai pravažiuojančius tramvajus, o šlapia žolė po kojomis

staiga virsta grindiniu. Žinau tik savo vaikystės miestą, bet turėjau matyti kitą, nors tuo netikėjau.Visa, ką sakau, nesiskaito, nieko nepasakiau. Ar buvau tik alkanas? Ar mane bandė laikas? Buvo debesuota ir vėsu, kaip noriu, bet ne tiek, kad vytų į lauką. Pirmu bandymu nepajėgiau atsikelti, net ir antru, bet kai pagaliau atsistojau, atsirėmiau į sieną, paklausiau savęs, ar šitaip galėsiu išsilaikyti, tai yra stovėti atsirėmęs į sieną. Neįmanoma, kad išeičiau ir pradėčiau žingsniuoti. Šneku apie tai, lyg tai būtų vakar. Vakar tai išties neseniai, bet nepakankamai. Nes tai, ką šįvakar pasakoju, vyksta šį vakarą ir šią valandą. Aš jau nebe pas tuos žudikus siaubingame guolyje, o savo tolimoje priebėgoje, sudėtom rankom, palenkta galva, nusilpęs, uždusęs, ramus, laisvas ir senesnis nei kada nors, jei tik teisingai apskaičiavau. Vis dėlto perkelsiu savo istoriją į praeitį, lyg tai būtų mitas arba senovinė pasakėčia, nes šįvakar man reikia kitokio amžiaus, kad būčiau tokio amžiaus, kokio buvau. Taip išlaisvinsiu jus nuo laiko, nuo jūsų laikų niekšų.

Bet pamažu išėjau, pradėjau žingsniuoti mažais žingsneliais tarp medžių, tikrai, tai medžiai. Veržli augmenija bujojo ten, kur kadaise buvo takai. Remdavausi į kamienus, kad atgaučiau kvapą, arba laikydamasis už šakų, yriausi į priekį. Ten, kur paskutinį sykį ėjau, neliko nė pėdsako. Tai nykstantys d'Aubigné ąžuolai. Tik giraitė. Artėjo pamiškė. Ne tokia žalia ir, kaip sakė skarmalius, visai silpna šviesa. Taip, kur bebūtum šioje giraitėje, kad ir giliausioje iš jos menkų slaptaviečių, iš visur matei šią blyškią šviesą, lyg nežinia kokios kvailos amžinybės atspindį. Mirti be didelio skausmo, na tik truputį, dėl to verta pavargti, užsisklęsti pačiam priešais aklą dangų išduobtomis

akimis, greit virsti dvėsena, kad varnai nepalaikytų kuo kitu. Vienas iš privalumų, kai žmogus paskęsta, yra tas, kad krabai niekada per anksti neateina. Visa priklauso nuo to, kaip sutvarkysi. Bet keistas dalykas, kai pagaliau išnyrau iš miško, nemačiom peršokau jį juosiantį griovį, pradėjau svajoti apie smagų žiaurumą. Prieš mane plytėjo vešli pieva, gal liucernos, neturi reikšmės, žvilganti vakarine rasa ar nesenu lietumi. Žinojau, kad anapus šios pievos buvo kelias, už jo laukas, o galiausiai akiratį dengia tvirtovės sienos. Aklos ir dantytos vos ryškėjo padangėje, ne ką šviesesnėje už jas, palyginus su manosiomis, neatrodė griuvenos, bet žinojau, kad buvo tokios. Štai koks vaizdas man atsivėrė, be reikalo, nes buvo man pažįstamas ir kėlė siaubą. Išvydau nuplikusį vyrą rudu kostiumu, deklamatorių. Jis pasakojo juokingą istoriją apie vieną nevykėlį. Aš nieko nesupratau. Visų bendram džiaugsmui, jis ištarė žodį sraigė, gal šliužas. Moterys, regis, smaginosi labiau nei jų kavalieriai, jei tai įmanoma. Jų skardus juokas užgožė katutes, o šioms aprimus, šen bei ten vis prasiverždamas trukdė pradėti kitą istoriją. Gal jos galvojo apie kokį šalia jų sėdinčio penį ir dėl malonaus kaimyno siuntė džiaugsmo klyksmus komiškai audrai, koks talentas! Bet šį vakarą būtent mano kūnui turi kažkas atsitikti, kaip būna mituose ir metamorfozėse, šiam senam kūnui, kuriam niekada nieko nenutiko, arba nedaug kas, kuris niekada nieko nesutiko, nieko nemylėjo, nieko nenorėjo savo nykioje visatoje be veidrodinių atspindžių, nieko nenorėjo, nebent kad dūžtų veidrodžiai, lūžtų lankenos, griūtų skliautai, augtų ir mažėtų, kad jis pagaliau išnyktų savo vaizdų chaose. Taip, reikia, kad šįvakar būtų kaip pasakoje, kurią man kas vakarą skaitydavo tėvas, kai aš buvau mažas, o jis geros svei-

katos, kad mane nuramintų, kas vakarą, metų metais, kaip man šįvakar atrodo, bet iš jos nelabai ką prisimenu, tik kad joje kalbama apie nuotykius tokio švyturio sargo sūnaus vardu Žo Bremas ar Brenas, jauno penkiolikmečio padūkėlio, stipraus ir raumeningo, tai tikslūs žodžiai, kuris praplaukė mylias nakčia su peiliu dantyse vydamasis ryklį, nebežinau kam, gal tiesiog iš didvyriškumo. Šią pasaką man jis būtų galėjęs tiesiog pasakoti, nes ją atmintinai mokėjo, bet šitai manęs nenuramintų, tad turėjo skaityti, kas vakarą, arba dėtis, jog skaito, versdamas lapus ir aiškindamas paveikslėlius, kuriuos jau žinojau, kas vakarą tuos pačius, kol užmigdavau jam ant peties. Jei tik praleisdavo nors vieną teksto žodį, iškart trenkdavau jam kumšteliu per didžiulį pilvą, kyšantį iš megztos liemenės ir prasegtų kelnių, kuriuos apsivikdavo, kad pailsėtų nuo biure dėvimų rūbų. Dabar eikime prie manęs, kovos ir galbūt sugrįžimo, prie senio, kokiu šįvakar esu, senesnio nei kada nors buvo tėvas, senesnio nei kada nors būsiu. Perėjau pievą, mažais sukaustytais ir tuo pat metu neskubiais žingsneliais, vien taip ir galėjau. Po mano paskutinio ėjimo neliko nė pėdsako, bet tai anaiptol ne mano paskutinė kelionė. Mano užminti stiebeliai iškart atsitiesė, jiems reikėjo oro ir šviesos, o nulaužtų vietoj greit užaugo kiti. Į miestą patekau pro vadinamuosius Piemenų vartus, nemačiau nė dvasios, tik pirmus šikšnosparnius, kurie atrodė lyg skrendantys nukryžiuotieji, nei nieko negirdėjau, išskyrus savo žingsnius, širdį krūtinėje, ir kai pagaliau ėjau po skliautu, pelėdos ūkavimą, tokį švelnų ir kartu tokį nuožmų, kurį atliepdama aidu mano giraitėje ir kitose apylinkėse, it pavojų skelbiantį signalą naktis atnešė į mano trobelę. Man pamažu skverbiantis į miestą, buvau priblokštas jo tuštu-

mos. Jis buvo apšviestas kaip įprasta, daugiau nei įprasta, nors parduotuvės uždarytos. Tačiau vitrinose degė šviesos, tikriausiai tam, kad patrauktų pirkėją ir priverstų jį tarti, žiūrėk, kaip gražu ir nebrangu, rytoj vėl čia ateisiu, jei būsiu gyvas. Vos nepasakiau sau. Žiū, šiandien sekmadienis. Važinėjo tramvajai, autobusai irgi, bet nedaug, judėjo iš lėto, tušti ir be triukšmo tarsi po vandeniu. Nepastebėjau nei vieno arklio! Buvau apsivilkęs savo didelį žalią apsiaustą aksomo apykakle, kokį 1900 metais dėvėjo automobilistai, jis mano tėvo, bet tądien buvo jau be rankovių, atrodė lyg plati pelerina. Tačiau mane slėgė vis tas pats didžiulis negyvas svoris, be šilumos, skvernai šlavė žemę, greičiau ja vilkosi, nes buvo taip sukietėję, o aš taip susitraukiau. Kas bus, kas man nutiks šiame tuščiame mieste? Bet jutau, kad namai net traška pilni žmonių, susigūžę už užuolaidų jie žiūri į gatvę arba sėdi kambario gilumoje suėmę galvą rankomis, paskendę mintyse. Ten aukštai ant kraigo mano skrybėlė, vis ta pati, toliau nėjau. Kirtau kiaurai miestą ir atsidūriau prie jūros, eidamas palei upę iki žiočių. Pasakiau, grįšiu, tuo per daug netikėdamas. Laivai stovėjo uoste nuleistais inkarais, pritvirtinti lynais prie molo, neatrodė, kad jų mažiau nei normaliais laikais, lyg ką nors žinočiau apie normalius laikus. Tačiau krantinės buvo tuščios, niekas nerodė, kad laivai greit pajudėtų, išplauktų ar atplauktų. Bet kiekvieną akimirką gali visa pasikeisti, vienu akimirksniu persimainyti po mano žvilgsniu. Visi sukrus, žmonės ir jūra, nepastebimai susiūbuos didelių, smarkiau mažų laivų stiebai, tuomet išgirsiu, kaip baisiai šaukia žuvėdros, o galbūt ir jūreiviai, lyg tuščią šauksmą, nežinai ar jis liūdnas, ar linksmas, jame skamba išgąstis ir pyktis, nes jis priklauso vien jūrai, jūrei-

viams, bet ir žemei. Galbūt galėčiau vogčiomis įsmukti į kokį išplaukiantį krovininį laivą, keliauti toli toli, kelius gerus mėnesius, gal net metus ar dvejus, saulėje, ramybėje, kol mirsiu. Bet jei ten neplaukčiau, tuomet būtų tikra velniava šioje knibždėlynėje be iliuzijų, jei nepavyktų sutikti to, kas mane kiek nuramintų, jei negalėčiau persimesti keliais žodžiais, pavyzdžiui, su kokiu jūrininku, žodžiais, kuriuos nusineščiau į savo trobelę ir pridurčiau prie savo kolekcijos. Tad laukiau sėdėdamas be skrybėlės ant kažkokio suktuvo ir sakiau sau, ne tam čia atvykai, kad sėdėtumei ant nenaudojamo suktuvo. Įdėmiai tyrinėjau žvilgsniu atvirą jūrą anapus banglaužių, bet nemačiau nė mažiausio laivelio. Jau stojo naktis arba beveik, mačiau ant vandens atsispindinčias šviesas. Mačiau ir gražius žibintus uosto prieigose, o kitus tolyje, mirgančius ant krantų, salų, kyšulių. Bet nematydamas jokio pagyvėjimo, rengiausi eiti su liūdesiu nusigręžęs nuo šios mirusios prieplaukos, nes esama vaizdų, verčiančių keistai atsisveikinti. Man tereikėjo tiktai nuleisti galvą ir žiūrėti į žemę po savo kojomis, prieš kojas, nes tik šitokia laikysena visada sėmiausi galios iš, nežinau, kaip čia pasakius, vis dėl to, daugiau iš žemės nei iš dangaus man atėjo pagalba sunkiomis akimirkomis. Ir štai, ant plokštės, į kurią neįsižiūrėjau, nes kam įsižiūrėti, išvydau prieplauką tolyje, pragaištingesnę už šias juodas bangas, o aplinkui save audrą ir pražūtį. Niekada čia negrįšiu, pasakiau. Bet kai atsistojau, abiem rankom įsirėmęs į suktuvo kraštą, atsidūriau priešais jauną vaikiną, laikantį už rago ožką. Vėl atsisėdau. Jis tylėjo, žvelgė į mane, matyt, be baimės ir be pasibjaurėjimo. Tiesa, buvo tamsu. Man atrodė natūralu, kad jis tyli, aš vyresnis, tad man pirmam prabilti. Jis buvo basas ir apiplyšęs.

Vietos jam buvo pažįstamos, tad pasuko iš kelio pasižiūrėti kas per tamsi masė palikta ant kranto. Taip sprendžiau. Dabar būdamas prie pat manęs, mažas nedorėlis turėjo suprasti vos metęs žvilgsnį. Tačiau jis nenuėjo. Ar tai tikrai aš, šis niekšas? Tam tikra prasme sujaudintas, galų gale juk dėl to išėjau, ir nesitikėdamas iš to nė mažiausios naudos, nutariau į jį kreiptis žodžiu. Taigi paruošiau frazę ir pravėriau burną, galvojau, kad ją išgirsiu, bet išgirdau tik savotišką gargimą, nesuprantamą netgi man, nors žinojau savo ketinimus. Tačiau nieko nebuvo, išskyrus afoniją dėl ilgo tylėjimo, kaip giraitėje, kur prasiveria pragaras, prisimenate, aš tai tikrai. Nepaleisdamas ožkos, jis prisiartino visai prie manęs ir pasiūlė ledinuką iš popierinio ragelio, kokį gali gauti už vieną pensą. Mažiausia kokius aštuoniasdešimt metų man niekas nepasiūlė ledinuko, godžiai čiupau, įsikišau į burną, atpažinau seną mostą, vis daugiau ir daugiau jaudinausi, nes man tai buvo brangu. Ledinukai buvo sulipę, man buvo sunku virpančiom rankom atplėšti nuo kitų pirmą pasitaikiusį, bet jis man padėjo, jo ranka palietė manąją. Ačiū, padėkojau. O kai po kelių minučių atitolo tempdamas ožką, pasiunčiau jam ženklą smarkiu viso kūno judesiu, kad pasiliktų, nesusilaikiau ir sumurmėjau, pasakiau, kur trauki, žmogeli, su savo ožkyte? Vos tai ištaręs, iš gėdos užsidengiau veidą. Tai buvo ta pati frazė, kurią ką tik norėjau ištarti. Kur trauki, žmogeli, su savo ožkyte? Jei galėčiau, būčiau paraudęs, bet mano kraujas taip toli netekėjo. Jei būčiau turėjęs kišenėje pensą, būčiau jam davęs, kad atsilyginčiau, bet neturėjau kišenėje nei penso, nei ko nors panašaus, nieko, kas pamalonintų mažą nelaimėlį gyvenimo pakraštyje. Manau, jog tądien išėjęs be tikslo, turėjau su savimi tiktai akmenį. Iš jo mažos

asmenybės, kaip parašyta, man liks tik tankūs garbanoti juodi plaukai ir graži linija ilgų basų kojų, purvinų ir raumeningų. Nepamiršiu ir rankos, vėsios ir gyvos. Ieškojau dar frazės, kad jam pasakyčiau. Per vėlai ją radau, kai jis buvo jau toli, na neypatingai, bet toli. Išėjo sau ir iš mano gyvenimo, ramiai, ir man niekada neliks nė vienos jo minties, nebent jei pasenęs imtų raustis savo ankstyvoje jaunystėje, ir atradęs šią džiaugsmingą naktį, laikytų ožką už ragų, sustotų dar akimirką priešais mane, gal nežinia su kokiu švelniu sąmoju, net su pavydu, bet to nesitikiu. Vargšai brangūs gyvulėliai, jūs man padėtumėt. Ką gyvenime veikia tavo tėtė? Štai ko būčiau jo paklausęs, jei būtų davęs laiko. Palydėjau žvilgsniu užpakalines ožkos kojas, labai liesas, kreivas, išžergtas, drebinamas staigių šuolių. Netrukus jie virto mažu taškeliu be aiškių kontūrų, jei nežinočiau, manyčiau, jog tai kentauras. Papurtysiu ožką, paskui surinksiu į saują rutuliukus, greit ataušiančius ir sukietėjančius, juos uostysiu ir net paragausiu, bet ne, šįvakar man tai nepadėtų. Sakau šįvakar, lyg vis dar būtų tas pats vakaras, bet ar būna du vakarai? Nuėjau, ketindamas kuo greičiau grįžti, ne, negrįščiau visai nieko nepešęs, kartodamas, čia daugiau nebegrįšiu. Man skaudėjo kojas, gerai būtų, jeigu kiekvienas žingsnis būtų paskutinis. Bet paskubomis ir lyg iš pasalų žvilgtelėjęs į vitrinas, išvydau visu greičiu lekiantį didelį cilindrą, regis, slystantį asfaltu. Išties, turėjau greit eiti, nes pralenkiau ne vieną pėsčią, pirmus žmones, kurie manęs nelenkė, manęs, kurį paprastai pralenkia net sergantys Parkinsono liga, o dabar man pasirodė, kad už manęs sustojo žingsniai. Tačiau kiekvienas mano žingsnis mielai būtų buvęs paskutinis. Taip mielai, jog priėjęs aikštę, kurios nepastebėjau ateidamas ir kurios

gilumoje stūksojo katedra, nusprendžiau įeiti vidun, jei tik bus atidaryta, ir kaip viduramžiais joje trumpam prisiglausti. Sakau katedra, nors nieko apie ją nežinau. Tačiau man būtų sunku šioje istorijoje, tikriausiai paskutinėje, ieškoti prieglobsčio paprastoje bažnyčioje. Pastebėjau Štiucenvekselį Saksonietį, tikrai žavų, bet manęs jis nežavėjo. Šviesi kaip dieną nava atrodė tuščia. Keletą kartų apėjau aplink, bet nepamačiau nė gyvos dvasios. Gal visi slepiasi už choro ar suka it kokie geniai aplink kolonas. Staiga visai prie pat manęs, nors negirdėjau ilgo girgždesio ruošiantis, sugaudė vargonai. Ūmai pakilau nuo kilimo, ant kurio buvau išsitiesęs priešais altorių, ir nulėkiau į navos galą, norėjau išeiti, tačiau tai buvo ne pagrindinė, o šoninė nava, mane prarijo ne tos durys. Nes užuot atsidūręs tamsoj, atsiradau sraigtinių laiptų papėdėje, ėmiau jais kopti kiek įmanydamas, pamiršęs savo širdį, it būčiau persekiojamas žudiko maniako. Šiais menkai nežinia kuo, gal langelio apšviestais laiptais užlipau uždusęs iki kyšojusios platformos, kuria jie baigėsi, ir kurios šone žiojėjo ciniška turėklų tuštuma, ji ėjo palei glotnią apvalią sieną, o virš jos švinu ar žalvariu dengtas nedidelis kupolas, ak, kad tik būtų aišku. Reikėjo čia ateiti paganyti akių. Aišku, tie, nukritę iš tokio aukščio, miršta prieš pasiekdami žemę. Prisiplojęs prie sienos, ėmiau eiti ratu špilių link. Bet vos žengęs keletą žingsnių, susidūriau su priešinga kryptimi itin apdairiai sukančiu vyru. Kaip norėčiau jį nustumti žemyn, arba kad jis mane nustumtų. Akimirkai įbedė į mane paklaikusį žvilgsnį, paskui, nedrįsdamas praeiti pro mane parapeto kraštu ir pagrįstai galvodamas, kad nepasitrauksiu nuo sienos, kad jam padaryčiau paslaugą, staiga atsuko man nugarą, tikriau, galvą, nes nugara buvo prišlieta prie sienos,

ir nuėjo iš kur atėjęs, tuo tarpu kai netrukus jo tesimatė tik kairė ranka. Kiek užtrukusi ir ji dingo, nuslydo. Man liko tik dviejų iš orbitų iššokusių ir degančių akių po languota kepure vaizdas. O gal tai koks daiktinis košmaras, kurį įsikaliau į galvą? Nulėkė skrybėlė, bet netoli, laikėsi ant juostelės. Pasukau galvą į laiptus, įsiklausiau. Nieko. Paskui pasirodė maža mergytė, paskui ją vyras, kuris ją laikė už rankos, abu prisišlieję prie sienos. Jis stūmė ją į laiptus, po to pats savo ruožtu prasibrovė, atsigręžė ir pakėlė į mane veidą, nuo kurio atšokau. Mačiau tik jo apnuogintą galvą virš paskutinio laiptelio. Jiems nuėjus, pašaukiau. Skubiai apibėgau platformą. Nieko. Horizonte, ten, kur susijungia dangus su kalnais, jūra su lyguma, pamačiau kelias žemai kybančias žvaigždes, nepainiokite su ugnimi, kurią naktį uždega žmonės, arba su ta, kuri užsidega pati. Gana. Gatvėje vėl ieškojau kelio danguje, kur buvo gerai pažįstami Grįžulo Ratai. Jei būčiau ką nors pamatęs, būčiau priėjęs, pati žiauriausia išvaizda manęs neatbaidytų. Paliesčiau skrybėlę ir pasakyčiau, dovanokite, pone, dovanokite, būkit malonus, dėl Dievo, kur Piemenų vartai. Maniau, kad nebegalėsiu paeiti, bet, Dieve, vos impulsas pasiekė kojas, leidausi į priekį ir gan greit. Negrįžau visai nieko nepešęs, parsinešiau lyg kokį tikrumą, jog dar esu šio pasaulio, štai šio pasaulio, bet už tai sumokėjau kainą. Verčiau būčiau praleidęs naktį katedroje ant kilimo priešais altorių, vos praaušus, tęsčiau kelionę arba būčiau rastas negyvas, sustingęs tikra kūno mirtimi, žydrų akių vilties šaltinių akivaizdoje, apie mane rašytų vakariniai laikraščiai. Bet štai ir vėl leidžiuosi menkai žinomu keliu, į kurį niekada neturėjau žengti būdamas gyvas. Pastebėjęs nuolydį, apsisukau ir nuėjau kita krypstimi, nes bijojau, kad nusileidęs

grįšiu prie jūros, prie kurios pasakiau, kad nebegrįšiu. Apsisukau pusračiu, bet iš tikrųjų padariau plačią kilpą, bet nepraradau greičio, baiminausi, jog sustojęs nebepajėgsiu paeiti, taip, šito irgi baiminausi. Ir šį vakarą taipogi nedrįstu sustoti. Mane vis daugiau ir daugiau pribloškė apšviestų gatvių ir jų tuštumo kontrastas. Nepasakyčiau, kad dėl to buvau sunerimęs, ne, sakau tai turėdamas viltį nurimti. Kad sakytum, jog gatvėje nieko nebuvo, ne, to būtų per daug, nes pastebėjau kelis siluetus, tiek moterų, tiek ir vyrų, keistus, bet nedaugiau nei įprasta. Nė neįsivaizdavau, kuri valanda tuomet galėjo būti, išskyrus tai, jog turėjo būti kažkuri nakties valanda. Galėjo būti tiek trečia ar ketvirta valanda ryto, tiek ir dešimta ar vienuolikta vakaro, sprendžiant iš retų praeivių ir neįprasto žibintų spindesio bei judėjimo šviesų. Nes tiek vienas, tiek ir kitas iš šių reiškinių turėjo kelti nuostabą ir pavojų, jog netekai proto. Nebuvo nė vieno ypatingo automobilio, tačiau kartkartėmis lėtai pravažiuodavo visuomeninio transporto autobusas, lėtas ir tuščias tylios šviesos sūkurys. Šias antinomijas norėčiau pabrėžti, nors galva gerai supranti, bet pridursiu dar kelias pastabas. Visi mirtingieji, kuriuos mačiau, buvo vieni ir tarsi paskendę savyje. Tikriausiai tą matome kiekvieną dieną, bet manau, kad kitaip. Vienintelė pora buvo du vyrai, kurie grumėsi vienas su kitu supintomis kojomis. Mačiau tiktai vieną dviratininką! Jis važiavo ta pačia kryptimi kaip ir aš. Riedėjo iš lėto grindinio viduriu ir skaitė laikraštį, kurį laikė abiem rankom išskleidęs prieš akis. Kartkartėmis paskambindavo, bet skaitymo nenutraukdavo. Sekiau jį akimis, kol virto tik taškeliu horizonte. Sykį jauna moteris, gal blogo elgesio, susitaršiusi ir netvarkingais drabužiais, it triušis prasmuko grindiniu. Štai

viskas, ką norėjau pridurti. Bet keistas dar vienas dalykas, man nieko neskaudėjo, net kojų. Silpnumas. Gera košmaro naktis ir dėžutė sardinių grąžintų jautrumą. Mano šešėlis, vienas iš mano šešėlių, krito priešais mane, trumpėjo, lindo po pėdomis, sekė paskui, kaip daro šešėliai. Man pasirodė svarbu, kad esu toksai nepralaidus. Bet štai prieš mane žmogus, eina ta pačia kryptimi kaip aš ir tuo pačiu šaligatviu, nes visada reikia įkyriai kartoti tą patį, neužmiršti istorijos. Tarp mūsų buvo didelis nuotolis, mažiausiai septyniasdešimt žingsnių, baiminausi, kad nuo manęs nepaspruktų, paspartinau žingsnį, skriejau pirmyn lyg ant pačiūžų. Tai ne aš, sakau, bet naudokimės, naudokimės. Akimirksniu buvau už dešimties žingsnių nuo jo, sulėtinau greitį, kad triukšmas nedidintų pasibjaurėjimo, kurį žadina mano asmuo net pačiais banaliausiais ir menkiausiais poelgiais. Ir tuoj pat, atsiprašau, pone, paklausiau, nuolankiai prieš jį nusilenkdamas, Piemenų vartai, dėl Dievo meilės, kur jie? Iš arti jis man pasirodė gan normalus, na, išskyrus susitelkimą į savo vidų, kurį jau nurodžiau. Paėjau kelis žingsnius į priekį, pasisukau, nusilenkiau, paliečiau skrybėlę ir paklausiau, dėl Dievo, kelinta dabar valanda? Lygiai taip pat manęs galėjo nebūti. Bet kada gi ledinukas? Ugnies, surikau. Turėdamas galvoje tai, jog man reikėjo pagalbos, klausiu savęs, kodėl jam neužtvėriau kelio. Na, negalėčiau, negalėčiau jo paliesti. Šaligatvio krašte pamačiau suolą, atsisėdau, sukryžiavau kojas kaip Valteris. Turėjau užsnūsti, nes va, staiga šalia manęs sėdi žmogus. Kol susivokiau, jis atvėrė akis, nukreipė jas į mane, sakyčiau, pirmą kartą, nes savaime atsitraukė. Iš kur jūs, paklausė jis. Vėl išgirdęs jo žodžius po tokios trumpos pertraukos buvau didžiai paveiktas. Kas jums, pasiteiravo.

Stengiausi pasirodyti tokiu, kokiu žmogus būna iš prigimties. Dovanokite, pone, sakau vos kilstelėjęs skrybėlę ir atsistojęs, bet šį judesį iškart sutramdžiau, kelinta dabar valanda, pasigailėkite! Jis pasakė man kelinta valanda, nebepamenu kuri, valanda, kuri nieko nepaaiškino, tai viskas, ką žinau, ir kuri manęs nenuramino. Bet būtų galėjusi. Žinau, žinau, ateis valanda, kuri tą padarys, bet kada gi? Ką sakote, paklausė jis. Deja, nieko nesakiau. Susigriebiau prašąs jį padėti man rasti kelią, iš kurio išklydau. Ne, atsakė jis, aš ne čionykštis, sėdžiu ant šio akmens, pats nežinau kodėl, ar kad viešbučiai pilni, ar kad nenorėjo manęs priimti. Bet papasakokite man apie savo gyvenimą, paskui pagalvosime. Savo gyvenimą, sušukau. Betgi taip, sako jis, žinote, kažką – na, kaip pasakyti? Jis ilgai svarstė, be abejo, apie tai, koks galėtų būti gyvenimas. Pagaliau suirzusiu balsu pratęsė, matot, tą visi žino. Stūmtelėjo mane alkūne. Be smulkmenų, pasakė jis, stambiais bruožais, stambiais bruožais. Kadangi aš vis dar tylėjau, jis pridūrė, norite, papasakosiu jums apie savo gyvenimą, tuomet suprasite. Jo pasakojimas buvo trumpas, perkrautas faktais be paaiškinimo. Štai, ką vadinu gyvenimu, pasakė jis, ar dabar suvokiate? Nebloga ta jo istorija, vietomis netgi pasakiška. Dabar jūs, sako jis. Bet ta Polina, paklausiau, ar jūs vis dar su ja? Taip, atsakė jis, bet ją paliksiu, paimsiu kitą, jaunesnę, riebesnę. Jūs daug keliaujate, sakau. O, be galo daug, be galo, sako jis. Man pamažu grįžo žodžiai ir gebėjimas juos garsiai ištarti. Jums visa tai baigta, sako jis. Ar galvojate ilgam likti tarp mūsų, klausiu. Ši frazė man pasirodė itin vykusi. Jei ne paslaptis, sako jis, kiek jums metų? Nežinau, sakau. Nežinote, sušuko jis. Tiksliai tai ne, sakau. Dažnai galvojate apie šlaunis, klausia jis, užpaka-

lius, tarpukojus ir panašius dalykus? Nesupratau. Jūs, žinoma, daugiau nebesikrušat, sako jis. Krušuosi, pasiteiravau. Kūlė, sako jis, ar žinote kas tai per daiktas? Aš nežinojau. Čia, sako jis, tarp kojų. Ak, tai, sakau. Ji sustorėja, pailgėja, sukietėja ir pakyla, sako jis, ar ne taip? Ne tie žodžiai, kokius būčiau pavartojęs. Tačiau sutikau. Tai vadinama krušimusi. Jis susimąstė, po to šūktelėjo, fenomenalu! Ar jums taip neatrodo? Išties keista, sakau. Beje, čia yra viskas, pasakė jis. Bet kas bus su ja, sakau aš. Su kuo, klausia jis. Su Polina, sakau. Ji pasens, sako jis ramiai ir tvirtai, iš pradžių iš lėto, paskui vis greičiau ir greičiau, su skausmu ir su pagieža, vos sudurdamas galą su galu. Veidas nebuvo riebus, bet kad ir kiek žiūrėjau, liko apvilktas mėsa, užuot tapęs visai kaip kreida ir nugludintas kaltu. Netgi išliko tarpunosės sustorėjimas. Tarp kita ko, niekada neteikiau jokios reikšmės ginčams. Man buvo gaila meilios katytės, būčiau ją švelniai sutraiškęs laikydamas batus rankose, ir mano miško ūksmės, toli nuo šios baisios šviesos. Ko taip vaipotės, paklausė jis. Laikė ant kelių didelį juodą maišą, įsivaizdavau, panašų į akušerio įrankių krepšį. Jį atvėrė ir pasakė, žiūrėkit. Pilnas butęliukų. Žėrinčių. Paklausiau jį, ar jie visi vienodi. O, ne, atsakė jis, nelygu koks. Išėmė vieną ir ištiesė man. Šilingas, pasakė, šeši pensai. Ko jis iš manęs nori? Kad jį nupirkčiau? Šia prielaida remdamasis, atsakiau, kad neturiu pinigų. Neturite pinigų, šūktelėjo jis. Staiga trenkė ranka man per pakaušį, suspaudė galingais pirštais ir vienu smūgiu parvertė ant savęs. Tačiau užuot mane pribaigęs, ėmė kažką taip švelniai murmėti, kad aš išsilaisvinau, o mano galva nusirito jam į sterblę. Šio lipšnaus balso ir man pakaušį spaudusių pirštų kontrastas buvo jaudinantis. Bet pamažu abu daiktai

susiliejo, jei drįstu sakyti, o drįstu, į gniuždančią viltį. Nes šį vakarą man nėra ko netekti, ką galėčiau išskirti. Ir jei esu ten, kur esu (savo istorijoje), ir niekas nepasikeitė, nes jeigu būtų kas nors pasikeitę, manau, tai žinočiau, šiaip ar taip, esu čia atvykęs, o tai jau kažkas, nėra jokių pakitimų, kaip visada. Tai ne priežastis, kad imtumei skubinti reikalą. Ne, reikia sustoti pamažu, negaišti, bet iš lėto, kaip tyla ant laiptų žingsniai mylimo, kuris negalėjo mylėti ir kuris daugiau neateis, kurio žingsniai sako, kad jis negalėjo mylėti ir kad daugiau neateis. Staiga jis mane atstūmė ir vėl parodė buteliuką. Čia yra viskas, pasakė. Tai turėjo būti ne tas pats, kurį ką tik rodė. Norit, paklausė. Ne, bet pasakiau taip, kad jo neužgaučiau. Jis man pasiūlė mainus. Duokite man savo skrybėlę, pasakė jis. Atsisakiau. Koks užsispyrimas, sako jis. Aš nieko neturiu, sakau aš. Paieškokit savo kišenėse, sako jis. Nieko neturiu, sakau, išėjau be nieko. Duokit man raištelį, sako jis. Aš atsisakiau. Ilga tyla. O jei mane pabučiuotumėt, pagaliau pasakė jis. Žinojau, kad ore sklando bučiniai. Gal galite nusiimti skrybėlę, paprašė jis. Nusiėmiau. Užsidėkit, sako jis, jums geriau su skrybėle. Jis mąstė, buvo protingas. Na, sako jis, pabučiuokit mane ir daugiau apie tai nekalbėsim. Ar tik nesibaimino, kad jį atstumsiu? Ne, bučinys tai ne raištelis, iš mano veido turėjo matyti, kad iš esmės man liko dar kiek temperamento. Na, sako jis. Nusišluosčiau lūpas, kad būtų nepriekaištingai švarios, prikišau prie jo lūpų. Minutėlę, sako jis. Sutvardžiau savo polėkį. Ar žinote, kas yra bučinys, paklausė jis. Taip, taip, sakau. Jei ne paslaptis, kada tai darėte paskutinį sykį? Jau geras laiko galas, bet dar žinau kaip tai daryti. Jis nukėlė savo skrybėlę, katiliuką, patapšnojo sau per kaktos vidurį. Čia, niekur kitur. Turėjo auk-

štą baltą kaktą. Pasilenkė, nuleido vokus. Greitai, pasakė. Sutraukiau lūpas kaip vištos užpakalį, kaip mane išmokė mama, priliečiau jomis nurodytą vietą. Gana, sako jis. Kilstelėjo ranką į tą vietą, bet nebaigė mosto. Užsidėjo skrybėlę. Nusisukau, pažiūrėjau į kitą šaligatvį. Tik tada pastebėjau, kad mudu sėdime priešais arklienos mėsinę. Štai, sako jis, imkite. Daugiau apie tai negalvojau. Jis atsistojo. Stačias buvo visai mažas. Duodantis, duodantis, pasakė jis su švytinčia šypsena. Jo dantys žvilgėjo. Klausiausi jo tolstančių žingsnių. Kai vėl pakėliau galvą, nieko daugiau nebuvo. Kaip papasakoti, kas buvo toliau? Bet tai pabaiga. Gal sapnavau, gal sapnuoju? Ne, ne, tai ne tas, sakau tai, nes sapnas yra niekas, pokštai. O jei prasmingi? Sakau, Lik čia, kol išauš diena. Lauk, miegok, kol užges žibintai, atgis gatvės. Jei reikės, paklausi miesto policininką, jis turės tau nurodyti, kad nesulaužytų priesaikos. Bet aš atsistosiu ir nueisiu. Vėl grįžo skausmai, tačiau nežinau nieko neįprasto, kaip juos užgniaužti. Bet sakiau, pamažu grįši į save. Jei pagalvotų vien tik apie mano žygį, kai žengiau iš lėto sustingęs ir ties kiekvienu žingsniu, regis, sprendžiau precedento neturinčią statodinaminę problemą, būtų mane pripažinę, jei tik pažintų. Perėjau gatvę, sustojau priešais mėsinę. Užuolaidos už grotų buvo užtrauktos, grubios drobinės užuolaidos mėlynais ir baltais Mergelės spalvų dryžiais, aptaškytos didelėmis rausvomis dėmėmis. Bet per vidurį jos nesusiėjo, pro plyšį galėjau įžiūrėti išskrostų arklių tamsius skeletus, karančius žemyn galva ant kablių. Nuskubėjau palei sienas, troškau šešėlio. Tik pagalvok, po akimirkos visa bus pasakyta, visa prasidės iš naujo. O ką pagaliau laikrodžiai gatvėse? Iki pat mano miško kerta jų šalti smūgiai. Kas dar? Ak, taip, mano laimikis. Bandžiau

galvoti apie Poliną, bet ji dingo, tik trumpai švystelėjo kaip ką tik buvusi jauna moteris. Mano mintis susikrimto ir nučiuožė ožka, tačiau nepajėgė apsistoti. Tad ėjau žiauria šviesa, susigūžęs sename kūne, sukau išėjimo keliu, aplenkdamas visus kitus dešinėj ir kairėj, dvasia duso, veržėsi šen bei ten, vis grįždama ten, kur nieko nėra. Vis dėlto man pavyko trumpam įsikibti į mažą mergaitę, galėjau kiek geriau į ją įsižiūrėti nei prieš tai, tad pastebėjau, kad ji nešasi kažkokią kepurę, o kitoje rankoje laiko suspaudusi knygą, gal maldaknygę, pabandžiau sužadint jos šypseną, bet ji nesišypsojo, dingo laiptinėje, neparodžiusi man savo veiduko. Turėjau sustoti. Iš pradžių nieko, paskui pamažu, tai yra užgoždamas tylą, netrukus įsivyravo kažkoks masyvus kuždesys, galimas daiktas iš namo, kuris mane priglaudė. Tai priminė man, kad namai pilni žmonių, apgultųjų, ne, nežinau. Atsitraukiau pažvelgti į langus, ir nepaisant langinių, tamsių užuolaidų, paslapčių, galėjau suprasti, kad apšviesta daug kambarių. Palyginus su šviesa, kokia užliejo bulvarą, ši buvo tokia silpna, kad galėjai pamanyti, jog visi miega, nebent būtum įspėtas arba įtartum, kad yra priešingai. Ūžesys nebuvo tolygus, o pertraukiamas neabejotinai stulbinančios tylos. Ketinau paskambint į duris, paprašyt prieglobsčio ir apsaugos iki ryto. Bet štai aš ir vėl žygiuoju. Tačiau pamažu, po staigaus ir kartu minkšto kryčio, aplink mane pasidarė juoda. Pamačiau, kaip kerinčia skalaujamų tonų kaskada gęsta didžiulė žėrinčių gėlių lavina. Užklupau save besižavint, kaip palei fasadą iš lėto skleidžiasi grotuoti ir vientisi kvadratai bei stačiakampiai, geltoni, žali, rausvi, nelygu kokios užuolaidos ir langinės, man buvo gražu. Paskui galų gale, prieš krisdamas, iš pradžių parklupau ant kelių kaip jau-

tis, po to kniūpsčias, atsidūriau kažkokios minios vidury. Sąmonės nepraradau, nes jei prarasčiau, nebeatgaučiau. Į mane nekreipė dėmesio, bet saugojosi, kad neužliptų, tokia atžvalga mane jaudino, nes tam ir išėjau. Man buvo gera, glostė tamsa ir ramybė, po mirtingųjų kojomis, dienos glūdumoj, jei tiktai buvo diena. Tačiau tikrovė, pavargau ieškoti tinkamo žodžio, atgijo nedelsdama. Minia atslūgo, vėl stojo šviesa, man nereikėjo pakelt nuo asfalto galvos, kad žinočiau, jog vėl atsidūriau toj pačioj spangioj tuštumoj, kurioj ką tik buvau. Tariau, lik čia, tysok ant draugiškų ar visai abejingų plokščių, neatmerk akių, lauk ateinančio Samariečio arba kol išauš diena ir ateis miesto policininkai ar dar nežinia koks išganytojas. Bet štai aš vėl atsistoju, suku keliu, kuris nėra mano, vis kylančiu bulvaru. Laimei, jis manęs nelaukė, vargšas tėvas Bremas ar Brenas. Sakau, jūra yra rytuose, tad reikia eiti į vakarus, į kairę nuo šiaurės. Tačiau bergždžiai kėliau beviltišką žvilgsnį į dangų ieškodamas Grįžulo Ratų. Nes šviesa, į kurią panyrau, apakino žvaigždes, jei manytumei, kad jos tenai buvo, kuo abejojau, prisimindamas debesis.

Iš „Novelės ir tekstai niekam", 1946

Pabaiga

Jie mane aprengė ir davė pinigų. Žinojau, kam reikalingi pinigai, – pradžiai. Kai juos išleisiu, turėsiu gauti dar, jei norėsiu tęsti. Tas pats ir su batais, kai sunešiosiu, turėsiu juos sutaisyti, arba gauti kitus, arba vaikščioti basom kojom, jei norėsiu tęsti. Tas pats su švarku ir su kelnėmis, jiems nereikėjo man to sakyti, jei norėsiu, galėsiu vaikščioti vienmarškinis. Apranga – batai, kojinės, kelnės, marškiniai, švarkas ir skrybėlė – nebuvo nauji, bet velionis turėjo būt maždaug mano ūgio. Tai yra turėjo būti kiek žemesnis už mane, ne toks riebus, nes drabužiai iš pradžių netiko taip gerai kaip pabaigoj. Ypač marškiniai, kurių iš pradžių negalėjau užsegti prie kaklo, tad negalėjau nei užsidėti prisegamos apykaklės, nei segtuku suimti skvernų tarp kojų, kaip mokė mama. Jis tikriausiai išsidabino eidamas į konsultaciją, gal pirmą kartą, nes daugiau negalėjo. Kaip ten bebūtų, skrybėlė-katiliukas buvo geros būklės. Pasakiau, pasiimkite savo skrybėlę, atiduokite mano. Pridūriau, grąžinkite mano apsiaustą. Jie atsakė, kad jį sudegino su kitais mano drabužiais. Tada supratau, kad tai veikiai baigsis, na, gan veikiai. Vėliau bandžiau iškeisti šią skrybėlę į kepurę su snapeliu arba į fetrinę skrybėlę, kad galėčiau uždengti veidą, bet nelabai pavyko. Negalėjau vaikščioti plika galva, atsižvelgdamas į savo kiaušą. Iš pradžių skrybėlė buvo per maža, bet paskui pritiko. Po ilgų diskusijų jie davė man kaklaraištį. Man jis atrodė gražus, bet jo nemėgau. Kai jį pagaliau gavau, buvau taip pavargęs, kad nebegrąžinau. Bet galiausiai jis man tapo naudingas. Mėlynas, su

žvaigždutėmis. Jaučiausi nekaip, bet jie sakė, kad pakankamai gerai. Nepasakė tiesiai, kad niekada geriau nesijausiu, bet davė suprasti. Tysojau bejėgis ant lovos, prireikė trijų moterų, kad apmautų kelnes. Regis, jos ne itin domėjosi mano organais, kurie, tiesą sakant, nebuvo niekuo ypatingi. Aš pats jais irgi nesidomėjau. Betgi galėjo nors kažką pasakyti. Kai jos baigė, atsikėliau ir baigiau rengtis pats vienas. Jos liepė man atsisėsti ant lovos ir laukti. Visa patalynė buvo dingusi. Mane piktino tai, kad neleido man laukti paklotoje lovoje, prie kurios buvau taip pripratęs, kad privertė atsikelti ir šalti siera dvokiančiais drabužiais. Pasakiau, galėjot palikti mane lovoje iki paskutinės akimirkos. Įėjo vyriškiai su chalatais, nešini plaktukais. Išardę lovą, išsinešė jos dalis. Paskui juos išėjo viena moteris, po to grįžo su kėde, pastatė ją priešais mane. Turėjau dėl ko piktintis. Kad parodyčiau joms, koks esu pasipiktinęs, jog neleido man likti lovoje, koja paspyriau kėdę. Įžengė vyras, davė ženklą sekti paskui jį. Koridoriuje man davė pasirašyti dokumentą. Kas tai, paklausiau, leidimas? Tai kvitas, kad gavote drabužius ir pinigus. Kokius pinigus, sakau. Tada gavau pinigus. Kai pagalvoju, kad vos neišėjau be skatiko kišenėj! Suma nedidelė, palyginus su kitomis, bet man pasirodė didelė. Mačiau pažįstamus daiktus, iškęstų valandų draugus. Antai, taburetė, visų artimiausia. Drauge leidome ilgas popietes, laukiant valandos, kol eisiu gulti į lovą. Kartais jutau, kad skverbiuosi į jos medinę gyvybę, kol pats nevirsdavau senu medžio gabalu. Joje buvo net skylė mano cistai. Paskui nusitrynęs apskritimas matiniame lango stikle, į kurį įbesdavau akis širdgėlos valandomis ir dažniausiai neveltui. Esu jums dėkingas, pasakiau, bet ar yra įstatymas, kuris draustų jums mane

išmesti į gatvę, nuogą ir be jokių išteklių? Ilgainiui mums tai pakenktų, atsakė jis. Ar negalima manęs čia dar kiek palaikyti, paklausiau, galėčiau būti naudingas. Naudingas, sako jis, ar jūs rimtai ketinate būti naudingas? Po akimirkos pridūrė, jei tikrai ketinate būti naudingas, tuomet esu tikras, kad jus paliks. Kiek sykių sakiau, kad būsiu naudingas, nepradėsiu iš naujo. Koks silpnas jaučiausi! Sakau, gal tegu pasiima tuos pinigus ir tegu mane dar kiek pasilieka. Mes labdaringa įstaiga, sako jis, pinigai duodami išeinant. Kai juos išleisit, pasirūpinkite kitais, jeigu norėsite tęsti. Bet kokiu atveju, čia negrįžkit, nes daugiau jūsų nepriims. Ir mūsų filialai jūsų nepriims. Ištremtasis! Na, na, sako jis, tarp kita ko, to, ką sakot, nė dešimtos dalies nesuprasi. Aš toksai senas, sakau. Jūs ne toks jau senas, sako jis. Ar leisite man, sakau, čia nors trumpam pasilikti, kol nustos lietus? Galite palaukti vienuolyne, sako jis, lietus nesiliaus visą dieną. Vienuolyne galite laukti iki šešių, tada išgirsite varpą. Jei paklaus, pasakysite, kad turite leidimą prisiglausti vienuolyne. Paklausiau, kokią pavardę turiu pasakyti? Veiras, pasakė jis.

Man būnant vienuolyne, lietus netrukus liovėsi, pasirodė saulė. Ji buvo žemai, nusprendžiau, kad gali būti netoli šeštos, atsižvelgiant į metų laiką. Likau ten po skliautu ir žiūrėjau į saulę, kuri leidosi už vienuolyno. Netikėtai atėjo žmogus ir paklausė manęs, ką čia veikiu. Ko norėtumėt? Štai ko paklausė. Labai malonus. Atsakiau, kad turiu pono Veiro leidimą iki šešių valandų pabūt vienuolyne. Jis nuėjo, tačiau iškart grįžo. Tuo tarpu tikriausiai pasikalbėjo su ponu Veiru, nes pasakė, neturėtumėt ilgiau būti vienuolyne, kai nebelyja.

Tad nuėjau link sodo. Buvo keistai šviesu, kaip būna

baigiantis dienai po ilgo lietaus, kai išlenda saulė ir per vėlai nušvinta dangus. Žemė tarsi dūsauja, iš tuščio dangaus be debesėlio krinta paskutiniai lietaus lašai. Mažas berniukas, ištiesęs rankas ir pakėlęs galvą į žydrą dangų, klausia motinos kaip tai gali būti. Palik ramybėj, pasakė ji. Staiga prisiminiau, kad pamiršau poną Veirą paprašyti gabalėlio duonos. Būtų man tikrai davęs. Galvojau apie tai, kai mudu šnekėjomės koridoriuje. Tariau sau, pirmiau baikime sakyti tai, ką pradėjome, po to paprašysiu. Gerai žinojau, kad jie manęs nepaliks. Būčiau tikrai pasukęs atgal, bet baiminausi, kad koks sargas nesulaikytų ir nepasakytų, kad niekada daugiau nebematysiu pono Veiro. Tai galėtų mane dar labiau nuliūdinti. Tad daugiau niekada tenai negrįžau.

Gatvėje paklydau. Seniai nebuvau žengęs į šią miesto dalį, ji man pasirodė labai pasikeitusi. Buvo dingę ištisi pastatai, tvoros perkeltos į kitą vietą, visur matėsi prekybininkų pavardės didelėmis raidėmis, niekur nebuvau jų matęs, man netgi būtų sunku jas ištarti. Atsirado gatvės, kurių neprisiminiau matęs, o dauguma tų, kurias prisiminiau, dingo, galiausiai kitų pakeisti pavadinimai. Bendras įspūdis buvo toks kaip kadaise. Tiesa, miestą žinojau labai prastai. Gal tai buvo visai kitas miestas. Nežinojau, kur eiti. Keletą kartų man labai pasisekė, kad manęs nesutraiškė. Visąlaik girdėjau juoką, sodrų juoką be pykčio, tokį naudingą sveikatai. Laikydamasis kiek įmanoma, kad raudonas dangus būtų man iš dešinės, galop pasiekiau upę. Iš pirmo žvilgsnio, visa čia atrodė maždaug taip, kaip palikau. Jei būčiau atidžiau įsižiūrėjęs, be abejo, būčiau radęs daug permainų. Tai padariau vėliau. Tačiau bendras tarp krantinių, po tiltais tekančios upės vaizdas nepakito. Svar-

biausia, man kaip visada kilo įspūdis, jog upė teka ne ta kryptimi. Suvokiau, jog visa tai vien apgaulė. Mano suolas kaip visada savo vietoje. Įdubęs pagal sėdinčio kūno kreives. Stovi šalia girdyklos, kaip užrašyta, tai ponios Maksvel dovana miesto arkliams. Kol ten sėdėjau, šia dovana pasinaudojo keli arkliai. Girdėjau, kaip kaukši pasagos, tarška pakinktai. Po to tyla. Kaip tik arklys į mane žiūri. Po to purvu riedančių akmenų garsas, koks pasigirsta, kai geria arkliai. Po to vėl tyla. Arklys vis dar žiūri į mane. Po to vėl akmenys. Po to vėl tyla. Kol arklys baigė gerti ar kai vežikas nusprendė, kad užtenkamai atsigėrė. Arkliai nebuvo ramūs. Kartą, kai triukšmas liovėsi, atsigręžęs pamačiau arklį, jis žiūrėjo į mane. Vežikas irgi į mane žiūrėjo. Ponia Maksvel būtų patenkinta, jei galėtų matyti, kokią paslaugą jos girdykla teikia miesto arkliams. Po labai ilgų sutemų stojus nakčiai, nusiėmiau skrybėlę, nes ji spaudė galvą. Norėjau vėl būti uždaroje patalpoje, tuščioje ir šiltoje, su dirbtine šviesa, jei tik įmanoma, su žibaline lempa, geriausia su rausvu gaubtu. Kad kartkartėmis kas nors ateitų patikrinti ar man viskas gerai, ar man nieko nereikia. Jau seniai nieko tikrai nenorėjau, tai mane baisiai veikė.

Kitas dienas aplankiau kelis namus, bet mažai ką pešiau. Dažniausiai man prieš nosį užtrenkdavo duris, net kai parodydavau savo pinigus, sakydavau, kad užmokėsiu už savaitę, netgi už dvi, į priekį. Kad ir kiek demonstravau geras manieras, šypsojausi ir aiškiai kalbėjau, man dar nebaigus, prieš nosį užsitrenkdavo durys. Tuo laiku tobulinau būdus kaip pasirodyt mandagiam ir kartu oriam, nenusižemint, bet ir nebūt įžūliam. Mikliai užsmaukdavau skrybėlę ant kaktos ir kurį laiką taip laikydavau, kad nesimatytų kiaušo, po to tokiu pačiu judesiu atsmaukdavau.

Atlikti tą natūraliai, nesukeliant nepalankaus įspūdžio, nėra lengva. Kai nuspręsdavau, kad pakaks tik paliesti skrybėlę, žinoma, taip ir darydavau. Bet ir paliesti skrybėlę nėra taip lengva. Šią sunkiais laikotarpiais iš esmės pagrindinę problemą išsprendžiau dėvėdamas britanišką kepę ir kariškai sveikindamasis, ne, netiesa, pagaliau, nežinau, na, galų gale vėl buvau su skrybėle. Niekada nedariau tokios klaidos, nenešiojau medalių. Kai kurioms moteriškėms taip reikėjo pinigų, kad jos mane iškart įsileisdavo ir parodydavo kambarį. Bet nė su viena negalėjau susitarti. Galiausiai radau butą pusrūsyje. Su ta tai greit susitariau. Mano fantazijos, tai jos žodžiai, jos nebaugino. Tačiau ji primygtinai pabrėžė paklosianti patalą ir valysianti kambarį kartą per savaitę, o ne kartą per mėnesį, kaip prašiau. Pasakė, kad kol ji valys, tai ilgai netruks, galėsiu laukti šalia esančiame kiemelyje. Buvo itin supratinga ir pridūrė manęs niekada neišmesianti lauk blogu oru. Ta moteris, manau, buvo graikė arba turkė. Niekada apie save nekalbėdavo. Man kilo mintis, kad ji našlė arba mažų mažiausiai palikta vyro. Jos tarimas buvo keistas. Mano taip pat, nes suliedavau balses ir nurydavau priebalsius.

Dabar nežinojau, kur aš. Neaiškiai vaizdavausi, – netgi ne, nieko nemačiau, – didelį penkių šešių aukštų namą. Man atrodė, kad jis sudaro vieną korpusą su kitais namais. Kai atvykau, buvo prieblanda, į aplinką nekreipiau dėmesio, gal būčiau atkreipęs, jeigu įtarčiau, kad joje liksiu. Taip sakant, neturėjau ko daugiau tikėtis. Tiesa, man iš to namo išvykstant, švietė saulė, bet išeidamas niekada neatsigręžiu. Kažkur skaičiau, kai buvau mažas ir skaičiau dar, kad nueinant geriau nesidairyti atgal. Vis dėlto, man teko tai padaryti. Tačiau net ir be to, man atrodo, turėjau kažką

pamatyti nueidamas. Bet ką? Prisimenu vien savo pėdas, vieną po kitos išdygstančias iš mano šešėlio. Apavas sukietėjo, saulėje ryškėjo odos įbrėžimai.

Turiu pasakyti, tuose namuose man buvo gera. Be keleto žiurkių, pusrūsyje buvau vienas. Moteris kuo puikiausiai laikėsi mūsų susitarimų. Apie vidudienį atnešdavo padėklą su valgiu ir išnešdavo vakarykštį. Tuo pat metu atnešdavo švarų naktinį puodą. Jis buvo su didele ąsa, pro kurią ji prakišdavo ranką, kad galėtų abiem rankomis nešti padėklą. Paskui jos daugiau nematydavau, nebent atsitiktinai, kai ji įkišdavo galvą įsitikinti, kad man nieko neatsitiko. Laimei, man nereikėjo švelnumo. Iš savo lovos matydavau šaligatviu ten ir atgal minančias pėdas. Kai kada vakarais, kai būdavo gražu ir kai buvau tam nusiteikęs, išeidavau su kėde į kiemelį ir žiūrėdavau į praeinančių moteriškių sijonus. Šitaip man tapo pažįstama ne viena pora kojų. Vieną kartą pasiunčiau, kad atneštų kroko svogūnėlį ir pasodinau jį į seną puodą tamsiame kiemelyje. Turėjo būti apie pavasarį, tikriausiai netinkamas laikas. Palikau puodą lauke, pririšau pro langą virve. Vakare, kai būdavo gražu, išilgai sieną sroveno šviesos gija. Tuomet atsistodavau prie lango ir patraukdavau virvę, kad puodui būtų šviesu ir šilta. Tai nebuvo patogu, gerai nežinau kaip tą darydavau. Tikriausiai ne taip reikėjo. Pūsdavau ant jo ir nusišlapindavau, kai būdavo sausa. Gal ne taip reikėjo. Jis sužaliavo, bet žiedas niekada neišsiskleidė, nieko, tik glebus stiebas su chlorotiškais lapais. Būčiau patenkintas, jeigu turėčiau geltoną kroką arba jacintą, bet ne, to nebuvo. Ji norėjo jį išnešti, bet pasakiau, kad paliktų. Norėjo nupirkti man kitą, bet pasakiau jai, kad kito nenoriu. Mane daugiausiai erzino laikraščių pardavėjų riksmas. Kiekvie-

ną dieną tomis pačiomis valandomis jie lėkdavo pro šalį kaukšėdami kulnais šaligatviu, šaukdami laikraščių antraštes ar net sensacingas naujienas. Namo garsai manęs taip neerzino. Maža mergaitė, jei tik ne mažas berniukas, kas vakarą vis tą pačią valandą dainuodavo kažkur virš manęs. Man ilgai nesisekė pagauti žodžių. Bet girdėdamas juos kone kas vakarą, galiausiai kai kuriuos supratau. Keisti žodžiai mažai mergaitei ar mažam berniukui. Ar ši daina sklido iš mano vidaus, ar tik iš išorės? Manau, tai buvo kažkokia lopšinė. Ir mane patį ji dažnai užmigdydavo. Kartais ateidavo mergytė. Buvo ilgais rusvais plaukais, dvi karančios kasos. Nežinau, kas ji tokia. Kiek paslankiodavo po kambarį ir išeidavo, nieko man nepasakiusi. Vieną dieną mane aplankė policijos agentas. Pasakė, kad esu stebimas, nepaaiškino kodėl. Įtartinas, na, pasakė man, kad esu įtartinas. Tegu sau kalba. Nedrįso manęs suimti. Arba gal buvo geras. Ir kunigas, vieną dieną mane aplankė kunigas. Pasakiau jam, kad priklausau vienai reformuotos bažnyčios šakai. Jis paklausė, kokio pastoriaus mieliau norėčiau. Reformuotoje bažnyčioje visi pasimeta, tai neišvengiama. Gal jis buvo geras. Pasakė, kad įspėčiau, jei panorėčiau kokios paslaugos. Paslaugos! Pasakė man savo pavardę, paaiškino, kur galėčiau jį rasti. Turėjau užsirašyti.

Kartą moteris pateikė man pasiūlymą. Pasakė, kad jai skubiai prireikė grynų pinigų, tad jei galėčiau duoti avansą už šešis mėnesius, ketvirtadaliu sumažintų mano nuomą už šį laikotarpį. Neturėjau per daug apsigauti. Privalumas, kad už tai galėčiau šešias savaites nemokamai gyventi, o trūkumas, kad turėsiu atiduoti savo visą kapitalą. Bet ar gali tai vadinti trūkumu? Argi vis tiek čia neliksiu iki pas-

kutinio su, netgi ilgiau, kol ji mane išmes? Atidaviau jai pinigus, o ji man išrašė kvitą.

Vieną rytą, netrukus po šio sandėrio, buvau pažadintas vyriškio, kuris mane purtė už peties. Buvo ne daugiau kaip vienuolika valandų. Jis liepė man keltis ir tučtuojau palikti jo namus. Turiu pasakyti, buvo itin korektiškas. Pasakė esąs ne mažiau nustebęs nei aš. Tai esąs jo namas. Jo nuosavybė. Turkė išvykusi vakar. Bet vakar vakare ją mačiau, sakau aš. Jūs tikriausiai klystate, sako jis, nes ji vakar man į biurą atnešė raktus, ne vėliau nei vakar rytą. Bet jai ką tik daviau avansą už šešius mėnesius, sakau. Priverskite grąžinti, sako jis. Bet nežinau jos pavardės, jau nekalbu apie adresą. Nežinote jos pavardės, paklausė jis. Tikriausiai manė, kad meluoju. Aš sergu, sakau, negaliu taip išeiti iš anksto nepranešus. Jau ne taip ir sergat, sako jis. Pasisiūlė pasiųsti taksi, netgi greitosios pagalbos mašinos, jeigu jos mieliau norėčiau. Sakė, jam tuojau pat reikalinga patalpa jo kiaulei, kuri gali peršalti, nes palikta už durų kiemelyje, prižiūrima tik vaikino, kurio net nepažįstąs ir kuris tikriausiai ketinąs jam iškrėsti kiaulystę. Paklausiau, ar negali man užleisti kokios kitos vietos, tik kokio kampelio, kuriame galėčiau išsitiesti, kiek atsitokėti nuo jaudulio, ką nors nuspręsti. Pasakė negalįs. Ne todėl, jog yra piktas, pridūrė jis. Galėčiau gyventi čia su kiaule, sakau, ją prižiūrėčiau. Ilgi ramybės mėnesiai dingo akimirksniu! Ramiau, ramiau, sako jis, nenusiminkit, drąsiau, na, opa, kelkitės, užteks. Galų gale tai jam nerūpi, jis ir taip buvo labai kantrus. Tikriausiai apsilankė pusrūsyje, kai dar miegojau.

Jaučiausi silpnas. Turėjau taip jaustis. Žlibino šviesos spindesys. Autobusas nuvežė į kaimą. Atsisėdau ant lau-

ko prieš saulę. Bet, regis, tai buvo daug vėliau. Visur aplink po skrybėle prismaigsčiau lapų, kad būtų pavėsis. Buvo šalta naktis. Ilgai vaikštinėjau laukais. Galiausiai aptikau mėšlo krūvą. Iš ryto vėl iškeliavau į miestą. Iš trijų autobusų buvau išlaipintas. Atsisėdau ant kelkraščio saulės atokaitoje, džiovinau drabužius. Man patiko. Tariau sau, dabar nieko, nieko daugiau, kol jie išdžius. Kai išdžiuvo, nubraukiau šepečiu, manau tai buvo kažkokia grandyklė, kurią radau arklidėje. Arklidės mane visada gelbsti. Paskui nuėjau į vienus namus, paprašiau išmaldos, stiklinės pieno ir duonos su sviestu. Davė visko, išskyrus sviestą. Paklausiau, ar galiu pailsėti arklidėje? Jie atsakė, kad ne. Aš dvokiau, bet man patiko šis dvokas. Daug mielesnis už manąjį, kurį, beje, šis trukdė užuosti, nebent kartkartėmis. Po to bandžiau atgauti savo pinigus. Tiksliai nebežinau, kaip tai buvo, ar negalėjau sužinoti adreso, ar jo nebuvo, ar graikė ten negyveno. Paieškojau kišenėse kvito, kad perskaitýčiau pavardę. Jo ten nebuvo. Galbūt ji ištraukė jį, kol miegojau. Nežinau kiek laiko šitaip klaidžiojau, šen bei ten pailsėdamas, tai mieste, tai kaime. Mieste įvyko gerokos permainos. Ir kaimas jau buvo nebe tas, kokį pamenu. Bendras įspūdis toks pats. Sykį pamačiau savo sūnų. Pasikišęs po pažastim portfelį, ėjo sparčiu žingsniu. Nukėlė nuo galvos skrybėlę, linktelėjo, pastebėjau, kad jis nuplikęs, galva kaip kiaušinis. Buvau beveik tikras, kad tai jis. Atsigręžęs, palydėjau žvilgsniu. Žingsniavo pirmyn visu greičiu, krypavo lyg antis, lankstėsi į dešinę ir į kairę aukštai kilnodamas skrybėlę ir rodydamas kitus vergiškumo ženklus. Nepakenčiamas kalės vaikas.

Vieną dieną sutikau žmogų, kurį pažinojau iš anksčiau. Jis gyveno oloje ant jūros kranto. Turėjo asilą, kuris ganėsi

ant uolų ar daubų takeliuose, kurie leidosi jūros link. Itin blogu oru šis asilas pats ateidavo į olą ir slėpdavosi joje per visą audrą. Jiedu praleido drauge ne vieną naktį, prisispaudę vienas prie kito, stūgaujant vėjui ir daužantis bangoms į žvyruotą krantą. Su šiuo asilu jis galėjo gabenti į miestiečių darželius smėlį, dumblius ir kriaukles. Iškart negalėdavo daug prisikrauti, nes asilas buvo senas ir mažas, o miestas toli. Bet taip jis uždirbdavo truputį pinigų, pakankamai, kad nusipirktų tabako ir degtukų, o kartkartėmis duonos kepaliuką. Taigi jį ir sutikau priemiestyje. Vargšelis buvo laimingas, kad mane pamatė. Labai prašė, kad palydėčiau jį namo ir pernakvočiau. Likite, kiek tik panorėsite, sako jis. O kas jūsų asilui, klausiu. Nekreipkite dėmesio, sako jis, jis jūsų nepažįsta. Priminiau jam, kad nesu pratęs su kuo nors praleisti ilgiau nei dvi tris minutes ir kad bijau jūros. Jis atrodė susikrimtęs. Tai jūs neinate, sako jis. Bet savo paties nuostabai, apžergiau asilą ir pasileidau pirmyn palei šaligatvį besistiebiančių kaštonų ūksme. Laikiausi sugriebęs už karčių tai viena tai kita ranka. Maži vaikėzai mums švilpė, svaidė akmenimis, tačiau beveik nepataikydavo, man teko tik vieną kartą per skrybėlę. Mus sustabdė policininkas, įspėjo, jog trikdome visuomenės ramybę. Mano draugužis atkreipė jo dėmesį, jog esam tokie, kokius mus sukūrė gamta, kaip ir tie vaikėzai. Tokiomis aplinkybėmis neišvengiama, jog kartkartėmis trikdoma visuomenės ramybė. Leiskite mums toliau keliauti savo keliu, pasakė jis, ir jūsų kvartale iškart vėl įsiviešpataus ramybė. Traukėme ramiais nuošaliais keliais, baltais nuo dulkių, apaugusiais gudobelių ir fuksijų gyvatvorėmis, piktžolėmis ir saulutėmis apžėlusiomis šalikelėmis. Asilas atgabeno mane iki olos angos, nes pats nebūčiau

galėjęs įžvelgti tako, kuris leidosi jūros link. Po to jis užsiropštė į savo ganyklą.

Nežinau, kiek laiko ten prabuvau. Turiu pripažinti, kad oloje buvo gera. Jūros vandeniu ir dumbliais naikinau uteles ant gaktos, bet tikriausiai liko nemažai glindų. Viršugalvį gydžiausi dumblių kompresais, nuo to man be galo pagerėjo, bet laikinai. Tysojau oloje, kartais žiūrėdavau į horizontą. Mačiau virš savęs didžiulę virpančią erdvę, nei salų, nei kyšulių. Naktimis oloje lygiais laiko tarpais nušvisdavo šviesa. Kaip tik ten kišenėje radau savo buteliuką. Jis nesudužo, nes nebuvo iš tikro stiklo. Maniau, kad ponas Veiras iš manęs viską atėmė. Tas kitas buvo dažniausiai lauke. Duodavo man žuvies. Lengva žmogui, kai esi tikras žmogus, gyventi oloje, toli nuo visų. Jis pakvietė mane likti tiek, kiek patiks. Jei norėčiau būti vienas, jis su malonumu man įrengsiąs kitą olą, kiek tolėliau. Man kasdien nešiosiąs valgyti, kartkartėmis užeisiąs pažiūrėti, ar man viskas gerai, ar man nieko nereikia. Buvo geras. Man gerumo nereikia. Gal kartais žinote kokią olą prie ežero, pasiteiravau. Nepakenčiu jūros, jos teškenimo, smūgių, potvynių ir atoslūgių, visaapimančių mėšlungių. Vėjas tai kartais aprimsta. Man nutirpo rankos ir kojos. Dėl jos ištisas valandas nemiegodavau. Čia mane netrukus ištiks nelaimė, sakau, kur tada dėčiausi? Pasiskandintumėt, sako jis. Taip, sakau, arba pulčiau nuo olos. O aš, sako jis, negalėčiau gyventi niekur kitur, net savo trobelėje kalne buvau labai nelaimingas. Trobelėje kalne, paklausiau. Jis pakartojo pasakojimą apie savo trobelę kalne, buvau ją pamiršęs, klausiausi lyg pirmą kartą girdėčiau. Pasiteiravau, ar ją visada turėjo. Jis atsakė nematęs jos nuo tada, kai iš ten pabėgo, tačiau manąs, jog ji vis dar tebėra toje pačioje vie-

toje, aišku, šiek tiek apšiurusi. Bet jam primygtinai siūlant paimti raktą nuo jos, atsisakiau, tvirtinau priėmęs kitokį sprendimą. Jeigu jums kada nors manęs prireiktų, sako jis, mane visada čionai rasite. Ak, žmonės. Jis atidavė man savo peilį.

Tai, ką jis vadino trobele, buvo kažkokia medinė lūšna. Duris nukėlė malkoms ar kam nors kitam. Langas be stiklo. Daugelyje vietų įgriuvęs stogas. Pertvaros liekanos dalijo vidų į dvi nelygias dalis. Jei ir buvo kokie baldai, tai jų neliko. Tiek grindys, tiek ir sienos bjauriausiai suniokotos. Žemė nuklota išmatomis, žmogaus, karvės, šuns, sargiais bei vėmalais. Ant karvės blyno nupiešta strėle perverta širdis. Tačiau šis būstas neatrodė negyvenamas. Pastebėjau numestų puokščių liekanas. Ilgas valandas godžiai skintos, rinktos ir galiausiai numestos, sukietėjusios ar jau nuvytusios. Štai kokiai gyvenamai vietai man davė raktą.

Visa aplinkui priminė ir didybę, ir nuopuolį.

Vis tiek tai buvo pastogė. Atsiguliau ant paparčių, kurių vargais negalais priskyniau savo rankomis. Vieną dieną nepajėgiau atsikelti. Mane išgelbėjo karvė. Ledinio rūko vejama, atklydo prisiglausti. Nėra abejonės, kad ne pirmą sykį. Tikriausiai manęs nepamatė. Bandžiau ją pažįsti, bet nelabai sekėsi. Tešmuo buvo išterliotas mėšlu. Nusiėmiau skrybėlę, ėmiau melžti į ją, sukaupęs paskutines jėgas. Pienas tiško ant žemės, bet tariau sau, nesvarbu, nieko nekainuoja. Ji tempė mane grindimis, tik retsykiais stabtelėjusi, man įspirdavo. Nežinojau, kad mūsų karvės taip pat gali būti piktos. Tikriausiai buvo neseniai pamelžta. Viena ranka įsikibau į tešmenį, kita laikiau skrybėlę. Bet galiausiai karvė nugalėjo. Ištempė mane per slenkstį į milžiniškus žliaugiančius paparčius, kur ją turėjau paleisti.

Gėriau pieną ir priekaištavau sau už tai, ką tik ką padariau. Daugiau iš karvės nėra ko laukti, apie tai ji praneš kitoms. Jei būčiau susivaldęs, galėčiau su ja susidraugauti. Ateitų kasdien, gal ir su kitomis karvėmis. Išmokčiau mušti sviestą, spausti sūrį. Bet tariau sau, ne, visa į gera.

Kelyje man nieko kita neliko, tik leistis šlaitu. Netrukus pasirodė vežimai, bet manęs nei vienas nepaėmė. Jei būčiau kitaip apsirengęs, kitokiu veidu, tuomet gal paimtų. Tikriausiai labai pasikeičiau po to, kai mane išvarė iš pusrūsio. Turbūt ypač paseno veidas. Nebepritinka nei nuolanki naivi šypsena, nei nuoširdi nelaiminga išraiška, nusėta žvaigždėmis ir verpetais. Stengiausi jas atgaivinti, bet veltui. Kai veidas purvina sudiržusios odos gauruota kaukė, kur ten besakysi: prašau, ačiū, atsiprašau. Tai nelaimė. Kur nušliaušiu, į ateitį? Atsigulęs kelkraštyje, imdavau tąsytis kiekvieną kart išgirdęs atidardant vežimą. Kad neatrodytų, jog miegu ar ilsiuosi. Bandžiau vaitoti, šaukti gelbėkit! Bet garsas buvo toks lyg paprastai kalbėčiau. Nebegalėjau vaitoti. Dar ne galas, o aš jau nebegaliu vaitoti. Kai paskutinį sykį turėjau suvaitoti, tai padariau kaip visada kuo puikiausiai, tačiau nebuvo nė vienos širdies, kuri dėl to plyštų. Kuo aš virsiu? Tariau sau, išmoksiu. Atsiguliau skersai kelią vietoje, kur siaura, kad vežimai negalėtų pravažiuoti neužkliudę man kūno, bent vienu ratu, arba dviem, jeigu jų keturi. Raudonbarzdžiui urbanistui pašalino tulžies pūslę, stambi klaida, po trijų dienų šis mirė pačioje stiprybėje. Tačiau stojo diena, kai apsižvalgęs aplink, pamačiau esąs priemiestyje, o iš čia netoli anapus kvailos vilties pailsėti ir atsikratyti kančių.

Taigi apsidengiau veido apačią juodu skuduru ir nuėjau į saulėtą kampą prašyt išmaldos. Nes maniau, kad ma-

no akys dar ne visai užgeso, gal dėl akinių, kuriuos man buvo davęs mano auklėtojas. Jis davė man Geulinczo Etiką. Tai vyriški akiniai, tuomet buvau vaikas. Jį rado negyvą, pargriuvusį tualete, baisiai sujauktais drabužiais, pakirstą infarkto. Ak, kokia ramybė. Ant Etikos priešlapio buvo jo pavardė (Wardas), akiniai priklausė jam. Rėmeliai mano kalbamu metu buvo iš žalvario vielos, panašios į tą, ant kurios kabina paveikslus ir didelius veidrodžius, o laikėsi ant dviejų ilgų juodų kaspinėlių. Apvyniodavau juos aplink ausis ir sumegzdavau po kaklu. Stiklai nukentėjo nuo trynimosi vienas į kitą ir į kitus daiktus mano kišenėje. Galvojau, kad ponas Veiras iš manęs viską atėmė. Bet man tų akinių daugiau nereikėjo, tad užsidėdavau, tik kad į akis nespigintų saulė. Verčiau būčiau apie tai neužsiminęs. Su skuduru buvo daug vargo. Galiausiai nuplėšiau gabalą pamušalo nuo savo apsiausto, ne, apsiausto nebeturėjau, reiškia, nuo švarko. Skuduras gavosi daugiau pilkas, netgi languotas, bet pasitenkinau ir tokiu. Iki popietės laikiau veidą pakeltą į pietų dangų, po to iki tamsos į saulėlydį. Turėjau daug vargo su dubenėliu. Dėl viršugalvio negalėjau panaudoti skrybėlės. Negali būt nė kalbos, kad tiesčiau ranką. Susiradęs skardinę dėžutę, pakabinau ją ant apsiausto, bet ką čia kalbu, ant švarko sagos gaktos aukštyje. Ji nesilaikė tiesiai, o buvo pagarbiai pakrypusi į praeivį, kuriam tereikėjo įmesti monetą. Bet tam žmogus buvo priverstas prieiti prie pat manęs, kilo pavojus mane paliesti. Galiausiai įsigijau didesnę dėžutę, didelę dėžę, pasistačiau ją ant šaligatvio prie savo kojų. Bet išmaldą duodantys žmonės nelabai mėgsta mesti monetą, šis mostas kažkoks niekinamas, atstumia jautriuosius. Jau nekalbu apie tai, jog turi pataikyti. Aišku, jie išties nori duoti, tačiau nenori, kad

moneta nuriedėtų po praeivių kojomis ar po automobilių ratais, kur ją bet kas gali pakelti. Tad ir neduoda. Aišku, esama tokių, kurie pasilenkia, bet apskritai tie, kas duoda, nelabai mėgsta būti priversti lankstytis. Jie mėgsta iš toli pastebėti elgetą, paruošti pensą, sviesti jį net nestabtelėję ir išgirsti tolumoje silpstantį Dievas jums atlygins! Aš to nesakiau, nebuvau itin tikintis, nieko panašaus, tačiau vis tiek sukrutindavau lūpas. Galiausiai įsigijau savotišką lentelę, prisirišau ją virvele aplink kaklą ir per liemenį. Buvo atsikišusi kur reikia, tai yra kišenės aukštyje, o kraštas pakankamai nutolęs nuo manęs, kad žmonės be jokio pavojaus galėtų padėti išmaldą. Kartais galėjai ant jos išvysti gėlių, žiedlapių, varpų ir žolių, kokias, manau, deda ant hemorojaus, pagaliau visa, ką rasdavau. Specialiai jų neieškodavau, bet visus gražius daiktus, kokie man pakliudavo po ranka, saugodavau lentelei. Galima pagalvoti, kad myliu gamtą. Didžiumą laiko žiūrėjau į dangų, bet nelabai įsižiūrėdavau. Dažniausiai jame maišėsi balta, žydra ir pilka, vakare prisidėdavo dar kitos spalvos. Jusdavau jį švelniai kybantį ant savo veido, priglausdamas čia vieną, čia kitą skruostą. Dažnai nuleisdavau galvą ant krūtinės. Tuomet lentelė matėsi iš toli, gaubiama debesų, marga. Atsišliedavau į sieną, bet netingiai, o perkeldamas svorį nuo vienos kojos ant kitos, įsikibdavau rankom į švarko atlapus. Elgetavimas susikišus rankas į kišenes daro blogą įspūdį, nuteikia prieš tave darbininkus, ypač žiemą. Ir niekada nereikia mūvėti pirštinių. Buvo vaikigalių, kurie apsimesdami, kad duoda monetą, pagriebdavo viską, ką buvau uždirbęs. Kad nusipirktų saldainių. Slapčia atsisagstydavau, kad pasikasyčiau. Kasydavausi nuo apačios iki viršaus, keturiais nagais. Tampydavau plaukelius, kad

nusiraminčiau. Tai trumpino laiką, kai kasydavausi, praeidavo laikas. Mano galva, tikras kasymasis pranoksta masturbavimąsi. Masturbuotis gali iki penkiasdešimties, netgi gerokai ilgiau, bet galiausiai tai virsta tiesiog įpročiu. Kasymuisi man buvo maža dviejų rankų. Jos buvo visur, ant organų, ant plaukelių iki pat bambos, pažastyse, pasturgalyje, o ten ant egzemos ir psoriazės plokštelių, kurios imdavo kaisti vos apie jas prisimindavau. Didžiausią pasitenkinimą teikė pasturgalis. Įkišdavau į jį smilių iki pat plaštakos. Jei po to turėdavau tuštintis, velniškai skaudėdavo. Bet aš beveik nebesituštinau. Kartkartėmis praskrisdavo lėktuvas, regis, nedideliu greičiu. Dažnai būdavo, kad baigiantis dienai pastebėdavau, jog šlapi kelnių padurkai. Tikriausiai šunys. Aš beveik nesišlapinau. Jei kartais užeidavo noras, jį apmalšindavau paleisdamas čiurkšlę į klyną. Stojęs į savo postą, jo nepalikdavau iki pat nakties. Beveik nevalgiau, Dievas mane saugojo. Po darbo nusipirkdavau butelį pieno, kurį išgerdavau ratinėje. Tiksliau, paprašydavau jo nupirkti vieną vaikėzą, visada tą patį, nes man, nežinia kodėl, nenorėdavo parduoti. Už vargą duodavau jam vieną pensą. Sykį tapau keisto reginio liudininkas. Paprastai nieko ypatinga nemačiau. Ir nieko ypatinga negirdėjau. Nekreipiau dėmesio. Iš esmės manęs ten nebuvo. Manau, jog iš esmės manęs niekada niekur nebuvo. Bet tądien turėjau atsirasti. Jau kuris laikas mane erzino kažkoks triukšmas. Nesistengiau sužinoti iš kur jis, tariau sau, jis liausis. Bet kadangi jis nesiliovė, buvau priverstas sužinoti. Tai buvo ant automobilio viršaus užlipęs vyriškis, kuris pamokslavo praeiviams. Bent jau taip supratau. Jis taip garsiai plyšavo, kad kalbos nuotrupos pasiekė mane. Sąjunga... broliai... Marksas... kapitalas... bifšteksas...

meilė. Aš nieko nesupratau. Automobilis stovėjo prie šaligatvio, priešais mane, mačiau oratorių iš nugaros. Staiga jis atsigręžė ir ėmė kalbėti apie mane. Pažvelkite į šį driskių, sušuko jis, į šį padugnę. Jeigu jis dar nevaikšto keturiomis, tai vien iš baimės papulti į šunidę. Senas, utėlėtas, nors iškart į šiukšlyną. Ir tokių kaip jis tūkstančiai, blogesnių negu jis, dešimt, dvidešimt tūkstančių – balsas: trisdešimt tūkstančių. Oratorius tęsė, kasdien einat pro šalį, o išlošę lenktynėse, numetate jam skatiką. Ar kada susimąstot? Balsas: ne. Žinoma, ne, vėl tęsė oratorius, tai dekoro dalis. Pensas, du pensai – balsas: trys pensai. Jums niekada neateina į galvą, kalbėjo oratorius, kad jūsų išmalda nusikaltimas, ji bukina, palaiko vergovę, tai organizuotas žudymas, šitaip tampate nusikaltėlių aukomis. Tik pažiūrėkite į šį kankinį, šį skarmalių. Sakysit, kad tai jo paties kaltė. Tik paklauskite jo, ar tai jo kaltė. Balsas: na, paklausk. Tada jis pasilenkė prie manęs ir šiurkščiai riktelėjo. Aš jau buvau patobulinęs savo lentelę. Dabar ji buvo iš dviejų vyriais sujungtų gabalų, tad baigęs darbą, galėjau ją sulankstyti ir neštis po pažastim, man išties patiko darbuotis. Taigi nusiėmiau skudurą, įsidėjau į kišenę kelias uždirbtas monetas, atrišau lenteles virvutes, sulanksčiau ją ir pasikišau po pažastim. Na, kalbėk gi, nelaiminga auka, sustaugė oratorius. Aš nuėjau sau, nors buvo dar šviesu. Bet apskritai šis kampas buvo ramus, judrus, bet ne knibždėlynas, turtingas ir padorus. Tikriausiai ten buvo koks religinis fanatikas, kitaip negalėjau paaiškinti. Gal pabėgo iš beprotnamio. Buvo gan gražus, kiek raudonveidis.

Dirbau ne kasdien. Beveik neturėjau išlaidų. Pavyko net kiek sutaupyti, atidėti pačiai paskutinei dienai. Kai nedirbdavau, visą dieną gulėdavau ratinėj. Ji buvo ant upės kran-

to, privačiose arba jomis buvusiose valdose. Pagrindinis įėjimas buvo iš tamsios, siauros ir tylios gatvės, aplink ėjo siena, aišku, išskyrus šiaurinę pusę nuo upės, kuri užėmė maždaug trisdešimt žingsnių teritorijos ilgio. Priešais kitame krante vėl buvo krantinės, susigrūdę žemi namukai, tušti plotai, sodeliai, kaminai, strėlės ir bokštai. Matėsi kažkoks manevrų laukas, kuriame kareiviai ištisus metus žaidė futbolą. Vien langai, bet ne. Valdos atrodė apleistos. Vartai uždaryti. Žole užžėlusios alėjos. Vien pirmo aukšto langai buvo su langinėmis. Kiti langai kartais nušvisdavo naktimis, vos vos, tai vienas, tai kitas, bent taip man atrodė. O gal tai buvo tik atšvaitai. Dieną, kai apsigyvenau toje ratinėje, radau tenai valtį, stovinčią iškeltu kiliu. Paguldžiau ją ant dugno, apramsčiau akmenimis ir medgaliais, išėmiau suolus ir pasidariau lovą. Žiurkėms buvo sunku iki manęs nusigauti, nes korpusas buvo išlenktas. Tačiau jos šito labai norėjo. Tik įsivaizduokite, gyva mėsa, nes aš vis dar buvau gyvas. Pernelyg ilgai gyvenau tarp žiurkių atsitiktiniuose būstuose, kad baiminčiausi bjaurasties. Man jos netgi buvo savotiškai mielos. Žiūrėjo į mane su tokiu pasitikėjimu, tarsi visai nesibjaurėtų. Prausdavosi tarsi katės. O rupūžės vakarais valandų valandas nejudėdamos virškina muses. Ieško vietų, kur uždara pereina į atvira, mėgsta slenksčius. Bet aš kalbu apie vandenines žiurkes, nepaprastai liesas ir plėšrias. Tad sumeistravau iš lentgalių dangtį. Tiesiog nuostabu, kad per savo gyvenimą vis randu lentų, kai tik prireikia kokios lentos, žiū, jau ji čia, tik pasilenk ir pasiimk. Mėgstu meistrauti, na, nepasakysiu, kad labai, bet vis tiek. Jis uždengė visą valtį, dabar vėl šneku apie dangtį. Stumtelėjau jį kiek atgal, pro priekį įlipau į valtį, nušliaužiau į užpakalį, pakėliau kojas

ir vėl užstūmiau, kad būčiau visas po juo. Stūmiau atsispyręs į išsikišusį skersinį, kurį pritvirtinau po dangčiu, nes mėgstu meistrauti. Bet geriau lipti į valtį pro užpakalį, abiem rankom patraukti dangtį į save, kol mane visą paslėps ir taip pat atstumti, kai norėsiu išlipti. Kad galėčiau įsikabinti, reikiamoj vietoj įkaliau dvi vinis. Šie meistravimo darbeliai, jei galiu taip išsireikšti, atsitiktiniais instrumentais ir medžiagomis, man teikė pasitenkinimą. Žinojau, kad netrukus tai baigsis, tad vaidinau komediją, na, nežinau, kaip čia pasakius. Turiu pripažinti, jog toje valtyje man buvo patogu. Dangtis taip gerai pritiko, kad turėjau pragręžti skylę. Tamsoje nereikia užmerkti akių, reikia žiūrėti atviromis akimis, tokia mano nuomonė. Turiu galvoje ne miegą, kalbu apie vadinamą budrumo būklę. Beje, tuomet labai mažai miegojau, nežinau, ar nenorėjau ar pernelyg norėjau, ar bijojau. Išsitiesęs ant nugaros nieko nemačiau, nebent vos pilkėjančią ratinės šviesą pro mažyčius plyšelius tiesiai virš galvos. Girdėjau prislopintą klyksmą žuvėdrų, skraidančių prie pat nutekamųjų vamzdžių angos. Jei gerai pamenu, kunkuliuojančios gelsvos srutos liejosi į upę, o virš jų sklandė iš alkio ir pykčio plyšaujantys paukščiai. Girdėjau, kaip į prieplauką, į krantą teška vanduo, ir kitokį, visiškai skirtingą laisvų bangų garsą, jį taip pat girdėjau. Kai pats judėdavau, buvau ne laivas, o banga, kaip vaizdavausi, o mano judesiai – vandens sūkuriai. Tai gali pasirodyti neįmanoma. Dažnai girdėdavau ir lietų, nes dažnai lydavo. Kartais pro ratinės langą nulašėdavo lašas ir užtikšdavo ant manęs. Buvo drėgna. Aišku, dar prisidėjo ir vėjo balsas, arba tiksliau, įvairiausi jo žaisliukų balsai. Bet kas tai? Šnaresiai, staugsmai, vaitojimai ir dūsavimai. Norėčiau, kad tai būtų kūjo dūžiai, bum, bum, ai-

dintys dykumoj. Suprantamas dalykas, aš gadinau orą, bet sunkiai ir šiurkščiai, lyg iš pompos išsprūdęs garsas, dingstąs niekados platybėse. Nežinau, kiek laiko čia prabuvau. Turiu pasakyti, kad jaučiausi savo vietoje. Regis, paskutiniaisiais metais tapau nepriklausomas. Niekas nebeateidavo ir niekas negalėjo ateiti, kad paklaustų, ar man viskas gerai, ar man nieko nereikia, tad niekas manęs nebevargino. Man viskas gerai, taip, puiku ir beveik nesibaiminau, kad gali būti blogiau. Poreikiai sumažėjo iki mano paties matmenų, o kokybės požiūriu buvo tokie rafinuoti, jog pagalbai neliko vietos. Suvokimas, kad ir koks menkas bei apgaulingas, jog esu ne savo vietoje, kadaise man būtų kėlęs jaudulį. Tampi laukinis, tai neišvengiama. Kartais klausi savęs, ar esi toje planetoje. Netgi žodžiai tave palieka, visa pasakyta. Gal tai akimirka, kai nebesusisiekia indai, žinote, apie kokius indus kalbu. Visada girdi du ūžesius, o iš tikrųjų tai tas pats gabalas, bet ne, po galais, to nepasakytum. Kartais kildavo noras nustumti dangtį ir išlipti iš valties, bet nepajėgiau, buvau toks aptingęs ir silpnas, buvau išties dugne. Girdėjau artėjant ledines triukšmingas gatves, grėsmingus veidus, smogiančius, veriančius, draskančius, kurtinančius garsus. Laukiau, kol noras tuštintis, gal net šlapintis, suteiks jėgų. Nenorėjau teršti savo gūžtos! Tačiau tai man nutikdavo, ir vis dažniau ir dažniau. Atsirėmiau ir nusimoviau kelnes, pasiverčiau kiek ant šono, kaip tik tiek, kad atverčiau skylę. Įsirengti karalystę visuotinėje mėšlo viešpatijoje ir ją apš... tai tikras aš. Suprantama, šios išmatos mano, bet vis tiek. Gana, gana vaizdinių, štai jau imu regėti vaizdinius, aš, kuris jų niekada neregėdavo, išskyrus sapne. Tiesą sakant, manau, jog jų niekada neregėjau. Gal kai buvau visai mažas. Tai mitas. Žinojau,

kad tai vaizdiniai, nes tamsu, aš vienas savo valtyje. Kas gi kita galėjo tai būti? Taigi buvau valtyje ir čiuožiau vandenimis. Nereikėjo irkluoti, mane nešė srovė. Beje, irklų nemačiau, tikriausiai juos kažkas paėmė. Turėjau lentą, gal suolo galą, atsistumdavau ja, priartėjęs per arti kranto ar pastebėjęs kokį atplaukiantį gniutulą ar prisišvartavusią baržą. Danguje žvaigždės, neblogai. Nemačiau koksai oras, man nebuvo nei šilta, nei šalta, visa atrodė ramu. Krantai vis tolo ir tolo, tai buvo neišvengiama, jau nemačiau jų. Retos ir silpnėjančios šviesos rodė didėjantį nuotolį. Žmonės miegojo, kūnai kaupė jėgas rytojaus darbams ir džiaugsmams. Valtis nebečiuožė, o šokčiojo, atsitrenkdama į atsiveriančios jūros vilneles. Visa atrodė ramu, tačiau per kraštą tiško putos. Mane iš visų pusių supo atvira jūra, liko tik žemės prieglobstis, bet ką jis reiškia tokiomis aplinkybėmis? Mačiau švyturius, keturis, tarp jų vienas plūduriuojantis švyturys. Juos gerai pažįstu, pažinau juos jau tada, kai buvau visai mažas. Buvo vakaras, stovėjau su tėvu aukštumoje, jis mane laikė už rankos. Norėjau, kad prisitrauktų mane prie savęs, apgaubtų meile ir apsaugotų, bet jam tai buvo ne galvoj. Jis mane mokė kalnų pavadinimų. Bet baikime apie tuos vaizdinius. Dar mačiau plūdurų šviesas, regis, jų buvo visur, raudonų, geltonų ir, mano nuostabai, net geltonų. O kalno, kuris dabar atsivėręs dunksojo už miesto, gaisai liejosi iš aukso į raudonį, o iš raudonio į auksą. Gerai žinojau, kas tai, tai liepsnojo prožirnių krūmai. Kiek sykių aš pats, kai buvau mažas, prikišdavau degtuką ir juos padegdavau! O vėliau, grįžęs namo, prieš guldamas į lovą, žiūrėdavau iš aukšto lango į savo sukeltą gaisrą. Bet šią prislopinto spindesio –jūroje, žemėje ir danguje – kupiną naktį plaukiau nešamas bangų ir srovės. Pa-

stebėjau, kad mano skrybėlė pririšta, aišku, virvele, prie sagos ąselės. Atsikėliau nuo suolo valties paskuigaly, kažkas garsiai skambtelėjo. Tai priekyje pritvirtinta grandinė apsivyniojo man aplink liemenį. Tikriausiai anksčiau pragręžiau skylę dugne, tad štai atsiklaupęs ant kelių krapštau ją peiliu. Skylutė maža, vanduo kyla iš lėto. Užtruks gerą pusvalandį, jei nenutiks nieko netikėto. Dabar sėdžiu paskuigaly, ištiesęs kojas, patogiai atrėmęs nugarą į žolės prikimštą maišą, savo pagalvę, prarijau raminamuosius. Jūra, dangus, kalnas ir salos suspaudė mane galinga sistole ir išsilakstė į erdvės ribas. Miglotai ir be gailesčio pagalvojau apie pasakojimą, kokio vos nesukūriau, pasakojimą, panašų į mano gyvenimą, tai yra, kai nėra drąsos baigti ir nėra jėgų tęsti.

Iš „Novelės ir tekstai niekam", 1946

Tekstai niekam

I

Ūmai, ne, dėl to, kad daugiau nebegalėjau, negalėjau tęsti. Kažkas pasakė, jūs negalit čia pasilikti. Negalėjau čia pasilikti ir negalėjau tęsti. Apibūdinsiu vietą, nesvarbu. Labai plokščia kalno, ne, kalvos, viršūnė, bet tokia laukinė, tokia laukinė, gana. Dumblas, viržiai iki kelių, neįžvelgiami avių išminti takai, gilios denudacijos. Vienoje jų prisiglaudžiau nuo vėjo. Graži panorama, jei ne rūkas, kuris visa apgaubia, slėnius, ežerus, plynę, jūrą. Kaip toliau? Nereikėjo pradėti, bet ne, reikėjo. Kažkas, gal tas pats, paklausė, ko jūs atėjot? Būčiau galėjęs likti savo kampe, šiltame sausame prieglobstyje, bet negalėjau. Papasakosiu, koks mano kampas, ne, negaliu. Paprasčiausiai daugiau nieko negaliu, taip sako. Sakau kūnui: nešdinkis, jaučiu, kaip jis stengiasi paklusti, it sena stipena parpuolusi gatvėje, kaip nebeįstengia, stengiasi dar, kol atsisako. Sakau galvai: palik jį ramybėje, nurimk, jis nebekvėpuoja, paskui dar sunkiau kvėpuoja. Esu nutolęs nuo visų šių istorijų, neturėčiau jomis užsiimti, man nieko nereikia, nei eiti toliau, nei likti kur esu, man išties tas pats. Turėčiau nuo jų nusisukti ir kūnu, ir galva, tegu sau žinosi, tegu liaujasi, aš negaliu, ir man reiktų liautis. Ak taip, mes ne vieni, pasakytų, visi kurti, netgi ne, sujungti visam gyvenimui. Kitas, gal tas pats, gal pirmas, jų visų tokie patys balsai, tos pačios mintys, sako, jums tik reikėjo likti savo namuose. Mano namuose. Nori, kad grįžčiau į savo namus. Savo būstą. Be rūko, geromis akimis, su žiūronais iš čia juos matyčiau.

Tai ne paprastas nuovargis, nesu tiesiog pavargęs, nepaisant, kad kopiau viršun. Ir ne todėl, jog norėčiau čia pasilikti. Išgirdau, turėjau girdėti kalbas apie vaizdą, švinu atsispindinčią jūrą ten gilumoj, lygumą, pramintą auksine, taip dažnai apdainuojamą, banguojančius klonius, veidrodinius čžerus, sostinės svaigulį, vien tai buvo lūpose. Kas iš tikrųjų šie žmonės? Ar jie sekė paskui mane, ar ėjo priekyje, ar lydėjo? Esu duobėje, kurią išrausė amžiai, blogų laikų amžiai, guliu kniūpsčias, veidu į rusvą žemę, kur iš lėto garuoja stovintis vanduo, šafraninis vanduo. Jie ten aukštai, visur aplinkui, lyg kapinėse. Gaila, negaliu į juos pakelti akių. Nepamatyčiau jų veidų. Gal tiktai kojas, skendinčias viržiuose. Ar jie mane mato, ką gali mano matyti? Gal daugiau nieko nėra, gal jiems įgriso ir jie nuėjo? Klausausi, girdžiu tas pačias mintis, tai yra tas pačias kaip visada, keista. Sakytum, slėnyje spindi saulė, dangus susitaršęs. Kiek aš čionai būnu? Koks klausimas, jį sau dažnai keliu. Ir dažnai galėdavau atsakyti: vieną valandą, vieną mėnesį, vienerius metus, šimtą metų, priklausomai, kaip suprantu čia, save, buvimą, o būdamas viduje niekada neieškodavau nepaprastų reikšmių, ten viduje niekada nebūdavo daug įvairovių, tiktai čia, atrodo, jų būna. Arba sakydavau, taip negali ilgai būti. Neišlaikyčiau. Girdžiu tilvikus, vadinasi, diena eina į galą, užeina naktis, nes tokie tie tilvikai, jie klykia ateinant nakčiai, ištisą popietę tylėję. Taip būna su šiais laukiniais padarais, jų gyvenimas toks trumpas, palyginus su mano. Ir dar šis kitas klausimas, man irgi taip gerai pažįstamas, ko atėjau, lieka be atsakymo, lyg atsakyčiau permainai, arba tai ne aš, arba tai atsitiktinumas, arba dar, kad pamatyčiau, arba galiausiai tais metais, kai buvo didelis gaisras, tai likimas, jaučiu kas ateina,

tai ji ateina, ji manęs neužklups netikėtai. Visa yra ūžesys, juodos išbrinkusios durpės, jos turės dar prisigerti, milžiniški siūbuojantys paparčiai, viržiai ramybės prarajose, kuriose skęsta vėjas, mano gyvenimas ir jo seni įgrisę priedainiai, kad pamatyčiau, permainai, ne, tai matyta, visa matyta, net akys traiškanoja, niekur nepabėgsi, blogis padarytas, blogis buvo padarytas, dieną, kai išėjau, nešamas kojų, kurios sukurtos eiti, žingsniuoti, leidau joms eiti, ir jos mane atnešė čia, štai kodėl atėjau. Svarbiausia, ką darau, tai pučiu žodžius tarsi iš dūmų ir sakau sau, negaliu pasilikti, negaliu išeiti, pažiūrėkime kas bus toliau. O kaip jausmai? Dieve, negaliu skųstis, tai išties jis, bet be garso it po sniegu, be šilumos, be miego, juos gerai girdžiu, visus balsus, visas dalis, gan gerai, mane persmelkia šaltis, drėgmė irgi, galiausiai, kaip spėju, esu toli. Šiaip ar taip, nebegalvoju daugiau apie savo reumatą, jis manęs daugiau nekankina kaip mano motinos, kurią vertė kentėti. Kantriu tvirtu žvilgsniu, sulig šia klaikia dvėsenos galva, ištikima akimi, tai jo valanda, galbūt jo valanda. Esu viršuje ir čia esu toks, kokį save matau, vartausi užmerktomis akimis, priglaudęs ausį prie siurbiančių durpių, mes sutariam, visi sutariam iš esmės, visada, tikrai vienas kitą mylime, tikrai vienas kito gailimės, bet va, nieko negalime. Iš tikrųjų tai po valandos bus per vėlu, po pusvalandžio stos naktis, be to, dar nevisiškai tikra, ar naktis sutrukdys tai, ką leidžia diena tiems, kas žino kaip to sumaniai imtis, kas nori to imtis ir šitai gali, kas gali dar sykį pabandyti. Rūkas išsisklaidys, žinau, kad ir kiek blaškosi, vėjas atvės, ateis naktis, virš kalno pakibs visas naktinis dangaus skliautas su šviesuliais, Grįžulo Ratai man rodys kelią, dar kartą ves mano žingsnius, laukim nakties. Visa

maišosi, maišosi metų laikai, iš pradžių čia buvau tiktai vasarą, dabar visą laiką, tuoj pat manęs čia vėl nebebus, vargsiu pašlaitėje ar pamiškės papartyne, tai maumedžiai, nesistengiu suprasti, taip sako, kol kas aš čia, nuo seniai, visados, nebebijau didingų žodžių, jie nedidingi. Neprisimenu, kad atėjau, niekada negalėsiu išeiti, tai visas mano pasaulėlis, mano akys užmerktos, jaučiu prie skruosto juodžemį, šiurkštų ir drėgną, skrybėlė nukrito, nukrito netoli ar netoli nunešė vėjas, laikau ją. Tai jūra, tai kalnas, dažnai pasitaiko miškas, miestas ir dar lyguma, apčiuopiau lygumą, leidausi miręs į visus kampus, išbadėjęs, pasenęs, nužudytas, paskendęs, po to be priežasties, dažnai be priežasties, iš nuobodulio, tai pakelia nuotaiką, paskutinis atodūsis, tada kambariai, kokia graži mirtis, lovoje, griuvau po savo penatais, vis murmėdamas tuos pačius žodžius, tas pačias istorijas, tuos pačius klausimus ir atsakymus, geras vaikas, gana, kraštutiniu atveju, apie savo nemokšų pasaulį niekada nė vieno prakeiksmo, ne toks jau kvailas arba tikriausiai pamiršau. Taip iki galo, tyliai, save užliūliuodamas, laikydamas sau draugiją ir visada atidus, atidus senoms istorijoms, kaip tada, kai mano tėvas laikė mane ant kelių ir skaitė apie Džo Bremą ar Breną, švyturio sargo sūnų, vakarą po vakaro, per visą žiemą. Tai buvo pasaka, pasaka vaikams, veiksmas vyko ant uolos siaučiant audrai, motina mirė, žuvėdros traiškėsi atsitrenkdamos į signalinį žiburį, Džo puolė į vandenį, tai viskas, ką prisimenu, įsikandęs peilį, atliko ką reikia ir grįžo, tai viskas, ką šįvakar prisimenu, tai gerai baigėsi, blogai prasidėjo ir gerai baigėsi, visus vakarus komedija vaikams. Taip, buvau savo tėvas ir savo sūnus, kėliau sau klausimus ir atsakiau kaip įmanydamas kuo geriau, vakaras po

vakaro prašydavau skaityti tą pačią istoriją, kurią atmintinai mokėjau, nors ja netikėjau, arba vaikštinėdavom laikydamiesi už rankų, tylūs, paskendę savo pasauliuose, kiekvienas savo pasaulyje, pamiršę ranką kito rankoje. Štai kaip iki šios valandos gyvenau. Regis, dar šįvakar tai tęsiasi, aš savo paties glėbyje, laikau save savo glėbyje, be didelio švelnumo, bet ištikimai, ištikimai. Miegokime kaip po šia tolima lempa, susipynę, tiek prišnekėję, tiek prisiklausę, tiek privargę, tiek prisižaidę.

II

Aukštai šviesu, tai stichijos, kažkokia šviesa, pakankama, kad matytum, gyvieji žengia be didelio vargo, šalinasi vienas kito, susieina vienas su kitu, apeina kliūtis, be didelio vargo, ieško akimis, užsimerkia, apsistoja nesustodami vidury stichijų, gyvieji. Nebent šitai pasikeitė, nebent šitai liovėsi. Daiktai taip pat ten turėtų dar būti, dar kiek daugiau apsitrynę, dar kiek sumažėję, dauguma toje pačioje vietoje kaip ir savo abejingumo metu. Čia kitas būstas, jis irgi greit bus negyvenamas, reikės jį palikti. Visa, kur būsi, taps negyvenama, štai kaip. Tad reikia išeiti, ne, geriau likti. Nes kurgi dabar eisi, kai esi įsikūręs? Grįžti viršun? Vis tiek. Tokioje šviesoje. Vėl matyti uolas, dar sykį atsidurti tarp jūros ir uolų, puldinėti dešinėn ir kairėn, įtraukus į pečius galvą, prispaudus rankas prie ausų, vikriam, nekaltam, pasimetusiam ir pažeidžiamam? Ieškoti nepaprastoje nakties šviesoje nepritekliaus kaip dovanos, o išaušus veltui slėptis nuo brėkštančios naujos dienos. Vėl pamatyti ponią Kalvė, renkančią šiukšles prieš pasirodant

šiukšlininkams. Ponia Kalvė. Tikriausiai ji dar tenai. Su savo šunimi ir skeletiniu vežimėliu. Kas gali būt daugiau pakenčiama? Kalba sau visai tyliai, žiopčioja, mano valdovas, mano princas. Nešiojosi tokį trišakį. Šuo buvo kvailas, įsikabindavo į šiukšlių dėžės kraštą ir knaisiodavosi joje, kaip ir ji. Jis jai trukdė, tad varydavo jį šalin, sakydavo, purvinas gyvulys. Gražus prisiminimas. Ponia Kalvė. Žinojo, ko nori, galbūt net ir to, ko būtų norėjusi. Grožio, stiprybės, proto, šviesos kasdieninės, veiksmo, poezijos, kad kiekvienas rinktųsi ko nori. Kentėti šioje menkoje šviesoje, kokia kvailystė! Joje nesimatė nieko baisaus, niekas nepasirodė, tiesą sakant, ji užgeso. Ir dabar čia, koks dabar čia, ilga sekundė, kaip rojuje, o protas lėtas, lėtas, beveik sustoja. Tačiau permaina vyksta, kažkas kinta, tikriausiai galvoje, kuičiasi lėlė galvoje, kartais lyg būtumei galvoje, darosi tamsu kaip galvoje, kol neįsimeta kirminai. Kalėjimas iš dramblio kaulo. Žodžiai irgi lėti, lėti, tema miršta prieš pasiekdama žodį, žodžiai irgi sustoja. Tai gal geriau nei plepalai? Taip, taip, puiku, tai į gera. O kad nėra kitų, ar nieko? Na ir kas tie kiti, kitų nėra, ir tai niekada niekam netrukdė. Beje, jų turėtų būti, tų kitų, kitų, nematomų, nebylių, nesvarbu. Tačiau jie paslėpti, jų sienos sugriautos, tiesa, čia trūksta vedinių, tai blogybė, na, puikumėlis, sakytumei, ten aukštai gyvas garstyčių kompresas. Jei ateis žodžiai, niekas nepasikeis, tai dar sykį tarkime senus žodžius. Kalbėti, nieko daugiau, išsikrauti, čia kaip visada tėra tik tai. Bet jie išsenka, tai tiesa, tai visa keičia, jie sunkiai ateina, vis blogi ir blogi. Arba tai baimė, kad jie bus paskutiniai, kad suskaičiavai prieš pabaigą, ne, nes tai gal ir bus pabaiga, nežinau. Kai turi vaitoti ir negali, vaje, verčiau susitvardyk, palauk gražios agonijos, ji apgaulinga, manai, kad

ji jau atėjo, pradedi rėkti, atsigauni, riksmai gerai veikia, verčiau patylėti, tai vienintelis būdas, jei nori padvėsti, nesišlapink, dvėsk gargaliuodamas grįžusius prakeiksmus, sprok nebylus, po to visa įmanoma. Tai ne mirtis ir ne kapas, anaiptol, tai negali būt kapas, to būtų per daug. Ten aukštai galbūt vasara, gal sekmadienis, vasaros sekmadienis. Ponas Žoly sargybos bokšte, pakilo iki laikrodžio, dabar skambina varpais. Ponas Žoly. Su viena ir puse kojos. Sekmadienis. Nereikėjo išeiti. Keliai juodi, dažnai draugiški. Bent jau čia nieko panašaus, jokios šnekos apie kūrėją, gan neaiški kilmė. Gal iš sausumos ar iš skysčio, arba iš dumblo kaip prieš gyvybę. Oro, malonės dar trokšti, dažnai kone aukštybėse, galimas daiktas, esama kažkokio oro. Bet iš tikrųjų, iš tikrųjų vis tiek būta ksantiniško seno juoko, ne, laimingos kelionės, tai niekada nebuvo juokinga. Ne, bet paskutinis prisiminimas, paskutinis, jis gali padėti, dar sykį išmesti ant kranto. Pjeras varo jaučius per plyną lauką, ne, nes vagos gale, prieš apsisukdamas, pakelia akis į dangų ir taria, baigėsi gražus oras. Ir štai, tuojau pat sninga. Kitaip tariant, pagaliau stojo naktis, tamsi, bet ne, nepaisant, kad dangus apsitraukė. Kelias buvo ilgas, vedė į saugią vietą, laukais, duobėtais, tikriausiai jis dar tenai. Pasiekęs uolos kraštą, jis šoka, sakytumei, lyg beprotis, bet ne, vikriomis kūlvartomis lyg ožka, į žvyruotą krantą. Dar niekada jūra negriaudėjo iš taip toli, apsnigta jūra, nors superliatyvai neteko žavesio. Diena nebuvo vaisinga, kaip turėtų, atsižvelgiant į metų laiką, kai uždera vėlyvieji porai. Tačiau tai vis tiek buvo grįžimas, nesvarbu į ką, grįžimas, nors niekada negrįžtama. Kas gi įvyko? Susitikimas? Ba!? Ne. Trumpas stabtelėjimas ties brolių Gravų sodyba, priešais apšviestą langą. Prošvaistė, raudona, toli, naktis,

žiema, tad verta, tikriausiai verta. Štai, baigta, ten pabaiga, ten aš baigiu. Tolimas prisiminimas, toli nuo paskutinių, atrodo gan gyvas. Gaila, kad viltis mirė. Ne. Ten aukštai retsykiais turima vilties. Kokia įvairovė.

III

Palik, pasakysiu, palik visa tai. Nesvarbu kas kalba, kažkas pasakė, argi svarbu kas kalba. Kažkas išvyks, aš būsiu ten, tai būsiu ne aš, būsiu čionai, sakysiu, esu toli, tai būsiu ne aš, aš nieko nesakysiu, bus istorija, kažkas bandys ją papasakoti. Taip, daugiau jokių neigimų, visa netiesa, nieko nėra, suprantama, nieko nėra, daugiau jokių frazių, būkime mulkiai, apmulkinti laiko, visų laikų, laukime, kad tai praeitų, kad būtų visa praėję, nutiltų balsai, tai tik balsai, tiktai melas. Čia, išeiti iš čia ir eiti kitur arba čia likti, bet išeit ir ateit. Iš pradžių pajudėk, reikalingas kūnas, kaip kadaise, nesakau ne, daugiau nesakysiu ne, dėsiuos, kad turiu kūną, kūną, kuris juda pirmyn atgal, kai reikia, kyla ir kai reikia, leidžiasi. Su šitokia krūva galūnių ir organų gali dar sykį gyventi, nors trumpam turi ko laikytis, tai vadinsiu gyvenimu, sakysiu, kad tai aš, atsistosiu, nebegalvosiu, būsiu per daug užsiėmęs stovėdamas, išsilaikydamas, keisdamas vietą, išlaikydamas smūgį, laukdamas rytdienos, kitos savaitės, to užteks, savaitės užteks, savaitė pavasarį, tai atgaivina. Užtenka panorėti, tad norėsiu kūno, galvos, trupučio stiprybės, trupučio drąsos, šitaip pradėsiu, savaitė greit prabėgs, paskui vėl čia, tokia neaiški vieta, toli nuo dienų, dienos toli, tai nebus lengva. Kodėl gi pagaliau, ne ne, palik, nepradėk vėl, visko nesi-

klausyk, nesakyk visko, visa paseno, visa kaip viena, tai nuspręsta. Štai tu ant kojų, aš tai sakau, prisiekiu, pajudink rankas, pačiupinėk savo kiaušą, suprantama, jis savo vietoje, jei nebūtų vietoje, tuomet... o ne, paskui toliau, žemutines dalis, taip reikia, sakau koksai tu, sakau nepagalvojęs, koks vyras, reikia vyro arba moters, pačiupinėk tarpukojį, nereikia grožio, nei jėgos, savaitė greit prabėgs, nebijok, nieks tavęs nemylės. Ne, ne taip, per greit, išsigandau. O paskui, kad pradėtum, baik šnopuoti, nieks tavęs nežudys, o ne, tavęs nemylės ir tavęs nežudys, gali atsikvėpti Gobio aukštumos dauboje, ten jausies kaip namie. Tavęs čia lauksiu, labai ramus, ramus tau, ne, aš vienas, vienas esu, tai aš išeinu, šįkart tai aš. Žinau, kaip padarysiu, būsiu vyras, taip reikia, lyg vyras, lyg senas vaikas, turėsiu auklę, ji man duos ranką, kai eisim per gatvę, o aikštėje paleis, aš gražiai elgsiuos, atsistosiu į kampą, šukuosiuosi barzdą, išlyginsiu ją, kad būčiau gražesnis, nors kiek gražesnis, jei tik taip būtų. Ji man sakytų, eikš, vajėzau, metas grįžti. Aš už nieką neatsakyčiau, ji už viską atsakytų, jos vardas būtų Nani, vadinčiau ją Nani, jei tik taip būtų. Eikš, mano zuikuti, laikas miegučio. Kas mane išmokė to, ką žinau, aš pats vienas, kai dar klaidžiojau, visa išvedžiau iš gamtos, viso-viename dėka, gerai žinau, kad ne, bet per vėlu, per vėlu tai paneigti, štai čia visos žinios, blykčioja tai artimos, tai tolimos, pritardamos mirkčioja virš bedugnės. Palik, reikia išeiti, šiaip ar taip, turiu tai pasakyti, tai ta akimirka, nežinia kodėl. Argi svarbu, kur sakysi, čia ar kitur, ar būsi tvirtas ar ne, beformis ar pailgas kaip žmonės, tamsoje ar šviečiant dangui, nežinau, regis, tai svarbu, nebus lengva. Jei grįžčiau ten, kur visa užgesę, ne, tai nieko neduos, niekada nieko nedavė ir atmintis ši-

tai pamiršo, užgeso, iš pradžių didelė liepsna, po to tamsu, didžiulis spazmas, po to nei svorio, nei praeinamos erdvės, nežinau. Bandžiau pulti nuo uolos, į gatvę tarp mirtingųjų, bet nepavyko, tad mečiau. Grįžti keliu, kuris mane čia atvedė, prieš pasukant priešinga kryptimi, ar eiti toliau, kas duos man išmintingą patarimą? Todėl ir nebejudu niekada, kad seilėčiausi čionai iki laikų pabaigos, ir ištisą dešimtį amžių murmėčiau, tai ne aš, tai netiesa, tai ne aš, aš toli. Ne, ne, kalbėsiu apie ateitį, kalbėsiu būsimuoju laiku, kaip tada naktį, kai sakiau, rytoj užsirišiu mėlyną kaklaraištį su žvaigždutėm, o kol jį rišausi, baigėsi naktis. Greičiau, greičiau, tuoj pravirksiu. Turėsiu draugą iš savo laidos, vietinį, seną naujoką, prisiminsime žygius, lygindami savo žaizdas. Tuoj, tuoj. Jis tarnavo laivyne, gal pas Želiką, tuo tarpu kai aš šaudžiau į užpuoliką iš arkebuzos iš už Gineso statinės. Mums nedaug liko, bent jau dabar nebeilgai, tai mūsų pati paskutinė žiema, aleliuja. Kyla klausimas, kas pagaliau mus pribaigs. Jį pribaigs džiova, o mane greičiausiai prostata. Kartais mudu vienas kitam pavydim, jis man, o aš jam. Visai vienas stoviu pisuare, laikau kateterį drebančia ranka, perpus sulinkęs, slepiuosi po pelerina, mane laiko sena šlykštyne. Tuo tarpu jis laukia manęs ant suolo, dreba nuo kosulio, spjaudo į tabakinę, kurią, vos pripildęs iki kraštų, išpila į kanalą iš pilietinės pareigos supratimo. Mudu išties verti tėvynės, kuri mus pagaliau svetingai priglaudžia. Leidžiame sau gyvenimą, jis mūsų, norime, kad tęstųsi ši akimirka, saulės spindulys, nemokamas suolas žalioje visuomeninėje oazėje, paskutiniu metu pamilai gamtą, kai kur ji priklauso visiems. Jis man tyliu balsu skaito vakarykštį laikraštį, dūsta, geriau būtų aklas. Mus uždega žirgų lenktynės, kurtų taip

pat, mudu neturime politinės nuomonės, nors esame šiek tiek respublikonai. Tačiau domimės Vindzorais, Hanoveriais, nežinau kuo daugiau, gal Hohencolernais. Niekas žmogiška mums nesvetima, kai jau suvirškini naujienas apie žirgus ir šunis. Ne, vienam būtų geriau, visa vyktų greičiau. Jis man duos valgyt, pažįsta vieną dešrininką, imsiu vemti nuo jo storos itališkos dešros. Savo paguoda, užuominomis apie vėžį, priminimais apie amžinus girtavimus neleis man pult į neviltį. O aš, užuot pasinėręs į savus horizontus, užuot sviedęs juos po sunkvežimio ratais, leisiuosi būt blaškomas jo horizontų. Jam pasakysiu, nagi, dički, palik visa tai, daugiau apie tai negalvok, ir kaip kvailys iš draugiškumo pats daugiau apie tai negalvosiu. O pareigos, turiu omeny ypač pasimatymus dešimtą valandą ryto, kai visada priešais Duganą, kur tuo metu jau didelis pagyvėjimas, sportininkai, prieš atsidarant gėrimų parduotuvėms, subėga kirsti lažybų saugioje vietoje. Vos atvykome, ir va, baigta, tuo geriau, tuo geriau, labai punktualūs, turiu pripažinti. Matant, kaip tai, kas liko iš Vincento, kaip jis žingsniuoja po čaižančiu lietum, krypuoja nenoromis mėgaudamasis it senas jūros vilkas, kruvinu skuduru aprišta galva, gyvu žvilgsniu, tam, kieno šviesios akys, šitai rodė, ką gali žmogus, kai yra ištroškęs džiaugsmo. Viena ranka jis prilaikė krūtinkaulį, kita atžagaria ranka stuburą, ne, tai vis prisiminimai, seni prieštvaniniai išsisukinėjimai. Matyti visa, kas vyksta čia, kur nieko nėra, kur niekas nevyksta, apsimesti, kad čia kažkas vyksta, kad kažkas yra, baigti, nutildyti, eiti tyloje ar kokiame kitame gausme, kitokių balsų nei gyvenimo ir mirties gausme, tik ne mano gyvenimų ir mirčių, kad įeitų į mano istoriją tam, kad iš jos išeitų, ne, visa tai niekai. Galimas

daiktas, kad galų gale užsiauginsiu galvą, kurioje pasigaminsiu savęs vertų nuodų, ir kojas, kad jomis trepsėčiau, pagaliau ten būsiu, galėsiu sau eiti, tai viskas, ko prašau, ne, negaliu nieko prašyti. Tik galvos ir kojų, arba vienos, per vidurį, judėčiau pasišokėdamas. Arba tik galvos, apvalios, glotnios, veido nereikia, riedėčiau nuolydžiais, kone gryna dvasia, ne, taip neišeis, iš čia visa kyla, reikia kojos, arba jos pakaitalo, gal kelių ratukų, tamprių, su tokiais toli nukeliausi. Iškeliauti nuo Dugano lietingą saulėtą pavasario rytą, nežinant, ar galėsi keliauti ligi vakaro, kodėl gi ne? Būtų taip lengva. Tūnoti šiame ar kokiame kitame kūne, šioje rankoje, kurią spaudžia draugiška ranka, ir šioje rankoje be žasto, be rankų ir be sielos tarp šių virpančių sielų, minioje tarp lankų, balionų, kodėl gi ne? Nežinau, aš čionai, tai visa, ką žinau, kad tai visą laiką ne aš, reikia su tuo apsiprasti. Niekur nėra nei kūno, nei kuo mirti. Palik visa tai, norėti visa tai palikti, nežinant, kas tai yra, visa tai, greit pasakyta ir greit padaryta, tuščiai, niekas nepajudėjo, niekas nekalbėjo. Čia nieko nevyks, čia nieko nebus, bent jau netrukus. Išvykimai, istorijos, rytoj jų nebus. Ir balsai, iš kur jie besklistų, yra tikrai mirę.

IV

Kur eičiau, jei galėčiau eiti, kuo būčiau, jei galėčiau būti, ką pasakyčiau, jei turėčiau balsą, kas šitaip kalba, dėdamasis, kad tai aš? Atsakykite paprastai, kaip paprastai atsakoma. Tai tas pats nepažįstamasis kaip visada, vienintelis, kam būnu savo, jo, mūsų nebūties tuštumoj, štai paprastas atsakymas. Jis mane ras apie tai negalvodamas, bet

ką gi jis gali daryti, gyvas ir sutrikęs, taip, gyvas, ką besakytų. Užmiršti, manęs nežinoti, taip, tai būtų išmintingiausia, jis tai išmano. Iš kur staiga toks meilumas po šitokio išsižadėjimo, tai nesunku suprasti, jis dedasi suprantąs, bet nesupranta. Manęs nėra nei jo galvoje, nei niekur jo sename kūne, vis dėlto aš ten esu, jam esu ten, su juo, todėl tokia painiava. Jam turėtų užtekti, kad pamatė, jog manęs nėra, bet ne, jis nori, kad ten būčiau, forma ir pasaulis kaip jis, nepaisant jo, aš, kuris esu viskas, kaip kad jis yra niekas. Ir jausdamas mane nebūty, nori iš manęs atimti savąją, ir atvirkščiai, kvailys, kvailys, jis kvailys. Iš tikrųjų jis ieško manęs, kad mane nužudytų, kad būčiau miręs kaip jis, miręs kaip gyvieji. Jis visa tai žino, bet iš to jokios naudos, aš to nežinau, aš nežinau nieko. Jis neigia samprotaująs, bet vien tik ir samprotauja, jis klysta, tarsi tai galėtų padėti. Mano, jog vapėdamas užgoš mano tylėjimą, nutils mano tylėjimu, norėtų, kad aš versčiau jį vapėti, aišku, jis pats tai daro. Kas penkias minutes pasakoja savo istoriją, sako, kad ji ne jo, pripažinkite, tai apgaulė. Jis norėtų, kad būtent aš trukdyčiau jam išgyventi istoriją, bet jis tikrai jos neišgyvena, argi dėl to turėtų man ją brukti? Štai, kaip jis samprotauja, sutinku, bet turi žinoti, prie ko visa tai. Jis verčia mane kalbėti, sako, kad tai ne aš, pripažinkite, kad to jau per daug, kai verčia mane sakyti, kad tai ne aš, nors aš nieko nesakau. Visa tai išties nemandagu. Dar jei žiūrėtų į mane kaip į trečiąjį asmenį, kaip žiūri į kitas chimeras, bet ne, jis nori tik manęs, kad būčiau jo aš. O kai mane turi, kai būna manimi, skuba mane paleisti, aš nebeegzistuoju, jis to nemėgsta, nes tai ne gyvenimas, manęs tikrai nebuvo, taip pat ir jo, tai išties buvo ne gyvenimas, dabar jis turi savo gyvenimą, kurio vėl neteks, jei nori ramybės. Jei

šnekame apie jo gyvenimą, tai jis jo nemyli, nes supranta, kad jis kažkoks ne jo, įsivaizduokite, ne sau jis tą padarė, o Molojui, Malonui, štai jie, mirtingieji, laimingi mirtingieji, bet jis, neįsivaizduojate, pro ten eiti jam, kuris niekada nepajudėjo, kuris yra aš, tad visa pasvėrus, pasvėrus kas ir kaip, jam teliko neiti. Štai, kaip jis šneka šį vakarą, verčia mane šnekėti, šneka sau, ir aš šneku, esu tiktai aš su savo chimeromis šįvakar, čionai, žemėje, ir balsas be garso, nes jis niekam neskirtas, galva kupina karų ir negyvėlių, kurie iškart stojasi, ir kūnas, kurį pamiršiu. Šį vakarą, sakau šį vakarą, o galbūt tai rytas. Ir visi šie daiktai, daiktai aplinkui mane, nebenoriu jų neigti, nėra ko vargti. O jei tai gamta, tai gal medžiai ir paukščiai, tai jų koncertas, vanduo ir oras, kad visa tęstųsi, man nereikia žinoti smulkmenų. Gal sėdžiu po palme. O gal tai kambarys, su baldais, visa ko reikia, kad gyvenimas būtų patogesnis, blogai apšviestas, nes priešais langą siena. O aš kalbu, verčiu kalbėti savo chimeras, tai galiu būti tik aš. Aš irgi turiu nutilti ir klausytis, išgirsti vietos, pasaulio garsus, matote, kaip stengiuosi būt protingas. Štai mano gyvenimas, kodėl gi ne, tai gyvenimas, jei nori, jei jo būtinai laikaisi, šį vakarą nesakau ne. Matyt, kartais reikia kalbėjimo, nebūtinai istorijos, istorija nebūtina, tiktai gyvenimo, štai kokią padariau klaidą, vieną iš klaidų, nes norėjau istorijos, tuo tarpu kai užtenka vien gyvenimo. Darau pažangą, buvo laikas, pagaliau galėsiu užčiaupti savo purviną koserę, kaip numatyta. Bet kas išeina ir grįžta, susitvarko pats vienas ir pakeičia vietą, net jeigu nieko jam nenutinka, aišku, tai jis. Aš lieku čia, sėdžiu, jei esu atsisėdęs, dažnai jaučiuosi, kad sėdžiu, o kartais, kad stoviu, arba viena, arba kita, arba, kad guliu, tai dar viena galimybė, dažnai jaučiuosi atsigulęs, viena iš

trijų, arba, kad esu atsiklaupęs ant kelių. Svarbu būti pasaulyje, nesvarbu kokia poza, jei tik esi ant žemės. Alsuoti, nieko daugiau nereikia, nebūtina klaidžioti, ką nors gauti, gali net įsivaizduoti esąs miręs, jei tik atkreipsi dėmesį, gali svajoti apie pakantesnį režimą, aš nesvajoju. Nėra ko šiomis aplinkybėmis dėtis esančiu kitur, kitu, kai visa, ko reikia, turi po ranka, kad darytumei, na, nežinau, ką reikia daryti, štai aš ir vėl vienas, koks palengvėjimas. Taip, esama akimirkų kaip ši, kaip šis vakaras, kada beveik atrodo, jog padariau visa, kas galima. Paskui tai praeina, visa praeina, aš vėl toli, turiu dar vieną tolimą istoriją, laukiu tolumoje, kada prasidės mano istorija, kada ji baigsis, tačiau šis balsas vėl gali būti ne mano. Ten aš ir eisiu, jei tik galėsiu, toksai aš būsiu, jei tik galėsiu būti.

V

Rašau protokolą, laikau plunksną teismo posėdyje, nežinau kokia byla. Kam norėti, kad ji būtų mano? Aš to nenoriu. Štai jau prasideda, štai, pirmas šio vakaro klausimas. Būti teisėju ir dalyviu, liudininku ir advokatu, ir tuo atidžiu, abejingu, kuris rašo protokolą. Tai vaizdas mano galvoje, bejėgėje, kurioje visa miega, visa mirę, turi atgimti, nežinau, ar prieš mano akis ši scena, kurią jie mato, kuri akimirksniu užspaudžia vokus. Po to akys vėl greit užsimerkia, kad žvelgtų į galvos vidų, stengiasi joje įžvelgti, ieško manęs, ieško kažko visai kito teisingumo tyloje, tinkluose rūškanos instancijos, kurioje būti reiškia būti kaltam. Štai kodėl niekas nesirodo, visa tylu, bijo gimti, ne, tikrai to norėtų, kad paskui mirtų. Aš į juos nepanašus,

ten, kur tyliu ir noriu matyti, nereikia norėti. Galėčiau atsistoti, pavaikštinėti, mirštu kaip noriu, bet to nedarysiu. Žinau, kur eičiau, eičiau į mišką, pabandyčiau nueit iki miško, jei jau ten nesu, nežinau, kur esu. Šiaip ar taip, pasilieku. Matau, kas tai yra, stengiuosi būti toks, ko ieškau savo galvoj, kad mano galva ieškotų, įsakau jai ieškoti, save tirti. Ne, neapsimesk, kad ieškai, neapsimesk, kad galvoji, tik būk budrus, sprogink už vokų akis, ištempk ausis, klausykis balso, kuris nesikartos, gal tik akimirką, kai vėl sumeluos. Girdžiu sakant, tikriausiai tai vėl proto balsas, kad bergždžia laukti, kad verčiau judėti kaip perstatomam švino kareivėliui. Be abejonės, tai vis tas pats balsas sako, kad aš negaliu, aš, kuris tik prieš akimirką, regis, galėjo, nebent tai tik pasakymas, padiktuotas tokio akivaizdžiai permainingo jausmo. Ko Pozas išėjo iš namų, juk turėjo pilį ir tarnus? Klastingas klausimas, kad nepamirščiau, jog esu kaltinamasis. Kartkartėmis girdžiu žodžius, kurie akimirką rodosi teisingi, o kitą jau gailiuosi, kad jie ne mano. Paskui kokia paguoda, kokia paguoda, kad visiems laikams esu nebylus, jei tik dėl to nekentėčiau. Ir kurčias, manau, jog dėl kurtumo tiek nekentėčiau, būti nebyliam, kokia paguoda, kad neturiu to ant sąžinės. Na taip, girdžiu sakant, kad turiu kažką panašaus į sąžinę, o kartu ir kažką panašaus į jautrumą, jei tik kalbėtojas nieko nepraleido, ir vis klausydamasis, vis krebždėdamas, dėl to sielojuosi, išgirstu, pasižymiu. Šį vakarą posėdis vyksta ramiai, stoja ilga tyla, kai visi į mane sužiūra, kad išvestų mane iš kantrybės, juntu, kaip manyje kyla neaiškūs riksmai, pasižymiu. Vogčiomis stebiu rašančią ranką, visa drumsčiasi, nors netoli. Kas šie visi žmonės, tai teisininkai, kaip atrodo, bet tik taip atrodo, nes esama ir kitų, bus kitų, kitų žmonių vaizdų.

Ar niekada daugiau neišvysiu dangaus, ar niekada negalėsiu išeiti ir grįžti, šviečiant saulei ar lyjant, atsakymas ne, visi atsako, kad ne. Laimei, nieko neprašiau, štai ko jiems nepaprastai pavydžiu – atsiliepimo, atgarsio. Aš turiu dangų, dangų ir žemę, girdėjau apie juos daug šnekant, kiekvienas žodis tiesa, nieko neišsigalvoju. Užsirašiau, turėjau užsirašyti daugybę istorijų, laikau jas dekorui, jos kuria aplinką. Herojaus vietos atžvilgiu jie didžiai klysta, tuo tarpu kai visais kitais atvejais sutinka, tad šis atsiduria tarsi po gaubtu ir vis dar gali judėti be galo visomis kryptimis, supraskit, kaip galit, tai ne mano kompetencija. Ir jūra, žinau ir apie jūrą, ji iš tos pačios serijos, netgi skendau joje keletą kartų, kai buvau per klaidą pašauktas, leiskit man juoktis, jei tik galiu, visa išnyks, na kas, nežinia, viskas, aš, kai išplauksiu. Taip, matau sceną, matau ranką, iš lėto išnyrančią iš šešėlio, galvos šešėlio, paskui vėl staiga ten grįžta, man tai nerūpi. It koks žemas gyvūnas ant letenų, stumia atvirą smaigalį, paskui grįžta, turi tai girdėti, sakau, ką girdžiu. Tai teismo sekretoriaus ranka, ar jis turi teisę užsidėti peruką, nežinau, gal kadaise turėjo. Štai, ką veikiu, stojus tylai, kuri pabrėžia oratoriaus poveikį ar rodo nuovargį, sutrikimą, nuostabą, vis kaišioju smilių į burną, bet kruta galva, o ranka ilsisi, štai kokiomis detalėmis manai apgauti savo pasaulį. Šį vakarą yra taip, rytoj bus kitaip, gal stosiu prieš teismą, tai bus aukščiausios meilės teisingumas, rūstus kaip dera, tačiau linkęs į keistą atlaidumą. Bus kalba apie mano sielą, man tai labiau patinka, gal kas paprašys pasigailėti mano sielos, to nereikėtų praleisti, manęs ten nebus ir Dievo nebus, nesvarbu, mes būsime atstovaujami. Taip, tai tikrai bus netrukus, nebūsiu pasmerktas amžinybei, taip, bet ir kiekvienai dienai pakanka kančių, šį

vakarą laikau plunksną. Šį vakarą, vis šį vakarą, netgi kai yra rytas, kad galvočiau, jog ateina naktis, kuri teikia poilsį. Pirmiausia reikėtų, jog manyčiau ten esąs, po to visa nuryčiau, nebūtų didesnio lengvatikio už mane, jeigu ten būčiau. Bet aš esu ten, kitaip negali būti, tikrai, negali būti, nereikia, kad galėtų būti. Didelio čia daikto būti ten, jei negali tuo patikėti. Kaip vargina, vienu kartu laimėti ir pralošti, kai vienu metu tą patį jauti, juk nesi medinis, įsakai areštuoti, užsidedi skrybėlę ir apalpsti, galiausiai nuo to pavargau, pavargsiu būdamas šioje vietoje. Tai žaidimas, tai virsta žaidimu, aš atsistosiu ir išeisiu, jeigu ne aš, tai kas kitas, šmėkla, tegyvuoja šmėklos, mirusiųjų ir gyvųjų, ir tų, kas dar negimė. Aš seksiu paskui ją užklijuotomis akimis, durų nereikia, nereikia minties, kad išeitum iš šios įsivaizduojamos galvos, susilietum su oru, žeme, pamažu susigertum tremty. Jos persekioja mane, teišeina po vieną, tepalieka mane paskutinės, tepalieka tuščią, tuščią ir tylų. Tai jos kužda mano vardą, kalba man apie mane, apie kažkokį aš, teeina ir šneka kitiems, kas jomis netikės, arba tikės. Tai jų šie visi balsai it žvangančios grandinės mano galvoj, žvanga, kad turiu galvą. Šį vakarą prisiekusieji viduje, šios nakties skliautų gelmėje, ten rašau protokolą, nesuprasdamas, ką girdžiu, nežinodamas, ką rašau. Rytoj ten susirinkę melsis už mano sielą, kaip už mirusio sielą, kaip už mirusioje motinoje mirusio vaiko sielą, kad ji nepatektų į skaistyklą, kokia graži ta teologija. Bus kitas vakaras, viskas vyksta vakare, bet tai bus ta pati naktis, ji irgi turi savo vakarus, savo rytus ir vakarus, štai koks gražus dvasios matymas, kad patikėčiau, jog ateis diena, išvaikys šmėklas. O dabar paukščiai, pirmi paukščiai, kokia čia dar viena istorija, nepamiršk klaustuko. Tikriausiai tai posė-

džio pabaiga, visumoje jis buvo ramus. Taip, tai nutinka, staiga pasirodo paukščiai, visa akimirksniu nutyla. Tačiau šmėklos grįžta, nesvarbu, kad išeina, susimaišo su mirusiais, bet jos vis vien grįžta, įslysta į karstą, mažytį lyg degtukų dėžutė, tik iš jų sužinojau visa, ką žinau apie dalykus ten aukštai ir apie save, jos nori mane sukurti, išpenėti lyg paukštelį lervomis, kurių ieško toli iki pražūties – pražūties savo gyvybei! Bet kiekvienai dienai savas vargas, tai jau kiti protokolai. Taip, tikrai imi pavargti, labai pavargsti nuo triūso, nuo plunksnos, ji iškrenta, parašyta.

VI

Kas vyksta tarp šių pasirodymų? O jei prieš vėl manęs imdamiesi, mano sargybiniai ilsėtųsi ir miegotų? Jeigu taip būtų? Būtų visai natūralu, jei jie atsitokėtų. Visi kartu? Gal jie kiek paloš kortomis, rutuliais, kad pailsėtų galvos, juk turi teisę pramogai? Pasakyčiau, jei turėčiau teisę reikšti savo nuomonę, kad ne, jokių pramogų, tik trumpas poilsis, sumuštinis dėl sveikatos. Jaučiu, jiems patinka šis darbas! Ne, sakau, kalba ne apie juos. Šį vakarą bloga akustika, girdžiu tik nuotrupas. Naujienas, ar prisimeni paskutines naujienas, paskutinės valandos vakarines naujienas, lėtai šviečiančias raides rūke virš Pikadilio aikštės? Kai buvai prie uždarytos tabako krautuvėlės durų Glashauzo gatvės kampe, neprisimeni, ne? Ir ne be pagrindo. Kartais taip būna, trumpam įtempi žvilgsnį, tyla, dūsavimai, tartum iš liūdesio, kai per sunku rėkti, arba kai staiga senė, staiga pamačiusi save seną, ima dūsauti dėl savęs, dėl gražių dienų, ilgų dienų, kai šaukė esanti amžina, bet tai retai kada

būna. Mano sargybiniai, kodėl sargybiniai, nedrįstu išeiti, ak, štai kas, kad įsivaizduočiau esąs kalinys, slegiamas sienų, mūrų, tvorų. Kitais kartais tai slaugytojai, balti nuo galvos iki kojų, net batai balti, tada kita kalba, bet grįžtama prie to paties. Kitąsyk tai kažkokios demonės, minkštos ir nuogos lyg kirminai, šliaužioja aplink lavoną kvaksėdamos, mirusiam man nesiseka kaip ir mirštant. O dar kitąsyk tai didžiulės kaulų kekės, šokinėjančios, barškančios kastanjetėmis, garsas švarus ir linksmas lyg negrų. Mielai eičiau su jais, jeigu iškart, bet kodėl niekada nieko iškart nebūna? Štai, pavyzdžiui. Nors mano gyvenimas toks įvairus, aš nieko nepasiekiu. Gerai žinau, čia nieko nėra, nei manęs, nei nieko, bet ne apie tai reikia šnekėti, tad nieko nesakau. Ir kitur nesakau, ar gali būti koks kitur šioje begalybėje? Žinau, jei galėčiau galvoti, išeičiau, kaip daugelis kitų, iš dar blogesnių vietų nei čia, galvoje vėl būtų pasaulis ir aš pats toks kaip anksčiau. Žinočiau, kad niekas nepasikeitė, kad gana panorėjus vaikštinėti šen bei ten po permainingu dangumi, judančia žeme, per ištisas vasaros ilgas dienas, per trumpas bet kokiems žaidimams, nes tai vadina žaidimais, jei dar nepamečiau galvos. Ten vėl būtų oro ir saulės, dangaus šešėliai šliaužiotų žeme, o ši skruzdėlė, ši skruzdėlė, kokia laimė, kad nebeturiu galvos. Palik, palik, niekas niekur neveda, nieko panašaus, mano gyvenimas įvairus, negali visko turėti, aš nieko nepasieksiu, bet kada gi buvau ką nors pasiekęs? Kai dirbau visą dieną ir dalį nakties? Pamiršau, kada tikėjau, jog atkaklumu kažką pasieksiu, atrasiu save. Ir štai, aš dulkelė lizdelyje, pučiama dvelksmo, nežinia iš kur. Taip, esu čia visiems laikams, su vorais ir negyvomis musėmis, jos šokinėja virpėdamos supančiotais sparneliais, aš tuo patenkintas, tik-

rai patenkintas, kad šitai baigėsi, kad vargstu jų ašarų pakalnėj. Kartais atskrenda plaštakė, sušildyta gėlių, kokia ji silpnutė, kaip greitai miršta, kryžmi sparnai lyg ilsėtųsi saulėje, pilki žvynai. Išbraukti, žodžiai leidžiasi išbraukiami, kaip ir jų išrastos beprotiškos mintys, kaip ilgesys dumblo, kur pūtė Amžinojo dvasia, kur žymiai vėliau jo sūnus savo dieviškos lyties piršto galu parašė po svetimautojos kojomis, kad reikia ištrinti, tereikia tik pasakyti, kad nieko nesakei, reiškia, nieko ir nesakei. Bet kuo gi jie iš tikrųjų virto šiuo atveju, audiniai, kuriais buvau, jų daugiau nematau, nebejaučiu, jie plaukioja aplinkui mane, manyje, še tau, turėtų dar kažkur plūduriuoti, dėtis esą manimi. Ar kada patikėčiau, niekada tuo nepatikėčiau, ieškok verčiau čia, ieškok ten, ten gali būti tu, gal visada ten esi, kvailystė, tikrai ne. Akys, taip, jei šie prisiminimai mano, turėčiau bent akimirką tuo patikėti, tikėti, kad save matau, neaiškiai, tolumos gelmėje. Matau save su tais iš čionai, seniai užmūrytais, turiu spoksoti su tais iš anų laikų, turėjau būti dvylikos metų, nes buvo veidrodis, apskritas veidrodis skutimuisi, dvipusis, iš vienos pusės padidina, iš kitos rodo gerai, spoksoti į vienintelį iš kitų, tikrų, tikrų iš anų laikų, matyti save, įsivaizduoti, kad matau, susigūžusį po melsvais šydais, spoksantį į save ir nematantį, dvylikos metų, nes buvo veidrodis, jis sukiojosi, ir todėl, kad tėvas, jei tai buvo mano tėvas, vonios kambary, iš jo matėsi jūra ir plūduriuojantys švyturiai naktį, ir raudona uosto šviesa, jei šie prisiminimai man rūpi, dvylikos ar keturiasdešimties metų, nes veidrodis liko, mano tėvas išėjo, tačiau veidrodis liko, bet labai pasikeitė, mano motina priešais jį šukuodavosi trūkčiojančiomis rankomis jau kitame name, iš kurio nesimatė jūros, tik kalnas, jei tai buvo

mano motina, koks geras gyvybės dvelksmas žemėje. Aš buvau, buvau, sako tie iš skaistyklos, ir iš pragaro, nuostabi daugiskaita, kerintis tikrumas. Paniręs veidrodyje iki šnervių, sustingusių ašarų sulipintais vokais, atgaivinu savo žygius, kokia ramybė žinoti, jog niekuo nebesistebi, ne, tikriausiai blogai išgirdau. Kiek dar valandų prieš stojant kitai tylai, tai ne valandos, tai nebus tyla, kiek dar valandų iki kitos tylos? Ak, būti užtikrintam, žinoti, kad šis daiktas be galo, šis daiktas, šis daiktas, šis tylos ir žodžių chaosas, tylos, kuri nėra tyla, o kuždami žodžiai. Arba žinoti, jog tai dar gyvybė, gyvybės forma, turinti pasibaigti, kaip baigėsi kitos, kaip baigsis kitos, kol baigsis gyvybė bet kokia forma. Žodžiai, žodžiai, mano gyvenimas visada buvo tik toks, tylos ir žodžių Babelio painiava, mano gyvenimas, kuris, sakau, baigėsi arba dar bus, arba visada tekės, pagal žodžius, pagal valandas, jei tik dar taip keistai tęsis. Šmėklos, sargybiniai, koks vaikiškumas, ir demonės, tik pamanyk, pasakiau demonės, tik ar žinau, ką tai reiškia, žinoma, ne, ir tai kas tuo tarpu vyksta, tarsi nežinočiau, tarsi egzistuotų du daiktai, kitas ir šis daiktas, kas šis neįvardijamas daiktas, kurį įvardiju, įvardiju, įvardiju, bet nevartoju ir tai vadinu žodžiais. Todėl, kad nesusidūriau su geraisiais, kurie žudo, su šio dvokiančio pašaro rūgštimis, jos man dar nekyla gerkle, su šiuo žodžių srautu, kad jo žodžiais įvardyčiau savo neįvardijamus žodžius. Bet prisiekiu, turiu vilties, jog vieną dieną galėsiu papasakoti istoriją, dar vieną, su žmonėmis, savos rūšies žmonėmis, kaip tada, kai niekuo neabejojau, arba beveik. Bet iš pradžių reikia užčiaupti burną ir toliau verkti plačiai atvertom akim, kad laisvai lietųsi brangus skystis, negraužtų vokų, o gal tai krištolas, nebežinau kas graužia. Žiūrėk, ar bus reikia-

mas garsas ir kiekis, ar tik kvaila rauda? Būtų pernelyg gražu. Beje, jokių ašarų, nė vienos, verčiau išdrįsčiau nusijuokti. Bet ne. Būsiu rimtas, nebeklausysiu, užčiaupsiu burną ir būsiu rimtas, tai valanda, ji sugrįžo. Vėl praversiu lūpas, kas žino, gal papasakosiu istoriją, tikra šių žodžių prasme, sakymo, istorijos prasme, turiu vilties, istorijėlę apie gyvas būtybes, vaikštinėjančias šen bei ten po gyvenamą žemę, prikimštą žodžių, trumpą istoriją apie dienas keičiančias naktis, jei tik užteks žodžių, tikrai turiu vilties, prisiekiu.

VII

Ar viską išbandžiau, ar visur išrausiau, tylomis, kantriai klausydamasis, nekeldamas triukšmo? Kalbu rimtai kaip dažniausiai, norėčiau žinoti, ar visa padariau, prieš pranešdamas, kad dingau, prieš palikdamas. Visur, tai yra vietose, kur man teko būti, kur kadaise buvau, laukdamas valandos išsmukti lauk, išbandytose vietose, štai viskas, ką norėjau pasakyti, sakydamas visur. Kadaise, noriu pasakyti, tada, kai dar krutėjau, kai jaučiau, kad krutu, vos vos, bet apskritai, be jokios abejonės, keisdamas vietą, ką bylojo medžiai, smėlynai, viršūnių oras, miesto grindinys. Šis tonas, jis daugiau priklauso praeičiai, dienoms ir naktims, kai buvau ramus, nepaisant visko, kai vaikštinėjau pirmyn atgal be jokio reikalo, žinodamas, kad kelias trumpas, malonus, žvelgiant iš Sirijaus, iš mirties ramybės, iš mano įniršio šerdies. Mano klausimas, turėjau klausimą, ak, taip, ar viską išbandžiau, dar matau jį, tačiau jis praeina, lengvesnis už orą kaip debesis mėnesienos naktį prie-

šais pastogės langelį, priešais mėnulį, kaip mėnulis priešais stogo langelį. Ne, jį savotiškai gerai pažįstu, kaip vakaro šešėlį, kurį seki akimis galvodamas apie kitą dalyką, mintys kitur, taip, mintys kitur kaip ir akys, tiesą sakant, mintys irgi kitur. Ak, jei reikia pasakyti, viską pasakyti iš sielos gelmių kaip būnant svetainėje, tuomet turiu tik vieną troškimą, jeigu jį dar turiu. Bet kitas dalykas, prieš rimtus dalykus, kaip tik jam pakaks laiko, jei greit veiksiu, kaip tik pakaks laiko tarp kitų dalykų. Kitas dalykas, vadinu kitu dalyku tą seną dalyką, mirsiu, bet nutylėsiu, matau, kaip bėga akimirkos, kokia palaima, vadinu tai palaima, užuot naudojęsis proga, ji iškart negrįš, bet jei gerai prisimenu, ji grįš, tai mane paguodžia, su savo akimirkos vaizduote. Beje, tai ne aš, nekalbu apie save, tą sakiau šimtą tūkstančių kartų, nėra reikalo atsiprašinėti, kad kalbu apie save, kai yra X, žmonių giminės paradigma, kuri juda kaip nori, su džiaugsmais ir vargais, gal tai žmona su vaikais, aišku, giminaičiai, skeletas pagal Dievo atvaizdą ir nūdiene galva, bet svarbiausia apdovanotas judesiu, tai ypač krenta į akis, taip lengva įsivaizduoti ir tokia pamokanti siela, jog tikrai, kalbėti apie save, kai yra X, ne, laimė, kad nekalbu apie save, gana, bjauri papūga, užmušiu tave. O jei per visą tą laiką, nuo to laiko, likau Pietryčių stoties trečios klasės laukiamojoje salėje, vadinasi, laukdamas išvykimo, nedrįsau pereiti į kitą klasę, visą laiką ten laukiau išvykimo į pietryčius, tikriau į pietus, rytuose buvo jūra, išilgai bėgių, klausiau savęs kur išlipti, bet mintis buvo toli, kitur. Paskutinis išvyksta pusę dvylikos nakties, paskui stotį uždaro nakčiai. Kas per prisiminimai, tai tam, kad patikėčiau, jog esu miręs, sakiau tą šimtą tūkstančių kartų. Bet grįžta tie patys, lyg besisukančio rato stipinai,

visą laiką tie patys, visi tokie panašūs kaip stipinai. Vis dėlto klausiu savęs, kiekvieną kart, kai grįžta valanda, kai turiu savęs to paklausti, ar tas ratas sukasi mano galvoje, klausiu savęs, nes tai, ką galvoju, mano kraujyje, o jei jis tik švytuoja it švytuoklė dėžėje, ir tik vos vos, atsižvelgiant į tai, kiek daug reikia skaičiuoti ir kiek galvų, tai iškyla tik vieną kartą, vienu mano atokvėpiu, kai galvoju. Bet po velnių, aš vėl toli nuo galinės stoties, gražaus neoklasikinio peristilio, ir šio mėsos, odos, kaulų ir šilkų kalno, laukiančio išvykimo nežinia kur, gal į pietus, gal jis užsnūdo, dėl vaizdo laiko bilietą rankoje, o gal per miegą suglebęs, išmetė po kojomis, gal sapnuoja dangų, kad išlipo danguje, tikriau, ties aušra, laukia aušros ir džiaugsmo, kad galėtų sau pasakyti, prieš mane visa diena, galiu klysti, pasitaisyti, nusiraminti, išsižadėti, man nėra ko bijoti, mano bilietas galioja visą gyvenimą. Ar čia sustojau, ar tai aš sėdžiu tiesus sustingęs ant suolelio krašto, rankos ant šlaunų, – žinau, kokie pavojai tyko nerūpestingus, bilietas tarp nykščio ir smiliaus, – šioje salėje, kurią apšviečia tik blanki peronų šviesa, prie durų blausiais stiklais stovi grumas, aš užrakintas tamsoj, tai aš. Taigi naktis ilga ir ypač tyli, tam, kas mano, jog prisimena neaiškų miesto ūžesį, girdisi tik vienas ūžesys, tik vienas nesuvokiamas ir neaiškus ūžesys, kuris tęsiasi visą naktį, tai stiprėjantis, tai slopstantis, tačiau nė akimirkai nepertraukiamas tylos, kurią galėtumei palyginti su šia spengiančia tyla. Iš to turėtų sekti, bet nieko tokio nėra, kad Pietryčių stoties trečios klasės laukiamoji salė yra išbraukta iš lankytinų vietų skaičiaus, kad reikia žvelgti aukščiau į tolesnius amžius, kad šis marmuras nebėra manimi, kad reikia ieškoti kitur, bent jau palikti, tokia būtų mano nuomonė. Bet nesikarščiuokite,

neamžini visi miestai, tad ir šis gal jau miręs, todėl ir apleista stotis, kurioje laukiu, atstatęs krūtinę, sustingęs, rankos ant šlaunų, bilieto kampas tarp nykščio ir smiliaus, traukinys niekada neatvyks ir niekada neišvyks į gamtą, tik ateis diena, kai būsiu už uždarų durų juodais griuvėsių dulkių stiklais. Štai kodėl nereikia skubėti su išvadom, pernelyg didelė rizika, kad suklysi. Ieškoti manęs kitur, ten, kur klesti gyvybė, kai esu čia, iš kur bet kokia gyvybė yra pasitraukusi, išskyrus manąją, reikštų švaistyti laiką. Asmeniškai aš neturiu laiko švaistyti, girdžiu sakant, kad šiam vakarui jau viskas, kad ateina naktis, tad laikas kuo nors užsiimti.

VIII

Tik žodžiai pertraukia tylą, visa kita tylu. Jeigu tylėčiau, nieko nebegirdėčiau. Bet jeigu nutilčiau, kiltų kiti garsai, kuriems mane padarė kurčią žodžiai, arba kurie iš tikrųjų liovėsi. Tačiau aš tyliu, taip būna, ne, niekada, nei vienos sekundės. Aš ir verkiu, be atvangos. Tai nenutrūkstamas žodžių ir ašarų srautas. Be minčių. Bet kalbu tyliau, kasmet vis po truputį tyliau. Galbūt. Ir lėčiau. Kasmet vis po truputį lėčiau. Galbūt. Nesuprantu. Tad pauzės tarp žodžių, frazių, skiemenų, ašarų darosi vis ilgesnės, maišau žodžius su ašaromis, mano žodžiai yra ašaros, mano akys lūpos. Su kiekviena pertraukėle turėčiau girdėti, ar tai tyla, kaip sakau, kad vien žodžiai pertraukia tylą. Na, aišku, ne, tai visada tas pats murmesys, srovenantis be spragų, lyg vienas žodis be galo ir dėl to nieko nereiškiantis, nes būtent galas suteikia reikšmę žodžiams. Tad kokia teise,

ne, šįkart matau save ateinantį, sustojantį ir sakantį, jokia, jokia. Bet tęsdamas seną kvailą raudą, iškeliu sau, ir iki galo, naują klausimą, patį seniausią, apie tai, ar žinoma, kad šitaip buvo visada. Na, ką gi, pasakysiu sau vieną dalyką (jei galiu), tikiuosi, kupiną pažadų ateičiai, jog žinau, kad imu visai nebežinoti, kaip tai vyko kadaise (galėjau), o žodžiu kadaise noriu pasakyti kitur, nes laikas virto erdve, vadinasi, jo nebebus, o aš būsiu čia, jei nebūsiu kitur. Taip, mano praeitis mane perkėlė iš čia, atsivėrė jos vartai, arba aš pats ištrūkau, galbūt ją išsėmiau, ištuštinau. Kad tęsčiau laisvą akimirką dienų ir naktų sapne, sapnuodamas, kad einu metų laikais, vienais po kitų iki paskutinio, lyg būčiau gyvas, prieš staiga atsidūręs čionai be atminties. Nieko daugiau, kai tik įsivaizduosiu, tikėsiuos, kad išvysiu istoriją, iš kur nors ateisiu ir vėl galėsiu ten grįžti, arba tęsti vieną dieną, arba neturėti vilties. Be vilties, kaip ką tik sakiau, matyti save gyvą ir ne tik galvoje įsivaizduoti smėliui pažadėtu akmenėliu po permainingu dangumi, vos keičiančiu vietą, kas dieną, kas naktį, tarsi šitai galėtų padėti, tapti mažesniu, vis mažesniu, bet niekada neišnykti. Netikrai, nesvarbu kuo, sakau, nesvarbu kuo, viliantis išsekinti balsą, galvą, arba be vilties, be priežasties, nesvarbu kuo, be priežasties. Tačiau tai baigsis, ateis galas arba pritruks kvapo, dar geriau, tuomet bus tyla, žinosiu, ar tylu, ne, niekada nieko nežinosiu. Bet išeiti iš čia, bent jau tai. Nežinau. Ir kad vėl prasidėtų laikas, dangus, žingsniai ant žemės, naktis, kvailai vadinama rytu ir aušra, kurią maldauja vakare nebrėkšti. Nežinau, nežinau ką tai reiškia, naktis ir diena, žemė ir dangus, šauksmai ir maldavimai. Ir ar galiu jų trokšti? Bet kas gi sako, kad jų trokštu, tai sako balsas, neįmanomas dalykas, jog nieko netrokštu,

tai atrodo prieštarauja viena kitam, aš neturiu nuomonės. Aš čionai, jei tik jie galėtų prasiverti, šie žodeliai, mane praryti ir vėl užsiverti, galbūt taip ir įvyko. Tegu jie iš naujo prasiveria ir išleidžia mane į šviesos sąmyšį, kuris akina, tarp žmonių, kad pabandyčiau būt vienu iš jų be atminties. Nieko daugiau, tik vaizduotis ir viltis, jog išvystu istoriją, kad atėjau iš kažkur ir galiu tenai grįžti ar kokią dieną beviltiškai tęsti. Be tokios vilties, kaip sakiau, išvysti save gyvą ir ne tik įsivaizduojamoje galvoje. Kaip akmenuką pažadėtą smėliui po permainingu dangumi ir po truputį keičiant vietą, kasdien, kasnakt, tarsi tai galėtų padėti tapti mažesniu, vis mažesniu ir niekada neišnykti. Ne iš tikrųjų, nesvarbu kuo, sakau, nesvarbu kuo, tikintis išsekinti balsą, galvą, arba nesitikint, be priežasties. Bet šitai baigsis, tai bus pabaiga, arba pritruks kvapo, dar geriau, nes bus tylu, žinau, tai bus tyla, ne, aš nieko niekada nežinosiu. Bet nors išeiti iš čia, nors tai. Nežinau. Kad vėl prasidėtų laikas, dangus, žingsniai ant žemės, naktis, kurią kvailiai vadina rytu, ir aušra, kurią užkeikia vakare, kad ji niekada nebrėkštų. Nežinau, nežinau, ką tai reiškia, dieną ir naktį, žemėje ir danguje, šie šauksmai ir užkeikimai. Ir ar galiu jų norėti? Bet kas gi sako, kad jų noriu, tai sako balsas, kad nieko nenoriu, tai atrodo prieštaringa, aš neturiu savo nuomonės. Aš čia, jei jie galėtų atsiverti, šie žodeliai, praryti mane ir vėl užsiverti, o galbūt tai ir įvyko. Kad jie vėl atsivertų ir išleistų mane šviesos tvaike, kuris man užlipino akis, tarp žmonių, kad vėl pasistengčiau būti vienu iš jų. Arba kad pasigailėtų manęs, jei esu kaltas, leistų atgailauti, visąlaik einant ir grįžtant, kasdien vis tyresniam ir vis labiau negyvam. Esu kaltas, kad norėjau mąstyti, viena iš mano klaidų, kad net ir būdamas toks, koks

esu, neturėjau galios, net ir tokios. Bet ką gi galėjau taip rimtai įžeisti, kad būčiau taip nesuvokiamai baudžiamas, visa nesuvokiama, erdvė ir sąmonė, netikra ir nesuvokiama, kančia ir ašaros, net ir senas paroksizmo riksmas. Tai ne aš, tai negali būt aš. Bet ar aš kenčiu, nesvarbu, ar tai aš, ar ne aš, atvirai šnekant, kas yra kančia? Tačiau šiuo atveju, nėra atvirumo, kad ir ką sakyčiau, visa yra melas, bet visų pirma tai būsiu ne aš, esu čia tik pilvakalbė lėlė. Nieko nežinau, nieko nesakau, jis mane laiko savo rankose, o mano lūpas judina virvutė ir kablys, ne, lūpų nereikia, visur juoda, nieko nėra, ar aš turiu galvą, tikriausiai ją palikau Airijoje, nedidelėje kavinėje, ji turi dar tenai būti, kakta ant prekystalio, tai viskas, ko ji nusipelnė. Bet kitas, kuris yra aš, aklas, kurčias ir nebylus, dėl to esu čia, dėl to ši juoda tyla, dėl to nebegaliu pajudėti, nei patikėti, kad šis balsas yra mano. Būtent po juo turiu slėptis iki mirties, kad jis nuo šiol nebandytų gyventi šiame pusiau kape, kuris laikomas jo kapu. Tad suvokiu tauškiąs apie mirtingumą kažkur Europos padangėje, siekiu ir su kiekviena diena daugiau negu vakar vis daugiau bręstu gimdoj. Ne, jeigu sako, jog yra priešingai, niekada neišvysčiau dienos šviesos, nedaugiau negu jis, štai, koks negatyvus žodžio grožis, kurio negatyvumas, deja, tokios pat rūšies. Štai čia ir yra pats bjaurumas. Tinkamai pasirinkti momentą ir nutilti, argi tai vienintelis būdas būti ir gyventi? Bet aš esu čia, bent jau tai yra tikra, kiek besakyčiau ir bekartočiau, vis tiek tai tiesa. To nesuvokiu. Ne visai tiesa, ne visai tikra, kai sakau, kad esu ant žemės, kad atėjau į pasaulį ir tikrai žinau, kad jį paliksiu, štai kodėl tai sakau, kantriai, įvairiais būdais bandau kaitaliotis, nes niekada nežinai, gal tik kai pasitaiko geras agregatas. Kad pagaliau čia nebū-

čiau, kad niekada nebūčiau buvęs visą laiką čionai, šaukiamas lyg kokio šuns vardu, su skiriamaisiais ženklais, kad nepasimesčiau, kai krūtinė tai išsipučia, tai subliūkšta, kol visai uždusti. Geras agregatas, bet jų gal keturi milijonai, o pasak Aristotelį, kuris visa žinojo, tai tikra tiesa. Bet ką matau ir su kuo? Baltą lazdelę ir klausomąjį vamzdelį Respublikos aikštėje tuo metu, kai geriamas perno, na, žiūrėk, galbūt pagaliau esu ten. Vamzdelis siūbuoja ausies aukštyje, stebėtinai panašus į garinę sireną, leidžiančią mano garo mašinoms lėtu žingsniu veržtis pro rūką, tai maždaug keliais pusamžiais apibrėžia epochą. Lazdelė veda pirmyn, stuksena geležiniu galu kilnius Jungtinių parduotuvių pamatus, tikriausiai žiema, galų gale ne vasara. Kiek pasistengęs, neaiškiai matau gaubto formos skrybėlę, sakytumei, juoko vertą sintezę visų, kokios man niekada netiko, o kitame krašte tokius pat įtartinus, suplyšusius ir prasižiojusius geltonus batus. Šios įžymybės, drįstu teigti, eina iš koncerto, tarsi siejamos žmogiško ekscipiento, sustoja, skirstosi palaimintos erdvių vitrinų. Skrybėlės, taigi ir vamzdelio aukštis, teikia man kiek panašumo į neūžaugą ar bent jau į kuprių. Visa tai laisva ir gundo. Ar šliaušiu ten, ar bandysiu dar kartą pasinaudoti savo sapnų negaliomis, kad jos virstų kūnu ir apsunkusios suktųsi aplink šią didingą aikštę, kurią galbūt painioju su Bastilijos aikšte, kol taps vertos gretimai esančių per Lašezo kapinių, arba verčiau prieš laiką palengvėjusios, kirstų jas auštant? Ne, atsakymas yra ne, nes nuolat sukdamasis, o patetišką akimirką net tiesdamas ranką arba skrybėlę, be išankstinės dainos ar kokios kitos nuolaidos savimeilei, kavinės terasoje ar prie metro įėjimo žinosiu, kad ten ne aš, kad esu čia, elgetauju kitoje tyloje, kitoje tamsoje, prašau kitos

išmaldos, kad būčiau arba liaučiausi būti, taip dar geriau, kai nesi buvęs. Ir bergždžiai sena ranka išmes skatikus, o senos pėdos žingsniuos į mirtį, dar bergždesnę už bet ką kita.

IX

Jei pasakyčiau, ten yra išeitis, kažkur ten yra išeitis, visa kita ateitų. Tad ko gi laukiu, ko nesakau, ko netikiu? Ir ką reiškia visa kita? Ar atsakysiu, ar bandysiu atsakyti, ar dėsiuos, lyg nieko neklausiau? Nežinau, negaliu nieko žinoti nei iš anksto, nei po to, nei tuo metu, visa pasakys ateitis, artima arba tolima akimirka, aš negirdėsiu, nesuprasiu, nes visa miršta vos gimę. Ir taip ir ne nieko nesako, šiose lūpose jie lyg dūsavimai pabrėžia skausmą, o gal tai atsakymai į nesuprastą klausimą, nebylų klausimą nebylio akyse, klausimą kvailio, kuris nesupranta ir nieko nesuprato, žvelgia į save veidrodyje, žvelgia priešais save į tuštumą išplėtęs akis ir kartkartėmis dūsauja taip, dūsauja ne. Tačiau jie ataidi, pasiekia, tai yra, grįžta vieni kitų atvyti atvesti tie patys dalykai, nėra reikalo žinoti kokie. Tai vyksta savaime, kaip dideli šalčiai, dideli karščiai, ilgos dienos, ilgos naktys, mėnesiena, esu įsitikinęs, nes turiu įsitikinimus, kaip kad visa vyksta iš eilės, turiu, po to nebeturiu, va, taip, tuo reikia tikėti, tai yra reikia tai pasakyti, nes aš ką tik pasakiau. Išeitis, šį vakarą eilė išeičiai, nepasakytum, kad tai duetas arba tercetas, nors kartais taip atrodo, paskui praeina ir nebeatrodo, niekada taip neatrodo, į nieką nepanašu, nekyla klausimas, ar žinai, kas tai. Kokia įvairovė ir tuo pat metu koks vienodumas, kaip įvairu ir tuo

pat metu, kaip čia pasakius, kaip vienoda. Kaip tai judru ir kaip tuo pat metu ramu, koks nepastovumas tokio nekintamumo viduje. Abejonės akimirkos, daugiau retos nei dažnos, jei reikėjo rinktis, greit įveiktos dėl teisingo pasiūlymo, nuo kurio iš pradžių visa priklauso, po to daug, po to mažai, po to nieko nepriklauso. Va, taip, tai plepalai, apsupk mane, sniego griūtie, kad dėl nieko nesukčiau galvos, nei apie pasaulį, kurį reikia palikti, nei apie tą, kurį turiu laimėti, kad baigtum su pasauliais, su žmonėmis, su žodžiais, su skurdu. Ir neanksčiau pasakyk, ak, juk sakiau sau, kad reikėjo palaukti, jei tik galėčiau pasakyti, čia yra išeitis, tuomet būtų visa pasakyta, tai būtų pirmas žingsnis ilgos kelionės, kurios paskirtis yra kapas, turi keliauti tyloj, žengdamas vieną negrįžtamą žingsnelį po kito, iš pradžių ilgais koridoriais, paskui mirties kupinu oru, per dienas ir naktis, vis greičiau ir greičiau, dėl kitų nesunkiai suprantamų priežasčių ar dėl tų pačių, suprastų kitaip ar taip pat, bet kitą akimirką, kiek ankstesnę, kiek vėlesnę ar tą pačią, jos nebėra, manau, kad jos nebuvo ir negali būti. Ar žinočiau, iš kur atėjau? Ne, turėčiau motiną, būčiau turėjęs motiną, o taip sunkiai išėjęs, ne, būčiau pamiršęs, viską pamiršęs, kas mane privertė pasakyti tą ir aną, pasakyti viską, nesu tikras, ne toks tikras kaip savo motina, savo kapu, jei būtų išeitis, jei pasakyčiau, kad yra išeitis, priverskite mane tai pasakyti, demonai, ne, aš nieko neprašysiu. Taip, turėčiau motiną, turėčiau kapą, nebūčiau iš čia išėjęs, iš čia neišeinama, čia mano kapas, čia mano motina, čia šis vakaras, aš miręs ir gimstantis, nebaigiu ir negaliu pradėti, tai mano gyvenimas. Kaip tai protinga, tad ko gi skundžiuosi, kad nežengiu šimto žingsnių prieš kapus, sakydamas sau, jei ši komedija tęsiasi, laikas ją baigti, nors

gal dėl to patirsiu skriaudą. Turėjau pagrindą nerimauti, vis savęs klausinėti, šen bei ten vaikštinėti, ieškoti, kas tai galėtų būti, ir radau, kai tariau sau, tai ne aš, aš dar nepradėjau, manęs dar nematė, ir kai pasakiau sau taip, taip, tai aš, ruošdamasis nebebūti kuo esu, spartindamas žingsnį, kad spėčiau atvykti prieš kitą puolimą, lyg žengčiau laiku, sau sakyčiau ir taip toliau. Bėgant laikui, neturėjau praeiti nepastebėtas, bet niekas nepasakytų, praeinu nepastebėtas. Nekalbu apie labą dieną, būčiau dėl to pats pirmas sunerimęs, beveik kaip ir dėl ženklo galva arba ranka. Tačiau ir kitų nesutvardomų ženklų, krūpčiojimų, grimasų, kuriais žmonės jus nenoromis kaltina, man regis, nebuvo, nebent arkliai, taip gerai dresiruoti, su akidangčiais, traukiantys laidotuvių vežimus, ir dar, na, tikrai, teikiau sau pernelyg daug garbės. Tiesa, nemačiau nei vieno veido, tai įrodo, kad manęs ten nebuvo, ne, tai nieko neįrodo. Tačiau argi tai, jog nebuvau stumdomas, nerodo, kad likau nejautrus? Vis tiek manau, kad jie būtų galėję sau leisti pačią didžiausią pataikaujamą prievartą mano atžvilgiu, nesakyčiau, jog būčiau to nesuvokęs, bet pasakysiu, jog be jos pasijutau esąs ten daugiau nei kur kitur. O gal pusę savo gyvenimo praleidau jų valstybiniuose kalėjimuose, kad apvalyčiau kitos pusės nusižengimus, tad mano problematišką laukimą priešais kapinių vartus laisvėje švelnino atvangos akimirka. Ir jei išvarginti žiūrėjimo, kaip vėl atsikeliu ir grįžtu, jei po kiekvieno priverstinio poilsio priešais kapinių vartus leido sau pasimėgauti smūgiais, tik tiek, kad patikrintų, ar esu išties miręs, neišliedami nė mažiausio įtūžio ant lavono, tenai, prie kapinių vartų, kur pasirodžiau tą patį rytą, vos atsipalaidavęs, apmokėjęs skolą visuomenei, vėl grįžęs prie senos nuodėmės, žingsniuo-

damas skersai išilgai, čia lėtai, čia sparčiai, lyg sąmokslininkas Katilina, rezgantis kėslus prieš tėvynę, sakiau sau, tai ne aš, bet ne, tai aš, va, yra išeitis, ne, ne, aš susimaišiau, turėjau supainioti, čia ir tenai, dabar ir tada, visai kaip painiojau juos tada, čia tada, tada tenai, su kita erdve, kitu laiku, jie beveik nesiskyrė, bet ne blogiau nei dabar, dabar, kai esu čia, jei esu čia, manęs čia nebėra, nes vaikštinėju šen bei ten priešais kapines ir nesiryžtu. Ar tiesiog pagaliau sėdžiu, atsirėmęs į sieną, prieš akis ilga naktis, kur numirėliai guli ant nugaros mirties patale, suvynioti į drobulę arba karste, laukia, kol patekės saulė. Bet ką aš veikiu, bandau nustatyti kur esu, kad reikalui esant, galėčiau eiti kitur arba sau tarti, tereikia tik luktelėti, kol ateis manęs pasiimti, kartais man taip atrodo. Paskui šis įspūdis praeina, pamatau, kad ne, taip nėra, tai kitas daiktas, sunkiai suvokiamas, nelygu, ar suvoksiu, ar ne, vis tiek grįšiu prie to paties, nes tai jau nebe tai, o dar kitas daiktas, arba grįžęs ankstesnis, arba vis tas pats, tas pats daiktas siūlosi ir mane trikdo, dingsta, po to vėl pasirodo, trikdo mane, nes yra alkanas ar akimirksniu miręs iš bado. Kapinės, taip į jas grįšiu, ten šis vakaras, nešamas mano žodžių, jeigu galėčiau išeiti, tai yra, jeigu galėčiau pasakyti, kad išeitis tai žinojimas, kur iš tikrųjų glūdi paprastas laiko, kantrybės, idėjų sekos, išraiškos laimės klausimas. Bet kūnas, kad ten nueičiau, kur jis? Tai antraeilis dalykas, antraeilis. Aš ramus, anksčiau ar vėliau ten nueisiu, į išeitį, jei pasakysiu, kad ji kažkur ten, anksčiau ar vėliau ateis kiti žodžiai ir tai, kuo galėsiu eiti, eiti tenai, praeiti ir matyti gražius dangaus nešamus daiktus, vėl išvysti žvaigždes.

Palikti, bet visa seniai palikta, aš nesu neseniai. Taigi, kartą kažkas buvo. Reikia manyti, kad taip, bet žinoti, kad ne, niekada nieko, tik palikta. Pasakius palikti, nesusimąstant sakoma palikta. Bet leiskime, kad ne, tai yra, kad taip, kad kartą kažko būta galvoje, širdyje, rankose, kol visa atsivėrė, ištuštėjo, vėl užsivėrė, sustingo. Štai esame ramūs, mums buvo šilta, o jeigu tęsime, tai bus dar kartą. Ne, kalba, kažkur kalbama. Kad nieko nepasakytų, sutinku, bet ar to pakanka, kad su kažkuo rimuotųsi? Matau, kas tai, galva atsilieka, palyginus su viskuo kitu, jo anus tai burna, arba ji tęsia visai viena, visai viena savo senas klajones, tuštinasi senu mėšlu ir ryja, jis prilimpa ant atvypusių lūpų, kaip tuomet, kai galvojo esąs kąsnis. Tiktai nebėra nei širdies, nei apetito. Na štai ir vėl, be apgavystės, mano aktyve ši sena praeitis, niekada tokia pat, bet visados pasibaigusi, visados besibaigianti, kaip visa, ką savyje turi, pažadai rytojui ir paguoda dabar. Aš ir vėl gerose rankose, jos laiko man galvą, iš užpakalio. Įdomi detalė, kaip pas kirpėją, smiliais spaudžia akis, didžiaisiais pirštais šnerves, nykščiais ausis, bet nelabai, kad girdėčiau, bet nelabai, o likusiais keturiais myga žandikaulius ir liežuvį, smaugia, bet nelabai, sakyčiau, man tai į gera, turiu pasakyti, kad man ateity būtų gera, pažįstama dainelė, o ypač šią akimirką, kuri tėra greit prabėgsianti bloga akimirka, atvangos akimirka, kuri be jų galėtų man būti lemtinga, vieną dieną vėlei suvoksiu buvęs ir beveik kuo, ir kaip tęsti, kalbėti visai vienam, maloniai, apie skrybėlaites ir panašius nereikšmingus dalykus. Galimas daiktas, nes

neturiu būti per daug kategoriškas, tai man ne į naudą, kad kiti pirštai, gal dar kiti pirštai, kiti čiuptuvai, na, kiti tvirti čiulptuvai, bet nenutraukime dėl tokių menkų dalykų, nutrauks mano pareiškimus, kad begalinio kliedesio pabaigoje, jei jis kada nors vėl prasidėtų, neužsitraukčiau priekaištų dėl savo silpnybės. Einasi blogai, blogai, bet einasi, taip jau yra. O šalia, gal šalia ir visur aplink kamuojamos kitos sielos, apalpusios sergančios sielos, kad per ilgai tarnavo ar negalėjo tarnauti, bet dar tinkamos tarnystei arba vertos išmesti, panašios į mano. O gal šioje vietoje ir šią valandą pagaliau būsim įdėtos į kūną, kaip kūnus guldo į žemę, kai jie pagaliau miršta, ten pat, kur jie miršta, kad neišleistų per daug pinigų, arba naujoje vietoje, mirusių vaikų sielas, arba mirusias anksčiau už kūnus, arba sielas, likusias jaunomis tarp griuvėsių, arba negyvenusias, nesugebėjusias gyventi dėl vienos ar kitos priežasties, arba nemirtingas sielas, tokių irgi esama, kurios vis neranda tinkamo kūno, bet tinkamas laukia tarp debesų, kol gims, gerasis kapų kūnas, nes gyvieji visi sunaudoti. Ne, nei sielų, nei kūnų, nei gimimo, nei gyvenimo, nei mirties, reikia tęsti be viso to, visa tai mirė nuo žodžių, pernelyg daug žodžių, jie nepajėgia nieko kita išreikšti, sako, kad nieko kita nėra, kad čia nieko kita nėra, bet to daugiau nesakys, nesakys visada, ras kitą daiktą, nesvarbu kokį, tad galėsiu tęsti, ne, galėsiu sustoti arba galėsiu pradėti dar neataušusį melą, tai bus mano laikas, tai man suteiks laiką, vietą, balsą ir tylą, tylos balsą, mano tylos balsą. Štai kokiomis perspektyvomis jie nori jus apšarvuoti kantrybe, tuo tarpu kai esate kantrus ir ramus, kažkur esama ramybės, kokia čia ramybė, žiūrėk, aš išsakysiu čionykštę ramybę ir kaip man gera, koks aš tylus, aš čia atsigulsiu, ramybėje, tyloje, ku-

rios niekas niekada netrikdo ir niekada netrikdys, jos nesutrikdysiu nei sakydamas, nei sakydamas, jog privalau pasakyti, visa tai pasakysiu ryt vakare, taip pagaliau ryt vakare arba kokį kitą vakarą, tik ne šį, šį vakarą per vėlu, kad tai gerai padaryčiau, miegosiu, kad galėčiau sau tarti, girdėti kaip tariu, kiek vėliau, kad miegojau, jis miegojo, bet jis nemiegojo, arba jis kaip tik miega, jis nieko nedarė, nieko, išskyrus tai, kad tęsė ką daręs, daryti tai, ką jis daro, be atvangos, tai yra, nežinau ką, palikti, aš tęsiu toliau, paliksiu, nes niekur nebuvau, čia nebuvau.

XI

Kai galvoju, ne, ne taip, kai ateina tie, kas mane pažino, netgi dar pažįsta, aišku, iš matymo, ar iš kvapo, kai mąstau apie tai ir šiaip ir taip, na ką, nežinau, nebežinau, nereikėjo pradėti. Jei pradedu ir būnu atidus, kai kada tai duoda gerų rezultatų, reiktų pabandyti, aš pabandysiu kokią dieną, kokį vakarą arba šį vakarą, prieš dingdamas ten aukštai, ten apačioje, kur mane nupus amžini žodžiai. Ak, bet kaip tik ne, kaip tik ne, apie tai nebegalvojau, tenai nebuvau, kaip tik nebuvau. Esu dar kelyje, ir taip, ir ne, į ten, ką dar reikia įvardyti, kad mane paliktų ramybėje, kad būtų ramybė, kad jos nebebūtų, nes jos niekada nebuvo. Įvardyti, ne, niekas neįvardijama, pasakyti, ne, niekas neišsakoma, tai ką gi, nežinau, nereikėjo pradėti. Pridurti prie repertuaro, na štai, ir atlikti, kaip darau aš, mirdamas gabalas po gabalo, vakaras po vakaro, naktis po nakties, per ištisas dienas, tačiau vis dar vakaras, kaip tai yra, kad visada vakaras, pasakysiu, kad būtų pasaky-

ta, kad būtų atlikta, kad būtų prabėgusi trumpa akimirka. Tai metas, kai neatliekamos serenados, kad tik nebūtų aušra, ne, aš ne lauke, o po žeme ar kažkur savo kūne, ar kitame kūne, o laikas vis ryja, bet ne mane, na, vakaras lieka, kad turėčiau geriausia prieš save, ilgą juodą naktį miegui, atsakiau, kažkam atsakiau. Arba tai yra galvoje, lyg koks minučių, sekundžių mechanizmas ar lyg jūros plotas švyturio šviesoje, jūros, plūduriuojančios plūduriuojančio švyturio šviesoje. Nešvankūs žodžiai, kad patikėčiau esąs čia, kad turiu galvą, balsą, galvą, mąstančią šį bei tą, nebetikinčią nei savimi pačia, nei kitais daiktais, bet galvą ir jai ar kitoms galvoms priklausantį balsą, tarsi būtų dvi galvos arba viena galva, arba tuščias, tuščias balsas, bet balsas. Bet aš ne mulkis, šią akimirką nesu čia, dar daugiau, nesu kitur, nesu nei galva, nei balsas, nei čiuptuvas, gaila, gaila, kad niekur nesu nei čiuptuvas, nei lytis, bet kokiu atveju, ne čia, kažkoks grumstas, jų matai nuostabių, žiūrint iš viršaus, galų gale taip yra. Leidžiu jiems sakyti savo žodžius, jie ne mano, aš šis žodis, kurį jie sako, bet sako tuščiai. Jie juda į priekį, į priekį, o tie, kas mane pažino, ateina tarsi per greit. Bet aš ateinu, kūku, aš jau čia, vardan reikalo, lyg kvadratinė šaknis minus vienas, baigiau humanitarinius mokslus, na žvilgtelėkim, ši pamėlusi galva, išterliota rašalu ir uogiene, stropios jaunystės caput mortuum, atsikišusios ausys, išsprogusios akys, reti plaukai, apsiputojusi burna kramsnoja, ką ji kramsnoja, gleives, maldą, pamoką, visa po truputį, maldą, išmoktą visais naudingais tikslais, prieš baigiantis sielai, kuri išplaukia, prasiveržia žodžiais senoje burnoje, senoje galvoje, kuri nebesiklauso, štai aš senas, taip greit, apsisnarglėjęs senis, baigęs humanitarinius mokslus, sė-

di viešajame tualete Guynemero gatvėj, kur vanduo bėga garsiai kaip ir prieš šešiasdešimt metų, jis mano mėgstamiausias, iš čia gali pašaukti, tai švilpia mama, kakta priglausta prie pertvaros, aplinkui grafitai, stumiu iš prostatos, gargaliuoju Sveika, Marija, sagstausi klyną, nieko neprasimanau, esu išsiblaškęs, pernelyg išsekęs ar abejingas, arba tyčia, kad geriau šlapinčiausi, save suprantu, o gal vienarankis, taip geriau, be plaštakų, be rankų, verčiau taip, senas kaip pasaulis, beviltiškas kaip pasaulis, visur amputuotas, stoviu ant savo ištikimų bigių, sprogstu nuo seno šlapimo, nuo senų maldų, senų pamokų, vien griaučiai, siela ir kaukolė, jau neminint spjaudalų, apie juos nekalbėkim, raudos virsta gleivėmis, kyla iš širdies, tai širdžiai, aš esu širdis, visas, išskyrus kelias galūnes, po humanitarinių mokslų, po laiko, niekuo nesididžiuoju, nieko nereikalauju, Jėzau, Jėzau, krečia ejakuliacijos. Vakarai, vakarai, kokie gi vakarai, iš ko jie ir kada, nežinau, draugiškas šešėlis, draugiški dangūs sotaus meto, atokvėpio meto prieš vidurnaktį, nežinau, ne daugiau nei tada, kai tariau sau iš vidaus, ar iš lauko, iš nakties, kuri stojo, ar iš po žemės, šiaip ar taip iš toli, kur aš, turiu galvoje tik vietą ir kaip tai įvyko, ir nuo kada, na, kokiam laikui ir iki kol, ir kas tai per mulkis, kuris nežino, kur eiti, kuris negali sustoti, kuris laiko save manimi ir tuo, kuo save laikiau, nesvarbu kuo, sena giesmė. Anie vakarai, bet iš ko sudarytas šis vakaras, kuris nesibaigia, kai esu vienas, štai esu čia, kur tada buvau, kur buvau visada, iš kur sau kalbėjau, kur jam kalbėjau, kur tai įvyko, jį ten mačiau, visąlaik gatvėje, tikriausiai galimas daiktas, kad nežinojo kur eiti, negalėjo sustoti, be balso, kuris jam kalba, aš nebekalbu sau, nebeturiu nieko kam galėčiau

kalbėti, bet kalbu, kalba balsas, galįs būti tik mano, nes tiktai aš esu. Taip, pamečiau jį, o jis mane, pametė iš akių, nebegirdėjo, to ir norėjau, ar įmanoma, jog to norėčiau, o jis ko norėjo, norėjo sustoti, gal ir sustojo, sustojau ir aš, bet aš niekada nejudėjau, gal jis miręs, aš esu miręs, bet aš niekada negyvenau. Tačiau jis vaikštinėja ten ir atgal, rodo, kad juda vakarais, irgi judančiais, vakarais su pabaiga, vakarais su naktimi, be vieno žodžio, negalėdamas nė žodžio ištarti, nežinodamas kur eiti, negalėdamas sustoti, klausydamasis mano riksmo, girdėdamas, kaip rėkiu, kad tai ne gyvenimas, tarsi jis nežinotų, tarsi tai būtų jo gyvenimas, tarsi jis būtų buvęs, štai kur visas skirtumas, tai buvo geras metas, kai nežinojau kur esu, nei kaip, nei kada sukurtas, nei iki kol, tuo tarpu kai dabar, štai kur visas skirtumas, dabar tai žinau, netiesa, bet sakau tai, štai kur visas skirtumas, ketinu tai pasakyti, pasakysiu, galiausiai pasakysiu, po to baigsiu, galėsiu baigti, manęs nebebus, nebebus vargo, to nebereikės, nebebus įmanoma, štai kaip išeina. Ne, reikia rasti ką kita, geresnį motyvą, kad šitai liautųsi, kitą žodį, geresnę mintį, paneigti, rasti naują ne, naikinantį visus kitus, visus senuosius ne, kurie mane čionai panardino, į šią gelmę, ji ne viena, tik akimirka amžinybės valandai, kuri vadinasi čia, ir ši būtybė vadinama aš, kuri taip pat ne viena, ir šis neįmanomas balsas, visi senieji ne kybo tamsoj, sklaidosi tarsi dūmai, taip naujas ne, kuris leidžiasi ištariamas tik vieną kartą, pakelia savo dangtį ir praryja mane, šešėlį ir plepalus, nebuvime, ne tokiame tuščiame kaip buvimas. Ak, žinau, kad taip nebus, kad nieko neįvyks, kad nieko neįvyko, kad visada, o ypač nuo tada, kai nebegaliu daugiau tikėti tuo, kas vadinama gyvenimu kūne kažkur ten

aukštai šiltoje it šlapimas šviesoje, esu agonijoje. Štai kodėl, kai stos mane pažinusiųjų valanda, šįkart pavyks, kai stoja mane pažįstančių valanda, tarsi atsiduriu tarp jų, štai ką turiu pasakyti, jie žiūri į mane kaip ateinu, po to seka mane akimis, linkčioja galvas ir sako, ar tai tikrai jis, ar tai įmanoma, kol pasuku drauge su jais keliu, kuris yra ne mano, su kiekvienu žingsniu mane tolina nuo kito kelio, kuris irgi negali būt mano, arba lieku vietoje vienas, tarp dviejų sapnų, kurie tolsta ir dingsta, nieko nepažįstu, nėra nė vieno pažįstamo, štai ką iš esmės turėjau pasakyti, viskas, ką šį vakarą privalėjau pasakyti.

XII

Žiemos naktis, tai ten aš buvau ir būsiu, prisimintas, įsivaizduojamas, nesvarbu, tikintis savimi, kad tai aš, ne, nereikia, tuomet, kai yra kiti kitų pasaulyje, kur mirusieji bėga ilgas distancijas, po dangumi, su balsu, ne, nereikia, ir galia judėti, kartkartėmis, ne daugiau, kol praeina kiti, tikrieji, bet žemėje, tikrai žemėje, naujos mirties, naujo pabudimo metu, laukiant, kad čia pasikeistų, pasikeistų kažkas, kas verčia anksčiau gimti ir anksčiau mirti arba atgimti iš šio atminties ir sapno šnabždesio gelmės. Žiemos naktį, be mėnesienos ir žvaigždžių, bet šviesią, jis mato savo kūną, visą priešakį, priešakinę dalį, kažkas ją apšviečia šią neįmanomą naktį, šį neįmanomą kūną, tai jame mano prisiminimas tikrosios nakties, tai mano sapnas nakties be rytojaus, o rytoj, kaip gi bus rytoj, kad pakeltum rytojų, aušrą, dieną, bus kaip vakar, kaip buvo vakar, kad pakeltumei vakardieną. Tiesa, tai ne aš, dar

ne, dar ne dabar, tai dienų ir naktų veteranas, bet jis pamiršta, sapnuoja mane, per daug mane sapnuoja, aušra dar toli, gal ji turi laiko, kad daugiau galų gale neišauštų. Štai ką jis sako balsu, kuris jį gal šiąnakt paliks, jis sako, kaip šviesu, kaip bus su manimi rytoj, kaip buvo vakar, še tau, tai galas, rytojus toli, bet kas man taip šneka, kas manęs taip nepripažįsta, tarsi būčiau užėmęs jo vietą, uzurpavęs jo gyvenimą, senoji gėda man trukdė gyventi, trukdė gyventi, kai buvai gyvas ir taip toliau, vis murma senas nesąmones, smakras ant širdies, rankos tabaluoja, dreba pakinkliai, naktį. Jis atvyks, kad įšliaužčiau į jį, mano atmintis ir sapnas dar jame gyvame, manęs jau ten nėra, niekada nebuvo, išsisklaidė kaip sąžinės graužatis, čia bus mano naktis ir mano nuteisimas, slapta nuo šio mirštančio, o jo mirtis bus mano paskutinis terminas, kad gyvenau, ir kas taip kliedi, še tau, visur aplink balsai, visur ausys, o vienas šneka ir vis sako, kas kalba ir apie ką, o kitas girdi, nebylys nesupranta, toli nuo visų, visur kūnai, palinkę, sustoję, kur turėčiau tiek pat galimybių, tiek pat mažai, kaip ir šis pirmas atėjęs. Ir niekas nelauks, nei jis, nei kiti, niekada niekas nelaukė mirties, kad gyvenčiau jame, kad galėčiau numirti su juo, bet greit visi mirs ir sakys sau, greičiau mirkim be jo, kaip gyvenome, kol dar yra laiko, kol negyvenome. O tas kitas, žinoma, ką pasakyt apie tą kitą, kuris taip kliedi nuo mano netikėtų smūgių, tas kitas be skaičiaus ir be asmens, kurio paliktą būtį persekiojame, nieko. Štai koks gražus trio, o teigti, kad jie visi tik vienas, ir kad šis vienas yra niekas, ir dar koks niekas, neverta. Tad ar turiu sakyti, kad dabar ta akimirka, kad tai žemė, kad šie darbai, gyvenime skirti man, paskui priklausys kitiems, na dėkui, ir juoktis ilgu

neegzistuojančio mokslinčiaus juoku, girdėti, kad man priskiria tokius stiprius žodžius, koks humoro jausmas, pripažinkite, jog degraduojat, baigsite tuo, jog užlipsit ant dviračio. Štai buhalterių choras, jie reiškia savo nuomonę lyg vienas žmogus, dar vienas, ir tai ne galas, visų gyventojų nepakaktų, galiausiai milijardams reiktų vieno dievo, liudytojų liudytojo be liudytojo, laimė, kad tai žlugo, kad niekas neprasidėjo, niekada nieko nebuvo, tai tikra laimė, apskritai nieko nebuvo, vien mirę žodžiai.

XIII

Jis silpsta dar, senas silpnas balsas, jis manęs nepasiekė, tolsta, kad pasakytų, jog išeina pabandyti kitur, arba tyla, kaip žinoti, pasakyti, kad jis nutruks, nebandys. Tik jis ir tebuvo, sako jis, balsas mano gyvenime, nebent kalbant apie mane, galima kalbėti apie gyvenimą, o jis gali, jis tą dar gali, jei negyvena, tai miršta, jei tik taip, jei tik anaip, tuomet jis miršta, miršta kalbėdamas apie mane, bet kas gali daugiau gali mažiau, apie ką negali kalbėti kalbantis apie mane, iki tam tikros vietos, iki akimirkos, kai jis miršta, nebegali daugiau kalbėti apie mane čia, kitur, sako jis, šnabžda. Kas, tai ne asmuo, asmens nėra, tėra balsas be lūpų ir kažkur kažkas girdi, turi girdėti, ir kažkur ranka, jis tai vadina ranka, nori sukurti ranką, pagaliau kažką, kažkokį organą, paliekantį pėdsakus to kas vyksta, kas sakosi, tai išties labai maža, ne, tai romanas, dar vienas romanas, tėra tiktai balsas, šnarantis ir paliekantis pėdsakus. Pėdsakus, jis nori palikti pėdsakus, kaip juos palieka oras tarp lapų, tarp žolių, smėlyje, taip jis

nori kurti gyvenimą, bet netrukus tai baigsis, gyvenimo nebebus, jo nebebus buvę, bus tyla, oras, akimirką suvirpėjęs prieš amžiams sustingdamas, žaibiškai nukritusi dulkelė. Oras, dulkelė, čia nėra oro, nei nieko, kas keltų dulkes, kartkartėmis prabiltų apie trumpas akimirkas, taigi, kad nieko nepasakytų, bet štai, jis taria žodžius, jis visada kalbėjo ir visada kalbės apie nesančius daiktus arba esančius kitur, jei nori, jei tai yra buvimas, betgi kalba ne apie kitur, o apie čia, ak, štai pagaliau jis čia, jis dar yra, reikėjo iš čia išeiti, eiti kitur, ten, kur praeina laikas, kur jungiasi atomai, trumpa akimirka, ten, iš kur jis galbūt ateina, sakosi turėjęs kartais iš ten ateiti, kad galėtų kalbėti apie šitiek chimerų. Taip, išeiti iš čia, bet štai, čia tuščia, nei dulkelės, nei kvapo, tik jo kvapas, tegu sau juda, nieko nebus. Jeigu ten būčiau, jeigu jis mokėtų mane sukurti, kaip gailėčiausi jo, kad tiek tuščiai kalbėjo, ne, ne taip, jis tuščiai nekalbėtų, jeigu ten būčiau ir jo negailėčiau, jei jis mane sukurtų, aš jį prakeikčiau arba laiminčiau, jis būtų mano lūpose. Keiktų, laimintų, nežinotų kaip pasakyti kas ir kaip, nesugebėtų pasakyti nieko svarbaus mano lūpomis, jis, kuris gebėjo pasakyti šitiek dalykų tuščiai. Štai balionai, tegu sau skrieja, tai paskutiniai. Tačiau šis gailestis vis tiek sklando ore, nors čia ir nėra oro, kuris galėtų nešti gailestį, bet tai tik toks išsireiškimas, reikia sustoti, paklausti savęs, iš kur jis ateina, jis savęs klausia, ir jei tai ne menka viltis, piktai spindinti išdavikuose pelenuose, kitas išsireiškimas, menka viltis galų gale menkos būties, žmonių giminės su ašara akyse, nors nieko nematė, ne, nereikia daugiau, nereikia prie nieko sustoti, niekas neturi daugiau sustoti krisdamas ar kildamas, galbūt jis baigsis veriančiu staugsmu. Tiesa, tai

nedažnai jaudina širdį, tiek tiesiogine, tiek ir perkeltine prasme, bet tai nėra pagrindas tikėtis, kad niekada nebus nieko, ką nusiųstų baigtis ten aukštai tarp nesuvokiamų debesų, kaip gaila, kaip gaila. Bet ko gi jis pagaliau laukia, nes tai nuspręsta, tai neišvengiama, kad užčiauptų savo didžiulę mirusią koserę, dar vienas pasakymas, gal apie visas savo kvailystes drauge, viena viso kito verta kadencija. Paskutiniai klausimai kaip visada, mažos mergaitės baigiamosios pozos, paskutiniai vaizdai, pabaiga sapnų apie būtį, kuri ateina ir praeina, pabėga, melo pabaiga. Ar įmanoma, ar tai pagaliau galimas daiktas, kad užgestų šis juodas niekas tarp neįmanomų šešėlių, štai galiausiai įmanoma, kad baigtųsi neįmanoma, kad nutiltų tyla, to savęs klausia šis balsas, esantis tyla, arba aš, kaip žinoti apie savąjį aš iš dviejų raidžių, tik sapnai, tik tylos turi vertę, jis ir aš, jis ir tas, aš ir tas, ir visi mūsiškiai, ir jų, visi, kurie jų, bet kieno, kieno sapnai, kieno tylos, seni klausimai, paskutiniai klausimai, jie mūsų, kurie esame sapnai ir tylos, bet baigta, mums galas, mūsų niekada nebuvo ir daugiau nieko nebus ten, kur niekada nieko nebuvo, paskutiniai vaizdai. Ir kam gėda kiekvieną milijoninę nebylią skiemens dalelę, kam nepasotinama begalybė graužačių, ryjančių save kąsnis po kąsnio, kad turi girdėti, turi sakyti, šiapus nė mažiausio šnabždesio, tiek melo, tiek sykių tas pats melas ir melagingas neigimas, kai spengianti tyla yra taip žaizda ir ne peilis, kai to savęs klausia. Bet troškimas žinoti, kuo jisai tapo, ji to savęs klausia, jos nėra, nėra širdies, nėra galvos, niekas nieko nejaučia, nieko neklausia, nieko neieško, nieko nesako, nieko negirdi, tyla. Tai netiesa, ne, tai tiesa, tiesa ir netiesa, tyla ir ne tyla, nieko nėra ir kažkas yra, niekas

niekam netrukdo. O balsas, senas silpstantis balsas, jis galiausiai nutiltų, tačiau tai nebūtų tiesa, kaip netiesa tai, kad jis kalba, jis negali kalbėti ir negali tylėti. Vieną dieną jis bus čia, kur nėra dienų, kas nėra vieta, kas išėjo iš neįmanomu balsu nekuriamos būties, prasidės diena, kur visa bus tylu, tuščia ir juoda kaip dabar, kaip netrukus, kai visa baigsis, visa bus pasakyta, sako, šnabžda jis.

1950–1952

Liežuvis veliasi purvu vienintelis išsigelbėjimas įtraukus į burną vartyti nuryti purvą arba išspjauti klausimas kaip sužinosi ar jis maistingas ir perspektyvas nebūtinai dėl to kad dažnai geriu nuryju kąsnelį tai viena iš mano pagalbų kiek apsaugo klausimas kaip sužinosi ar nurytas mane pamaitins ir perspektyvas kurios atsiveria nėra blogos jomis pasinaudosiu visa yra čia rausvas liežuvis plaukioja purve o ką tuo tarpu daro rankos visada turi matyti ką daro rankos na kairė kaip matom vis dar laiko krepšį o dešinė na už akimirksnio ją matau apačioj žasto gale kiek įmanoma ištiestą raktikaulio ašimi jei galima taip sakyti ar verčiau taip daryti ji atsigniaužia ir susigniaužia purve atsigniaužia ir susigniaužia tai dar viena mano pagalbų šis judesiukas padeda man nežinia kodėl šie triukai gelbėja net kai šlitinėju prie sienų po permainingu dangumi turėjau būt piktas ji turi būt jau netoli vos už metro bet juntu ją toli vieną dieną ji nueis sau viena ant keturių pirštų įskaitant nykštį nes trūksta kiek nykščio ir paliks mane matau ją ji išmeta keturis pirštus lyg kokius kablius į priekį galiukai sminga išlenda taip ji tolsta trumpomis horizontaliomis atvangomis mėgstu taip eiti sau mažais gabaliukais kojos iš kojų ak kojos ir akys iš akių tvirtai užspaustų na ne nes staiga matau save čia po purvu sakau save taip kaip sakau aš kaip sakyčiau jis nes tai teikia man pramogą jau šešiolika metų pripildo laime kai gražus dangus mėlynas kaip kiaušinis kedenamas debesėlių atsuku nugarą mergaitė irgi laikau ranką jai ant užpakalio jis man panašus į

gėles nubarstančias žolę smaragdais nežinau ar dabar balandis ar gegužė ak su kokiu džiaugsmu prisimenu šias istorijas apie gėles ir metų laikus tikslinu jas sprendžiu pagal tam tikrus požymius kaip baltas užtvaras ir puiki raudona tribūna esam lenktynių lauke žiūrime atvertę galvas vaizduojuosi tiesiai prieš mus sustingusią statulą išskyrus supintas rankas kurios siūbuoja mano laisvoje ar kairėje rankoje neapibrėžiamas objektas jai iš dešinės ant trumpo saito šuo terjeras pelenų spalvos gerai sudėtas tupi žemyn nulenkęs galvą šių plaštakų šių rankų sąstingis klausimas kaip sužinoti kodėl šis saitas šioje žalioje begalybėje ir kodėl joje pamažu ima ryškėti pilkos ir baltos dėmės kurias nedelsiu įvardyti ėriukais tarp savo motinų nežinau iš kur ištraukiau šias istorijas apie gyvulius tikslinu jas tai viskas gražią dieną galėjau įvardyti keturis ar penkis visai skirtingos rasės šunis matau juos nesistenkim suprasti gelmės gamtovaizdžio už keturių ar penkių mylių nosies tiesumu masė kurioje mėlynuoja ilgas kalnas neaukštas mūsų galvos pranoksta jo viršūnę lyg išjudinti vienintelės ir tos pačios spyruoklės ar jeigu norite dviejų sinchroniškų spyruoklių paleidžiame vienas kito ranką pasisukame aš į dešinę ji į kairę ji perkelia saitą į kairę ranką aš tuo tarpu į savo dešinę nedidelį plytos formos balkšvą ryšulį su sumuštiniais gal tikrai gan graži istorija galim vėl supinti plaštakas ką ir darom rankos supasi šuo nejuda kyla absurdiškas įspūdis jog žiūrime į mane įtraukiu liežuvį užčiaupiu burną ir juokiuosi merginai į veidą ji dabar ne tokia bjauri tai ne ji mane domina mano blyškūs plaukai ežiuku stambus raudonas veidas su gumbais atsikišęs pilvas prasižiojęs klynas kreivos šleivos kojos išžergtos kad būtų tvirčiau sulenkti keliai pėdos išskėstos mažiausiai šimtas

trisdešimt laipsnių kampu kvailas šypsnys toli horizonte šmėžuoja gyvenimas žalio tvido bateliais geltonos raktažolės ar kažkas panašaus į butonjerę naujas posūkis į vidų tegu prigimtis su veda mus bent trumpam ne sėdmenimis o veidais devyniasdešimties laipsnių kampu paleistomis plaštakomis nukarusiomis rankomis sustingęs šuo šie sėdmenys jų turiu trejetą du kairėje štai iškeliaujame nosim į vėją ranka siūbuoja šuo seka nuleidęs galvą pabrukęs uodegą po kiaušiais nieko nesimato su mumis jam kilo ta pati mintis tą pačią nelemtą akimirką ne tokią rausvą laiškai kuriuos tuomet turėjau jeigu jis šlapinsis tai nesustos man norisi rikteleėti mesk ją ir bėk persipjauk venas trys valandos sparčiu žingsniu ir štai mes viršūnėje šuo prisėda persikreipęs viržiuose nuleidžia snukį ant juodo ir rausvo falo neturi jėgų jį laižyti mes atvirkščiai pasisukam vidun paleistomis plaštakomis nukarusiomis rankomis tylomis mėgaujamės jūra ir salomis abi galvos pasisuka lyg viena į didmiesčio dūmus tylomis ieško paminklų galvos susiglaudžia sakytum sujungtos trumpos rūko ašies štai mes ir vėl valgome sumuštinius kąsniais kiekvienas pakaitomis atsikąsdamas persimesdami švelniais žodžiais mano brangute aš atsikandu ji nuryja mano branguti ji atsikanda aš nuryju mudu neburkuojam dar pilna burna mano meile aš atsikandu ji nuryja mano turte ji atsikanda aš nuryju trumpa migla ir štai mudu vėl tolstam per laukus susiėmę už rankų rankos kadaruoja galva aukštai iškelta į viršūnes vis mažesnes ir mažesnes nebematau šuns nebematau mūsų vaizdas atsikratė avių atsiveria sakytumei granito arklys jo anksčiau nemačiau išlenktu sustingusiu stuburu nuleista galva gyvuliai pažįsta balandžio ryto dangaus žydrynę ir balkšvumą po purvu tai baigiasi užgesta reginys

tuščias tik keletas gyvulių po to pritemsta mėlyniau aš lieku apačioje ten iš dešinės purve plaštaka atsigniaužia ir užsigniaužia tad ji išeina susigriebiu kad dar šypsausi nėra ko vargti jau seniai nebėra ko vargti liežuvis vėl išlenda į purvą taip ir lieku nebejaučiu troškulio liežuvis įlenda burna užsičiaupia kaip tiesus brūkšnys dabar sukūriau baigtą vaizdą.

1956

Pamiršti visa, kas buvo prieš tai. Iš karto daug negaliu. Tai duoda plunksnai laiko, kad užrašytų. Jos nematau, bet ją girdžiu ten užpakaly. Tai tyla. Kai ji sustoja, aš tęsiu. Kartais ji atsisako. Kai ji atsisako, aš tęsiu. Negaliu, kai per daug tylos. Gal tai kartais mano per silpnas balsas. Kuris iš manęs sklinda. Štai tiek menui ir manierai.

Dariau visa, ko jis geidė. Aš irgi to geidžiau. Dėl jo. Kas sykį, kai jis ko geidė, aš irgi geidžiau. Dėl jo. Jam tereikėjo pasakyti koks tai daiktas. Kai jis nieko negeidė, aš irgi negeidžiau. Tad negyvenau be geismų. Jei užsigeistų kokio daikto man, aš irgi jo užsigeisčiau. Pavyzdžiui, laimės. Arba šlovės. Turėjau tik norus, kokius jis rodė. Bet jis turėjo rodyti visus. Visus savo norus ir reikmes. Kai jis tylėdavo, būdavo kaip aš. Kai sakydavo, kad jam laižyčiau penį, puldavau tai daryti. Tai teikė man pasitenkinimą. Turėjome patirti tokius pačius pasitenkinimus. Turėjome tas pačias reikmes ir patyrėme tuos pačius pasitenkinimus.

Vieną dieną jis man pasakė, kad jį palikčiau. Būtent tokį žodį jis pavartojo. Tikriausiai jis ilgai neištvėrė. Nežinau, ar tai sakydamas norėjo, kad jį palikčiau, ar tik kad kurį laiką manęs nebūtų. Tokio klausimo sau nekėliau. Visada keldavau tik jo paties klausimus. Kaip bebūtų, nuėjau neatsisukdama. Kai manęs nepasiekė jo balsas, atsidūriau už jo gyvenimo ribos. Galbūt to jis norėjo. Klausimai matomi net ir tada, kai jų nekeli. Tikriausiai jis ilgai neištvėrė. Užtat man to užteko dar ilgam. Aš priklausiau visai kitai kartai. Tai neužsitęsė. Dabar, kai skverbiuosi į

naktį, mano kaukolėje lyg kokie blyksniai. Nederlinga žemė, bet ne visai. Jeigu man duotų tris arba keturis gyvenimus, galėčiau kažką pasiekti.

Turėjau būti kokių šešerių metų, kai jis mane paėmė už rankos. Buvau vos išauganti iš vaikystės. Bet iš tikrųjų ilgai neužtrukau. Tai buvo kairė ranka. Buvimas iš dešinės jam keltų skausmą. Tad ėjome greta susiėmę už rankų. Mums užteko vienos poros pirštinių. Laisvos išorinės rankos buvo nuogos. Jam nepatiko jausti savo oda kito odą. Gleivinės kitas dalykas. Vis dėlto kartais jis nusimaudavo pirštinę. Tada turėdavau ir aš nusimauti. Taip žingsniuodavome kokį šimtą metrų liesdamiesi nuogomis rankomis. Retai kada daugiau. To jam užteko. Jei manęs paklaustų, atsakyčiau, kad paleistos rankos nekuria artumo. Manoji niekada nerado savo vietos jo rankoje. Kartais jos pasileisdavo. Atsipalaiduodavo ir kiekviena nusileisdavo savo pusėje. Dažnai praeidavo ilgos minutės, kol jos vėl susiimdavo. Kol jo ranka vėl paimdavo mano ranką.

Tai buvo gan tamprios pirštinės. Jos anaiptol nešvelnino formų, bet išryškino jas ir supaprastino. Manoji, žinoma, ilgus metus buvo per laisva. Bet netrukus ją užpildžiau. Jis man rado Vandenio rankas. Tai dangaus namai.

Visa gavau iš jo. Kiekvieną kart jo nekritikuosiu dėl vieno ar kito pažįstamo. Menas derinti arba kombinatorinis menas tai ne mano kaltė. Tai dangaus skliautas. Dėl viso kito aš nekalta.

Mūsų susitikimas. Nors tada jis jau buvo labai susimetęs į kuprą, man atrodė milžinas. Galiausiai jo stuomuo tapo horizontalus. Kad atsvertų šią anomaliją, jis išžergdavo kojas, sulenkdavo kelius. Vis plokštesnės pėdos atsisuko į išorę. Jo akiratis ribojosi žeme, kurią mindžiojo.

Judančiu juodžemio ir sutryptų gėlių lopeliu. Paduodavo man ranką lyg didžiulė pavargusi beždžionė, kiek įmanydamas iškeldavo alkūnę. Man tereikėdavo atsitiesti, kad pranokčiau jį trimis galvomis ir dar su puse. Vieną dieną jis sustojo ir savo žodžiais ėmė man aiškinti, jog anatomija yra visuma.

Iš pradžių kalbėdavo eidamas. Man taip atrodo. Vėliau tai eidamas, tai sustodamas. Galų gale tik sustojęs. Ir kas kartą vis tyliau. Kad jam nereikėtų du kartus iš eilės sakyti tą patį, turėdavau žemai pasilenkti. Jis sustodavo ir laukdavo, kol tai padarysiu. Kai akies kampučiu pastebėdavo mano galvą prie savo galvos, imdavo šnabždėti. Dešimt kartų iš dešimties tai su manimi nesisiedavo. Bet jis norėjo, kad visa girdėčiau, netgi ejakuliacijas ir į žydinčią dirvą siunčiamas Tėve mūsų nuotrupas.

Taigi jis sustojo, palaukė, kol prisiartins mano galva ir pasakė, kad jį palikčiau. Greit ištraukiau ranką ir nulėkiau neatsigręždama. Keli žingsniai, ir jis prarado mane visiems laikams. Išsiskyrėme, jei būtent to jis pageidavo.

Jis retai kada šnekėdavo apie geodeziją. Bet tikriausiai nuėjome tiek, jog būtume keletą kartų apsukę žemės pusiaują. Vidutiniškai maždaug po penkis kilometrus dieną ir naktį. Aritmetikoje radome prieglobstį. Kokius protinius skaičiavimus atlikdavom drauge perpus susilenkę! Taip pakeldavom kubu ištisus trinarius skaičius. Kartais pliaupiant liūčiai. Jo atmintin šiaip taip pamažu smigo susikaupę kubai. Vėliau tai atvirkštiniu veiksmu pasiekė ribinę stadiją. Kai laikas atliko savo darbą.

Jei manęs kas paklaustų derama forma, pasakyčiau, kad taip, tikrai šio pasivaikščiojimo pabaiga buvo mano gyvenimas. Sakykime, kokie vienuolika tūkstančių paskutinių

kilometrų. Skaičiuojant nuo dienos, kai jis man pirmąkart užsiminė apie savo negalią, pasakė manąs, kad ji pasiekė viršūnę. Jam tai parodė ateitis. Bent jau toji, kurią kūrėme drauge iš praeities.

Matau gėles po savo kojomis, tai jau kitos, kurias matau. Tos, kurias drauge mindžiojome. Beje, tai tos pačios.

Priešingai tam, ką ilgai su malonumu vaizdavausi, jis nebuvo aklas. Tik tinginys. Vieną dieną sustojo ir ieškodamas žodžių apibūdino savo regą. Baigė ir padarė išvadą, kad jo manymu, ji daugiau nesilpnės. Nežinau, kiek turėjo iliuzijų. Sau tokio klausimo nekėliau. Pasilenkęs, kad girdėčiau, ką sako, pastebėjau į mane žvairuojančią, matyt, iš susijaudinimo paraudusią ir pamėlusią akį.

Pasitaikydavo, jog jis sustoja ir nieko nesako. Gal neturėjo ką pasakyti. O gal vis dar turėdamas ką pasakyti, galiausiai to atsižadėjo. Prisilenkiau kaip visada, kad jam nereikėtų kartoti, ir taip likome. Perpus susilenkę, suglaudę galvas. Nebylūs, vieno ranka kito rankoje. Tuo tarpu aplink mus minutės vijosi minutes. Po kiek laiko jo pėda atsiplėšė nuo gėlių, mudu vėl iškeliavome. Tik po kelių žingsnių vėl sustojome. Kad jis pagaliau pasakytų, ką turi ant širdies arba kad vėl to atsižadėtų.

Kiti svarbūs dalykai pasitaiko dvasioje. Nuolatinis tiesioginis bendravimas ir tiesioginė nauja pradžia. Tas pats ir su pavėluota nauja pradžia. Pavėluotas nuolatinis bendravimas ir tiesioginė nauja pradžia. Tas pats ir su pavėluota nauja pradžia. Nutrūkstantis tiesioginis bendravimas ir tiesioginė nauja pradžia. Tas pats ir su pavėluota nauja pradžia. Nutrūkstantis pavėluotas bendravimas ir tiesioginė nauja pradžia. Tas pats ir su pavėluota nauja pradžia.

Štai taip tad gyvenau arba niekada negyvenau. Dešimt

metų tylių žodžių. Per visą dieną ilgai glostęs savo šventą griuveną kairės plaštakos viršumi, imdavo prognozuoti. Netgi numatė mano būsimą nemalonę. Vėl regiu vietą per žingsnį nuo viršūnės. Žengiau du žingsnius tiesiai prieš save ir jau riedėjau kitu šlaitu. Atsisukusi, jo nepamatyčiau.

Jis mėgo laipioti, tad pamėgau ir aš. Jam reikėjo stačiausių nuolydžių. Jo žmogiškasis kūnas pasidalijo į dvi vienodas dalis. Dėl sulenktų kelių sutrumpėjo kūno apačia. Jo galva siekė žemę penkiasdešimties procentų nuolydžiu. Nežinau, kodėl jam šitai patiko. Gal iš meilės žemei, gėlėms, jų daugybei kvapų ir atspalvių. Arba absurdiškiems anatomijos imperatyvams. Toks klausimas jam niekada nekilo. Deja, pasiekęs viršūnę, jis turėdavo vėl nulipti.

Kad galėtų retsykiais gėrėtis dangum, naudojosi apskritu veidrodėliu. Papūtęs ant jo savo kvapą, po to patrindavo jį į blauzdą ir imdavo jame ieškoti žvaigždynų. Turiu jį! Šaukdavo jis, pamatęs Lyrą ar Gulbę. Dažnai pridurdavo, kad danguje nieko nėra.

Tačiau mudu nebuvome kalne. Kartkartėmis spėdavau horizonte esant jūrą, regis, žemesniame lygyje negu mes. O gal tai kokio išgaravusio ar atoslūgio nusekinto didelio ežero dugnas? Tokio klausimo sau nekėliau.

Šios visos mintys yra jo. Aš jas tik savaip kombinuodavau. Jei man kas duotų keturis ar penkis gyvenimus kaip šis, galėčiau palikti pėdsaką.

Nepaisant to, gana dažnai kokio šimto metrų aukštyje pasirodydavo cukraus galvos. Dažnai su širdgėla pakeldavau akis ir įbesdavau žvilgsnį į pačią artimiausią horizonte. Arba užuot nuėję tolyn iš kur ką tik nulipome, imdavome vėl kopti aukštyn.

Kalbu apie paskutinį dešimtmetį tarp dviejų mano minėtų įvykių. Jis užgožia ankstesnius, panašius į jį lyg broliai dvyniai. Būtent šiems paskendusiems metams reikia priskirti mano brendimą. Nes neprisimenu, kad būčiau ką nors išmokusi per metus, kuriuos prisimenu. Šiuo samprotavimu raminuosi ir esu ūmai nustebinta savo išmanymo.

Nemalonė mane ištiko prie pat viršūnės. Na ne, tai buvo plokščiakalnyje, viešpataujant visiškai ramybei. Atsigręžusi, būčiau pamačiusi jį ten pat, kur palikau. Menkiausias dalykas būtų leidęs man suvokti savo klaidą, jei tokia būtų. Vėliau neatsižadėjau galimybės jį susirasti. Ten pat, kur jį palikau, arba kur kitur. Arba, kad išgirsiu, kaip jis mane šaukia. Vis sako, kad neilgam. Bet per daug nesitikėjau. Nes beveik nepakėliau akių nuo gėlių. O jis nebeturėjo balso. Ir tarsi to nebūtų gana, nuėjau kartodama sau, jog jis to ilgai neištvers. Tarsi nerūpėtų, kad to visai nesitikiu.

Nebežinau, koks dabar oras. Bet kai gyvenau, jis buvo be galo švelnus. Tarsi žemė užmigtų pavasarį. Kalbu apie mūsų pusrutulį. Netikėtai užklumpa statmenai krintantys sunkūs ir trumpi lietūs. Netgi nelabai aptemsta dangus. Nebūčiau pastebėjusi, jog nėra vėjo, jei jis apie tai nekalbėtų. Apie vėją, kurio nebėra. Apie audras, kurios jį paliko kaip stovi. Reikia pasakyti, kad jis neturėjo ką pasiimti. Net gėlės buvo be kotelių, priplotos prie žemės tarsi vandens lelijos. Nėra ir kalbos, kad spindėtų švarko atlape.

Mes neskaičiavome dienų. Jei galiu suskaičiuoti iki dešimties metų, tai mūsų odometro dėka. Finalinis atstumas padalintas iš dienos vidurkio. Vadinasi, tiek dienų. Dalinti. Štai toks skaičius kryžkaulio dienos išvakarėse. Ir štai

toks mano nemalonės išvakarėse. Kasdienis vidurkis. Atimti. Padalinti.

Naktis. Ilga kaip šio begalinio lygiadienio diena. Jai pasibaigus, einam toliau. Iškeliaujam prieš aušrą.

Sustojam poilsiui. Trilinkai susilenkę, įsimauname vienas į kitą. Stačiu kampu ant kelių. Aš viduje. Lyg vienas žmogus, abu keičiame šonus, jei jis užsinori. Naktį juntu prie savęs jo visą ilgą kreivę. Ne tiek svarbu miegoti, kiek atsigulti. Nes žygiavome pusiau miegodami. Jis laikė mane viršutine ranka ir lietė ten kur norėjo. Iki tam tikros vietos. Kita buvo nusistvėręs man už plaukų. Jis labai tyliai šnekėjo apie dalykus, kurie jam nebeegzistavo, o man negalėjo būti. Vėjas lengvučiuose stiebuose. Miškų ūksmė ir prieglobstis.

Jis nebuvo plepus. Vidutiniškai šimtas žodžių per dieną ir naktį. Tam tikrais laiko tarpais. Iš viso nedaugiau milijono. Daug pasikartojimų. Ejakuliacijų. Vos palietus. Ką žinau apie žmogaus likimą? Nekėliau sau tokio klausimo. Daugiau žinau apie ridikėlius. Jis juos taip mėgo. Vos kokį pamačiusi, iškart pasakyčiau kaip jis vadinasi.

Gyvenome gėlėmis. Taip prasimaitindavome. Stabtelėjęs jis net neturėdavo pasilenkti, kad nuskintų saują vainikėlių. Paskui vėl žingsniuodavo kramtydamas. Apskritai jos veikė raminančiai. Mudu apskritai buvome ramūs. Vis ramesni ir ramesni. Visa buvo ramu. Be jo tokia nebūčiau. Dabar einu ir viską sunaikinsiu, išskyrus gėles. Daugiau jokio lietaus. Jokių kalvų. Nieko, tik mudu velkamės per gėles. Mano senos krūtys gana junta jo seną ranką.

1965

Vaizduotė mirė vaizduokitės

Niekur nė pėdsako gyvybės, sakote, štai tau, gražiausia, vaizduotė nemirė, priešingai, ji mirė, vaizduokitės. Salos, vandenys, žydrynė, žaluma, žiūrėkit, va, muškatas, amžinybė, tylėkit. Iki visai balto rotondos baltume. Nėra įėjimo, įeikite, išmatuokite. Diametras 80 centimetrų, toks pat atstumas nuo žemės iki skliauto viršūnės. Du stataus kampo diametrai AB CD dalina baltą žemę į pusračius ACB BDA. Ant žemės du balti kūnai, kiekvienas savo pusratyje. Tokie pat balti skliautas ir apvali 40 centimetrų aukščio siena, į kurią jis remiasi. Išeikite, rotonda be papuošimų, visa balta baltume, vėl įeikite, pabelskite, visur pripildyta, skamba kaip kaulas vaizduotėje. Nesimato šaltinio, iš kurio sklinda visa balinanti šviesa, visa tviska tokiu pat baltu spindesiu, žemė, siena, skliautas, kūnai, jokio šešėlio. Stiprus karštis, paviršiai karšti palietus, bet nedegina, kūnai prakaituoja. Vėl išeikite, atsitraukite, ji dingsta, pakilkite, ji dingsta, visa balta baltume, nusileiskite, vėl įeikite. Tuščia, tyla, karštis, baltumas, palaukite, šviesa silpnėja, visa sutartinai aptemsta, žemė, siena, skliautas, kūnai, maždaug per 20 sekundžių visa nublanksta, šviesa užgęsta, visa išnyksta. Tuo pat metu krinta temperatūra, iki minimumo, maždaug iki nulio, tą pačią akimirką, kai darosi tamsu, tai gali pasirodyti keista. Palaukite, po ilgesnio ar trumpesnio tarpo vėl grįžta šviesa ir karštis, žemė, siena, skliautas ir kūnai visi sutartinai pabąla ir įkaista, maždaug per 20 sekundžių visa, kas buvo blanku, atgauna ankstesnį baltumą, krytis baigėsi. Po ilgesnio ar trumpesnio tarpo, nes

kaip rodo patirtis, tarp kryčio pabaigos ir pakilimo pradžios galimi itin įvairūs intarpai, pradedant sekundės dalele ir baigiant tuo, kas kitokiu metu ir kitokioj vietoj galėtų pasirodyti amžinybe. Tas pats pastebėjimas tinka ir kitai pauzei tarp pakilimo pabaigos ir kryčio pradžios. Kraštutinumai, jeigu jie tvirti, tobulai pastovūs, nors karščio stulpelis iš pradžių gali stebinti. Kaip rodo patirtis, taip pat pasitaiko, kad krytis ir pakilimas nutrūksta ir nesvarbu kokiame lygyje, tad reikia trumpesniam ar ilgesniam laikui sustoti, kol vėl pradėsi arba keisi krytį į kilimą, o šį į krytį, galima baigti iki galo arba nutraukti, kad po to tęstum, arba po trumpesnės ar ilgesnės pertraukos vėl keisti kryptį ir taip toliau, kol pasieksi vieną ar kitą galutinį kraštą. Taip be galo be krašto kylant viršun ir vėl leidžiantis apačion, gan dažnai baltumas pereina į juodumą, karštis į šaltį ir atvirkščiai. Vien kraštutinumai lieka pastovūs, kaip rodo ritmiškos pauzės ant tarpinių laiptelių, nepriklausomai nuo trukmės ir aukščio. Tada virpa grindys, siena, skliautas ir kūnai, pilkšva baltuma arba dūmai arba kažkas panašaus į abu, nelygu. Tačiau kaip rodo patirtis, retai kada būna, kad perėjimas šitaip vyktų. Dažniausiai, kai šviesa ima silpnėti, o su ja ir karštis, vyksmas vyksta be trinties iki nepermatomos tamsos ir maždaug nulio laipsnių temperatūros, tiek viena, tiek kita pasiekiama apytikriai per 20 sekundžių. Tiek pat trunka ir priešingas vyksmas, pereinant į karštį ir baltumą. Tokiu pat dažniu vyksta krytis arba kilimas trumpiau ar ilgiau stabtelint šioje karščiuojančioje pilkumoje ir nė akimirkai nekeičiant judėjimo krypties. Nesvarbu, kad kokį sykį sugriaunama aukščio ir apačios pusiausvyra, perėjimai gali būti kaitaliojami iki begalybės. Tačiau kad ir kokie pasitaikytų atsi-

tiktinumai, ankstesnis ar vėlesnis grįžimas į laikiną ramybę atrodo užtikrintas, akimirkai, juodume ar begaliniame baltume, esant priklausomai temperatūrai, be atvangos konvulsijų purtomame pasaulyje. Tiek nebuvęs ir per stebuklą atrastas tobuloj dykumoj, šiuo požiūriu, jis tikrai jau nebe tas pats, bet ir ne kitas. Išorėje liko visa nepakitę, o pastatėlis, pagal kurį nustatoma vieta, vis toks pat netikras, jo baltumas ištirpsta aplinkiniame baltume. Bet įženkite, ir štai, trumpa ramybė, niekada dukart neišgirsi to paties bruzdesio. Šviesa ir karštis susilieja, tarsi kiltų iš vienintelio to paties šaltinio, kurio pėdsakų niekada neaptiksi. Vis dar ant žemės, trilinkas, galva prie sienos B, užpakalis prie sienos A, keliai prie sienos tarp B ir C, pėdos prie sienos tarp C ir A, tai yra įsiterpęs ACB pusratyje, ilgi neaiškaus baltumo plaukai susilieja su žeme, baltas, pagaliau moters kūnas. Antrame pusratyje panašiai tyso partneris, galva prie sienos A, užpakalis prie B, keliai tarp A ir D, pėdos tarp D ir B, toks pat baltas ir taipogi ant žemės. Abu ant dešinio šono, jos galva prie jo kojų, nugara prie nugaros. Priglauskite prie lūpų veidrodį, jis aprasos. Abu kaire ranka laikosi už kairės blauzdos kiek žemiau kelio, o dešine už kairės rankos kiek aukščiau alkūnės. Šioje judrioje šviesoje, begalinėje baltoje ramybėje, tokioje trumpoje ir retai užeinančioje, sunku apžiūrėti. Nepaisant veidrodžio, abu atrodytų išties negyvi, jei ne kairės akys, kurios nesuskaičiuojamais intervalais staiga išsiplečia iki žmogiškas galias pranokstančio dydžio. Ryškiai mėlynas blyškumas iš pradžių stulbina. Abu žvilgsniai niekada vienu metu neatsiveria, išskyrus vienintelį kartą kokias dešimt sekundžių, kai vieno pradžia sutapo su kito pabaiga. Nei stori, nei liesi, nei dideli, nei maži kūnai atrodo gan geros būklės, spren-

džiant iš žvilgsniui atvirų kūno dalių. Ir veidams, sprendžiant iš abiejų šonų, regis, nestinga nieko esminio. Iš pradžių jų visiško sąstingio ir gaivališkos šviesos kontrastas pritrenkia tą, kas dar pamena, kaip jaudino priešinga. Tačiau iš daugybės nežymių ženklų, kuriuos įsivaizduoti per ilgai užtruktų, aišku, kad jie nemiega. Jie sukurti, ak, vargiai, šioje tyloje ir tuo pat metu grobikiškai akiai, tad krūpteli ir iškart susitramdai. Palikit juos čia, prakaituojančius ir sušalusius, kitur geriau. Betgi ne, gyvenimas baigiasi ir nesibaigia, kitur nieko nėra, tad nėra ko daugiau kalbėti apie tai, kad rastum šią baltume pasimetusią baltą vietą ir pamatytum, ar jie liko ramūs šioje, o gal dar piktesnėje audroje, amžiams užsivėrę juodume arba sustingę beribiame baltume, jei netgi taip ir būtų.

1965

Spengsmas

Visa žinoma visa balta kūnas nuogas baltas metras kojos suspaustos tarsi susiūtos. Šviesa karštis balta žemė kvadratinis metras niekada nematyta. Baltos sienos metras ant dviejų baltos lubos kvadratinis metras niekada nematyta. Baltas nuogas kūnas vos žymios vien akys. Blyškiai pilki kone balti pėdsakai įspausti ant balto. Baltos rankos karo delnais į viršų kulnai suglausti stačiu kampu. Šviesa karštis balti švytintys veidai. Baltas nuogas kūnas guli opa jau kitur. Pėdsakai brėžia bereikšmius blyškiai pilkus beveik baltus ženklus. Baltas nuogas kūnas įspaudžia nematoma balta ant balto. Vien vos blyškiai mėlynos beveik baltos akys. Galva rutulys gan aukšta akys blyškiai mėlynos beveik baltos atsuktos veidu į tylą viduj. Trumpi beveik niekada negirdėti kuždesiai. Pėdsakai brėžia bereikšmius blyškiai pilkus beveik baltus ženklus ant balto. Kojos suspaustos tarsi susiūtos kulnai suglausti stačiu kampu. Vieninteliai nebaigti vadinami juodi pėdsakai blyškiai pilki beveik balti ant balto. Šviesa karštis baltos švytinčios sienos metras ant dviejų. Baltas nuogas kūnas prikausto opa kitur. Pėdsakai brėžia bereikšmius blyškiai pilkus beveik baltus ženklus. Baltos nematomos pėdos kulnys suglaustos stačiu kampu. Vien akys nebaigtos vadinamos mėlynomis blyškaus mėlynumo beveik baltos. Vos girdimas kuždesys beveik niekada nė sekundės negirdėtas gal nevienintelis. Vos rausvas baltas nuogas kūnas žymi baltą metrą nematomame baltume. Šviesa karštis vos girdimi beveik niekada negirdėti visada tie patys visi žinomi. Bal-

tos nematomos rankos karo delnais į viršų. Baltas nuogas kūnas užima metrą opa užima kitur. Vien vos blyškiai mėlynos beveik baltos akys prikausto. Kuždesys vos girdimas beveik niekada nė sekundės negirdėtas gal tai išeitis. Galva rutulys gan aukšta akys blyškiai mėlynos spengsmas kuždesys spengsmas tyla. Burna lyg susiūta baltu nematomu siūlu. Gal spengsmas antra prigimtis beveik nė sekundės beveik niekada neprisimenu. Baltos sienos kiekviena su savo pėdsaku įbrėžtais bereikšmiais blyškiai pilkais beveik baltais ženklais. Šviesa karštis visa žinoma visa balta nematomi sutikti veidai. Spengsmas vos kužda beveik niekada nė sekundės gal tai atminties prasmė beveik niekada. Baltos nematomos pėdos kulnai suglausti stačiu kampu opa kitur be garso. Rankos karo delnais į viršų kojos suspaustos tarsi susiūtos. Galva rutulys gan aukšta akys blyškiai mėlynos beveik baltos atsuktos veidu į tylą viduj. Opa kitur kur visąlaik ir žinai, ir nežinai. Vien nebaigtos akys vadinamos mėlynos blyškiai mėlynos beveik baltos duobės vienintele spalva žymi veidą. Visa žinoma visa balta balti švytintys veidai spengsmas vos kužda beveik niekada nė sekundės beveik niekada neprisimenu žvaigždžių laiko. Baltas nuogas kūnas užima metrą op jau kitur balta ant balto nematoma širdis be garso dūsauja. Vien vadinamos mėlynos blyškiai mėlynos beveik baltos akys žymi vienintele spalva veidą jos vienintelės nebaigtos. Nematomi susitikimai veidų vienintelis švyti be galo baltas ir žinomas, ir nežinomas. Nosis ausys baltos duobės burna nematoma tarsi susiūta baltu siūlu. Spengiantys kuždesiai vos girdimi niekada nė sekundės visada tie patys visi žinomi. Vadinamas vos rausvas baltas nuogas nematomas kūnas uždaro visa žinoma lauke viduje. Galbūt spengs-

mas sekundės prigimtis, kai vaizdas tuo pat metu ne toks mėlynas ir baltas vėjyje. Baltos švytinčios lubos kvadratinio metro niekada nematytos dėl to spengia gal čia išeitis sekundės tyla. Vien nebaigti vadinami juodi pėdsakai įbrėžti pilki bereikšmiai ženklai blyškiai pilki beveik balti visada tie patys. Gal spengsmas ne vienos sekundės prigimtis kai vaizdas tuo pat metu visada tas pats ir ne visai tas pats kiek atsimeni beveik niekada spengianti tyla. Vos rausvi balti baigti nagai. Ilgi pabalę nematomi baigti plaukai. Nematomi randai tokie pat balti kaip kitados vos rausvas kūnas. Vos spengia vaizdas vargiai beveik niekada nė sekundės žvaigždžių metu mėlynas ir baltas vėjyje. Galva rutulys gan aukštai nosis ausys baltos duobės burna tarsi baltu siūlu užsiūta nematoma baigta. Vien vadinamos mėlynos akys žymi veidą blyškiai mėlyna kone vienintele balta spalva vien jos nebaigtos. Šviesa karštis balti švytintys veidai vien švytintis baltumas be galo ir žinomas, ir nežinomas. Vos spengia gamtoj beveik niekada nė sekundės vaizdas tuo pat metu visada toks pat mėlynas ir baltas vėjyje. Blyškiai pilki įbrėžti pėdsakai akys blyškiai mėlynos beveik baltos duobės žymi veidą gal spengia prasmė vargiai beveik niekada nėra spengsmo tyla. Baltas metro nuogumas be garso perkelia kitur kojas suspaustas tarsi būtų susiūtos kulnai suglausti stačiu kampu rankos karo delnais į viršų. Galva rutulys gan aukšta akys blyškiai mėlynos beveik baltos duobės uždaro tylą viduj opa kitur kur ji visą laiką ir žinoma, ir nežinoma. Gal spengsmo nėra nė sekundės, kai vaizdas nėra pusiau užmerkta juoda ir balta akis ilgomis blakstienomis, ko beveik niekada neprisimenu. Toli laike visai baltas žaibas baigėsi kadaise opa žaibas baltos švytinčios sienos be pėdsakų akys paskutinės bal-

tos spalvos baigtos. Opa paskutinį kartą perkelia kitur kojas suspaustas tarsi susiūtas kulnai suglausti stačiu kampu rankos karo delnais į viršų galva rutulys gan aukšta akys baltos nematomos baigtos žymi veidą. Rausvas vos vieną metrą baltas nuogumas visa žinoma lauke ir viduj ir baigta. Baltos lubos niekada nespengia vargu ar kadaise ar beveik niekada nė sekundės nematytos balta žemė galbūt niekada iš čia nematyta. Spengsmas vargu ar kada turi prasmę gamta niekada nė sekundės beveik niekada nebūna mėlyna ir balta vėjyje to niekada nebepamenu. Balti veidai be pėdsakų nei vieno švytinčio be galo baltai nebent tai žinau ir nežinau. Šviesa karštis visa žinoma visa balta širdis be garso dūsauja. Galva rutulys gan aukšta baltos akys prikausto gal paskutinį spengiantį kuždesį nė vienos sekundės juoda balta akis ilgomis blakstienomis nemaldauja spengiančios tylos op baigta.

1966

Be

Griuvėsiai pagaliau tikra prieglauda iš taip toli per tiek paklydimų. Be galo tolima žemė susilieja su dangumi jokio garso niekas nejuda. Gyvas tik blyškiai melsvas kūnelis plakančia širdimi. Keturios atsivėrusios bespalvės sienos tikra prieglauda be išėjimo.

Su pilkais pelenais susimaišę plačiai dunksantys griuvėsiai tikra prieglauda. Šviesos kupinas baltas kubas prausia veidus nepalikdamas jokių prisiminimų pėdsako. Nieko tik pilkas oras be laiko ir šmėkščiojanti vaiduokliška šviesa. Dangų atspindinčios žemės atšvaitas pilkame kaip pelenai danguje. Niekada nieko daugiau tik prabėgančios valandos nekintantis sapnas.

Jis keiks Dievą it palaimos metu prasivėręs dangus praeinančia liūtimi. Kūnelis pilku veidu įspraustais bruožais ir dviem blyškiai mėlynom duobutėm. Veidai be pėdsako baltumo ištrina iš ramių akių bet kokį prisiminimą.

Vaiduokliška šviesa visada tik pilkas oras be laiko ir be garso. Veidai be pėdsakų taip arti palietus baltumas neužgožia jokio prisiminimo. Kūnelis apklotas pilkais pelenais plakančia širdimi priešais tolius. Ant jo lis it palaimos metu iš žydryne praplaukiančio debesio. Kubas tikra prieglauda pagaliau be garso atsiveria keturios sienos.

Pilkas dangus be debesų niekas nežadina pilko žemės pelenų smėlio. Toks pat pilkas kaip žemė dangus tik stovi griuvėsiai. Pilki pelenai aplink žemę ir dangų susiliejančius begaliniame tolyje.

Jis pajudės smėlyje šis pakils į orą sujudins dangų. Tik

sapne metas kurti gražią svajonę. Kūnelis vien pilkos pelenų krūvelės plakanti širdis. Be skiriamosios linijos be galo susilieja žemė su dangumi tebėra gyvas vien tik kūnelis. Jis žengs dar vieną žingsnį į tolumas per neaprėpiamus smėlius. Tyla nė vieno dvelksmo visur ta pati pilkuma žemėje danguje kūne ir griuvėsiuose.

Lėta juoduma su griuvėsiais tikra prieglauda be garso atsiveria keturios sienos. Kojos vienas luitas rankos prispaustos prie šonų kūnelis tolių akivaizdoje. Niekada tik dingusiame sapne taip greit prabėga ilga valanda. Vienintelis gyvas kūnelis nežengia toliau duobių. Jis žengs tik vieną žingsnį į tolį per griuvėsius su smėliu ant kupros. Nieko tik vien sapnas dieną ir naktį sukurtas iš kitų geresnių dienų naktų. Jis atgaivins laiką vienu žingsniu atkurs tolimas dienas ir naktis.

Keturi atvartai tikra prieglauda be išėjimo pasklidusiuose griuvėsiuose. Kūnelis iš sustumtų dalių vienas pilkas brūkšnys. Pagaliau tikra prieglauda be išėjimo be garso atsivėrusios keturios sienos. Be galo toli susilieja žemė ir dangus nei judesio nei dvelksmo. Balti veidai be pėdsakų rami akis galva be proto jokio prisiminimo. Pasklidę griuvėsiai aplink pilki pelenai pagaliau tikra prieglauda be išėjimo.

Pilki pelenai vienintelis gyvas kūnelis plakančia širdimi tolių akivaizdoje. Vėl visa gražu kaip palaimingais laikais kai siaus negandas. Žemė smėlis tokie patys pilki kaip oras dangus kūnas griuvėsiai ir švelniai pilkas peleninis smėlis. Šviesa balta prieglauda nuplauna veidus nepalieka jokių prisiminimų pėdsakų. Begalybė be kontūrų kūnelis vienintelis gyvas visur tokia pati pilkuma žemėje danguje kūne griuvėsiuose. Priešais baltą ramybę tokią ar-

timą paliesti ramus žvilgsnis galiausiai nieko neprisimena. Jis žengs dar vieną žingsnį vienintelį visai vienas neaprėpiamame smėlyje.

Blanki atsivėrusi prieglauda be išėjimo per šitiek paklydimų ir iš taip toli. Visąlaik vien tyla kaip vaizduotėje beprotės juokas ir riksmai. Galva ramia akimi visa balta rami šviesa jokio prisiminimo. Vaiduokliška aušra išvaiko vaiduoklius ir tą kitą vadinamą prieblanda.

Jis nueis atsukęs nugarą veidu į dangų tolumoje vėl atsivers griuvėsiai ir smėlis. Pilkas belaikis oras žemė susilieja su dangumi tokie pat pilki kaip tolimi beribiai griuvėsiai. Jis neš tolimą dieną ir naktį oras sujudins širdį. Tikra prieglauda pagaliau dunkso plačiai pasklidę griuvėsiai tokie pat pilki kaip ir smėlis.

Priešais ramų žvilgsnį arti jog gali paliesti visa balta be prisiminimų. Visada tik įsivaizduojama mėlynė poezijos vadinama dangiška tik beprotiškoj vaizduotėj. Tuščias didžiulės šviesos kubas visas baltas veidai be pėdsakų jokio prisiminimo. Visąlaik tik pilkas belaikis oras jokio krustelėjimo jokio dvelksmo. Plakančia širdimi gyvas vien kūnelis pilku veidu dviem blyškiai mėlynom akim. Balta šviesa arti paliesti galva ramia akimi visu protu jokio prisiminimo.

Kūnelis toks pat pilkas kaip žemė dangus ir griuvėsiai vienintelis gyvas. Tyla nė dvelksmo visur tokia pat pilkuma žemėj danguj griuvėsiuose. Atsiveria keturios bespalvės sienos tikra prieglauda be išėjimo.

Pilkas kaip pelenai dangus atspindi dangaus atšvaitą žemėje. Pilkas belaikis oras žemė susilieja su dangumi tokie pat pilki kaip ir tolimi beribiai griuvėsiai. Jis žengs dar vieną žingsnį per neaprėpiamą smėlį į tolius. Neš tolimą dieną ir naktį oras sujudins širdį.

Vaiduokliška šviesa visąlaik tik pilkas belaikis oras jokio garso. Begaliniame tolyje žemė susilieja su dangumi jokio krustelėjimo jokio dvelksmo. Ant jo lis kaip palaimos metą iš mėlyno praplaukiančio debesies. Pilkas dangus be debesų jokio garso jokio krustelėjimo žemė smėlis pilki pelenai. Tuščias didžiulės šviesos kubas visas baltas veidai be pėdsakų jokio prisiminimo. Beribė be kontūrų kūnelis vienintelis gyvas visur pilka žemė dangus kūnas griuvėsiai. Pasklidę griuvėsiai maišosi su pilku kaip pelenai smėliu tikra prieglauda. Kubas pagaliau tikra prieglauda be garso atsiveria keturios sienos. Visada tik šis nesikeičiantis sapnas praeinančią valandą. Visada tik pilkas belaikis oras praeinanti vaiduokliška šviesa.

Keturios atvartos tikra prieglauda be išėjimo pasklidę griuvėsiai. Jis atgaivins laiką vienu žingsniu perneš tolimą dieną ir naktį. Priešais artimą paliesti baltą ramybę pagaliau rami akis jokio prisiminimo. Pilku veidu dviem blyškiai mėlynom duobėm gyvas vien kūnelis plakančia širdimi. Jis nueis atsukęs nugarą veidu į dangų tolumoje vėl atsivers griuvėsiai ir smėlis. Žemė smėlis tokie pat pilki kaip oras dangus kūnas griuvėsiai pilkas kaip pelenai švelnus smėlis. Veidai be pėdsakų artimi paliesti baltumas nušluoja bet kokį prisiminimą.

Plakančia širdimi vienintelis gyvas kūnelis pilku veidu bruožuose dvi blyškiai mėlynos duobės. Vienintelis gyvas kūnelis pilka lygu nieko išskyrus kelius įdubimus. Visada tik sapnas dieną ir naktį sapnai apie kitas geresnių dienų naktis. Jis sujudins smėlį šis pakils oru sujudins dangų. Jis žengs žingsnį griuvėsiais smėlis į nugarą tolių link. Visąlaik tik tyla kaip vaizduotėje skambantis beprotės juokas riksmai.

Pagaliau tikra prieglauda tokie pat pilki kaip smėlis pasklidę griuvėsiai. Visąlaik tik pilkas belaikis oras nė krustelėjimo nė dvelksmo. Balti veidai be pėdsako rami akis galvos protas be jokio prisiminimo. Visada tik dingusiame sapne trumpai prabėga ilga valanda. Kubas pilnas šviesos baltumo skuta veidus be pėdsako be prisiminimo.

Blanki atdara tikra prieglauda be išėjimo link kurios iš taip toli per tiek paklydimų. Galva ramia akimi visur balta rami šviesa jokio prisiminimo. Visa gražu visa nauja kaip palaimingu metu siaučiant negandui. Pilki pelenai aplinkui beribėje tolumoje susiliejusius žemę ir dangų. Aplinkui pasklidę griuvėsiai pilki kaip pelenai pagaliau tikra prieglauda be išėjimo. Visada tik sapne turi laiko susapnuot gražų sapną. Kūnelis pilku veidu sukritę bruožai dvi blyškiai mėlynos duobės.

Griuvėsiai pagaliau tikra prieglauda į kurią iš tiek toli ir per tiek paklydimų. Visada tik įsivaizduojama mėlynė poezijoj vadinama dangiška tik bepročio vaizduotėje. Šviesa balta artima paliesti galva ramia akimi su visu protu jokio prisiminimo.

Lėta juoduma ir griuvėsiai tikra prieglauda be garso atsiverčia keturios sienos. Žemė susilieja su dangumi beribėj be kontūrų gyvas vienas kūnelis. Jis žengs dar vieną vienintelį žingsnį neaprėpiamu smėliu. Pilki pelenai vienintelis gyvas kūnelis plakančia širdimi priešais tolius. Šviesa prieglauda baltuma skuta veidus be pėdsako be jokio prisiminimo. Beribiame tolyje žemė susilieja su dangumi nė garso nė krustelėjimo.

Kojos it vienas luitas rankos prispaustos prie šonų kūnelis priešais tolius. Pagaliau tikra prieglauda be išėjimo be garso atsiveria keturios sienos. Veidai be pėdsako bal-

tuma skuta ramią akį pagaliau jokio prisiminimo. Jis prakeiks Dievą kaip palaimos metu prasivėręs dangus prasiveria praeinančia liūtimi. Prieš ramią akį artimą paliesti rami visa baltuma jokio prisiminimo.

Kūnelis plakanti širdis pilkų pelenų krūvelė vienintelė gyva. Kūnelis virtęs pilkais pelenais plakanti širdis tolių akivaizdoje. Kūnelis sudurtų dalių krūvelė pilkoj išraustoj vagoj. Vaiduokliška aušra išsklaido vaiduoklius ir prieblandą.

1969

Kitos nesėkmingos pabaigos

I

Jis plika galva, basomis kojomis, su triko ir aptemtomis per trumpomis kelnėmis, tai jam nekartą sakė jo rankos, pėdos liečia viena kitą, trinasi apie blauzdas ir staibikaulius. Tokia lyg kalinio išvaizda kol kas dar nesisieja nei su vienu jo prisiminimų, bet jie visi šiuo atžvilgiu sunkūs, išsamūs ir gilūs. Didelė galva, kurioje jis vargsta, vien tik juokas, jis eina sau, jis grįš. Vieną dieną jis save išvys, visą priekį nuo krūtinės iki pėdų ir rankas, galiausiai plaštakas, ilgai žiūrės į jų viršų ir delnus, iš pradžių sustingusius rankų galuose, paskui, pažvelgus iš visai arti, virpančius prie pat akių. Jis sustoja, pirmąkart, kiek pamena einąs, viena pėda prieš kitą, priekine mina visu padu, užpakaline ant pirštų galiukų ir laukia, kol apsispręs. Po to vėl žingsniuoja. Jis neina apgraibomis nors tamsu, netiesia rankų, neišskečia pirštų ir neužlaiko pėdų prieš statydamas. Dažnai užkliūva, tai yra kaskart atsitrenkia į kelią ribojančias sienas, iš dešinės, kai pasisuka į kairę, ir iš kairės, kai pasisuka į dešinę, čia kliudo koja, čia viršugalviu, eina pasilenkęs, nes viršuje turėklai, o kadangi jis visąlaik pasilenkęs, jo nugara apvali, galva priekyje, akys nuleistos. Jis netenka kraujo, bet nedideliais kiekiais, žaizdelėms pakanka laiko užsitraukti, kol vėl atsiveria, nes jis eina taip lėtai. Vietomis sienos beveik susiliečia, tuomet atsitrenkia pečiai. Tačiau užuot sustojęs ar netgi pasukęs atgal, taręs sau, tai pasivaikščiojimo galas, dabar turiu pasiekti kitą galinę stotį, pra-

dėti iš naujo, jis spraudžiasi šonu pro siaurumą, pamažu prasiskverbia, nors baisiai spaudžia krūtinę ir nugarą. Akys stengiasi priprasti prie tamsos, bet kaip ją perverti? Ne, ne dėl to jas vis daugiau, vis dažniau ir vis ilgiau primerkia. O dėl to, kad auga nerimas, jog be reikalo eikvoja jėgas, kaip antai, žvelgdamas prieš save, netgi aplinkui, valanda po valandos, diena po dienos ir niekada nieko nemato. Dabar ne laikas šnekėti apie savo klaidas, bet gal jis klydo, kad per daug nesistengė perverti tamsą. Nes galiausiai tai jam būtų pavykę, tam tikru mastu, tuomet būtų kiek linksmiau, šviesos spindulys iškart pralinksmina. Visa po akimirkos nušvistų, iš pradžių nepastebimai, o po to, kaip čia pasakius, po to vis daugiau ir daugiau, kol šviesa visa užtvindytų, kelią, žemę, sienas, skliautą, jį patį, visa skęstų šviesoje jam net nesuvokiant. Gal horizonte pasirodytų mėnulis, žvaigždėtas ar daugmaž saulės nutviekstas dangaus skliautas, nors jis negali juo džiaugtis, paspausti žingsnį arba, priešingai, kol dar yra laiko, pasukti atgal. Galų gale kol kas visur tvarka, tai svarbiausia. Ypač kojos atrodo geros būklės, tai svarbu, Merfis turi nuostabias kojas. Galva dar kiek silpna, ilgai užtruks kol šis organas atsigaus. Ji gali likti silpna, gali dar daugiau susilpnėti, bet tai neturės pasekmių. Šiaip ar taip, kol kas jis ne beprotis, tai svarbu. Svoris sumažėjęs, bet pusiausvyra išlaikyta. Širdis? Tvarka. Ji plaka. O kaip visa kita? Tvarka. Jis tai atliks. Bet va, pasisukęs į dešinę, užuot pasisukęs kiek toliau į kairę, jis vėl pasisuka į dešinę. Ir va, dar kiek toliau, užuot galiausiai pasisukęs į kairę, jis dar kartą pasisuka į dešinę. Ir taip toliau, kol užuot dar kartą pasisukęs į dešinę, kaip laukė, jis pasisuko į kairę. Kurį laiką jo zigzagai atgauna normalią kryptį, pakai-

tomis čia į dešinę, čia į kairę, tai yra pirmyn į dešinę ar beveik, bet ne pagal pradinę ašį, akimirką, kai staiga suvokė išeinąs, o gal tai visada buvo išeities taškas. Nes jei ilgais tarpais dešinė neša kairėn, tai kitais tarpais kairė neša dešinėn. Šiaip ar taip, nesvarbu, jei jis vis dar kopia. Bet va, kiek toliau jis ima leistis tokiu stačiu šlaitu, jog turi atsilošti atgal, kad nenuriedėtų. Kur gi jo laukia gyvenimas, išeities taško, arba tikriau, akimirkos, kai suvokė išeinąs, atžvilgiu, viršuj ar apačioj? Kur pagaliau dings švelnūs kilimai ir trumpi vertikalūs nusileidimai? Šiaip ar taip, nesvarbu, kol jis tikras, kad yra gerame kelyje, o jis tikrai ten, nes kitų nėra, nebent būtų juos praėjęs vieną po kito ir nepastebėjęs. Siena ir žemė tikriausiai iš akmens, tokios pat kietos palietus ir dar drėgnos. Kai kada sustoja, palaižo jas. Fauna, jei tik tokios esama, tyli. Vieninteliai garsai, kuriuos girdi be priekin einančio kūno, tai kažkoks kritimas. Galiausiai iš labai aukštai nukrinta stambus lašas ir ištykšta, kieta masė ūmai išsijudina iš vietos ir sminga žemyn, lengvesnės medžiagos dūla iš lėto. Tada pasigirsta aidas, iš pradžių garsus ir pažadina jį, o kartais atsimuša iki dvidešimties kartų, kaskart vis silpnesnis, ne, kai kada stipresnis už ankstesnį, kol nuslopsta. Po to vėl tyla, tik pertraukiama silpno sudėtinio garso, kurį kelia judantis kūnas. Tačiau šie kryčio garsai ne taip jau dažni, dažniausiai viešpatauja tyla, pertraukiama tik judant kūnui, žengiant basomis pėdomis drėgna žeme, kiek prislopintai alsuojant, atsitrenkiant į sienas, skverbiantis pro siaurumas, šnarant drabužiams, triko ir kelnėms, pasiduodant kūno judesiams ir jiems priešinantis, atsiknojant sudrėkusiai odai ir vėl prisiknojant, staiga nudreskiant jau atplyšusią odą ir vėl nurimstant, galiausiai

kartkartėmis grabaliojantis rankomis po visas kūno dalis, kur tik gali be vargo pasiekti. Jis dar nenugriuvo. Labai blogas oras. Kartkartėmis jis sustoja, atsišlieja į sieną tvirtai suglaudęs pėdas vieną prie kitos. Jis jau kažką prisimena, pradedant diena, kai staiga suvokė esąs čia, tame pačiame kelyje, kuris vis dar jį neša, iki pačios paskutinės, kai sustojo atsišlieti į sieną, taigi jau turi šiokią tokią praeitį, kone įpročius. Bet visa tai dar netvirta. Dažnai jis susigriebia, kad žingsniuoja, kad ilsisi, bet ypač, kad žingsniuoja, nes mažai ilsisi, kad neturi istorijos kaip ir pirmąją dieną tame pačiame kelyje, kuris yra jo pradžia, didingos atminties dienos. Bet dabar dažniausiai, praėjus pirmai nuostabai, grįžta atmintis ir veda jį, jeigu jis nori, toli atgal iki akimirkos, už kurios nieko nėra, kai jis jau tada buvo senas, tai yra kone miręs, ir žinojo, negalėdamas prisiminti, jog kada nors gyveno, kas yra senatvė ir mirtis tarp kitų pagrindinių dalykų. Bet visa tai dar nepatikima, tad dažnai jis, senas, pradeda juodais vingiais, ilgokai žengia pirmus žingsnius, dar nežinodamas, kad jie paskutiniai ar dar nesenesni. Oras toksai blogas, kad čionai gali išgyventi vien tas, kas niekada nekvėpavo tikru grynu oru ar apskritai labai ilgai nekvėpavo. Šis grynas oras, jeigu tik jis staiga pakeistų čionykštį orą, jam būtų lemtingas vos po kelių gurkšnių. Tačiau perėjimas nuo vieno prie kito būtų be abejonės švelnus, kai panorės, palaipsniui artėjant prie išėjimo. O galbūt oras jau nebe toks blogas kaip tada, kai jis pradėjo eiti, tai yra, kai staiga suvokė išėjęs. Šiaip ar taip, pamažu kuriasi istorija, jeigu ją žymi ne geros ir blogos dienos, tai bent jau tam tikros gairės, pagrįstai ar nepagrįstai nustatomos įvykių, pavyzdžiui, paties didžiausio susiaurėjimo, triukšmin-

giausio kryčio, ilgiausios griūties, ilgiausio aido, žiauriausio smūgio, staigiausio nuolydžio, didžiausio skaičiaus posūkių ta pačia kryptimi, didžiausio nuovargio, ilgiausio poilsio, ilgiausiai trukusios atminties netekties ir tylos, ilgiausio išsiblaškymo dėl garsų, kurie kyla einant. O taip, ir paties naudingiausio šių visų įvykių poveikio jo visiems kūno organams, rankoms, šaltoms ir sudrėkusioms basoms kojoms. Ir dar geriausiai pavykusio sienos laižymo. Žodžiu, visų viršūnių. Ir paskui kitų viršūnių, kiek ne tokių iškilių, bet į jas atsitrenkus, smūgis bene pats stipriausias. Po to dar kitos viršūnės, vos žemesnės, o palaižyta siena tokia skani, jog verta kone pačios skaniausios. Paskui nedaug kas arba nieko, iki minimumo, bet jos irgi neužmirštamos didžios atminties dienos, kryčio garsas toks silpnutis, dėl nuotolio ar dėl mažo svorio, ar dėl nedidelio nueito atstumo nuo išeities taško iki atvykimo, kurį jis gal įsivaizdavo, arba dar kitas pavyzdys, tik du pasisukimai vienas po kito arba į kairę, arba ir dešinę, tačiau tai netikęs pavyzdys. Pirmais ir netgi antrais kartais jam buvo pateiktos dar kitos gairės. Pavyzdžiui, pirmas susiaurėjimas, be abejo, jis jo nesitikėjo, sujaudino jį nė kiek nemažiau už patį siauriausią susiaurėjimą, kaip ir antroji griūtis, be abejo, jis jos tikėjosi, paliko jam tokį pat neišdildomą prisiminimą kaip ir pati trumpiausioji. Kas bebūtų, jo istorija rutuliojasi ir netgi kinta, priklausomai nuo naujų aukštumų ir naujų žemumų, stumiančių į šešėlį ir užmarštį tuos, kas laikinai garbinamas, kur kiti elementai ir motyvai, kaip ir šie kaulai, kuriais netrukus jis vaišinsis, ją praturtins iš pagrindų, nes yra svarbūs.

II

Išsižadėjau prieš gimdamas, kitaip neįmanoma, tačiau man reikėjo gimti, tai buvo jis, aš viduje, štai, kaip matau reikalą, tai jis rėkė, tai jis išvydo šviesą, aš nerėkiau, aš neišvydau šviesos, aš negaliu turėti balso, minčių, bet aš kalbu ir galvoju, darau neįmanoma, kitaip neįmanoma, tai jis gyveno, aš negyvenau, jis blogai gyveno, dėl manęs, jis nusižudys, dėl manęs, aš tai papasakosiu, papasakosiu jo mirtį, jo gyvenimo galą ir mirtį, pamažėle, dabar, jo mirties nebus gana, jeigu jis gargaliuos, tegu gargaliuoja, aš nemirsiu, gal jį palaidos, o jeigu jį suras, aš būsiu viduj, jis pus, aš nepusiu, iš jo liks tiks kaulai, aš būsiu viduj, jis bus vien dulkės, aš būsiu viduj, kitaip neįmanoma, štai, kaip matau reikalą, neįmanoma, kad žinočiau kaip baigsis jo gyvenimas ir kaip jisai mirs, pamažėle sužinosiu, neįmanoma, kad tai pasakyčiau, aš pasakysiu dabar, kalba bus nebe apie mane, o vien apie jį, apie jo gyvenimo galą ir jo mirtį, kur jis palaidotas, jei tik jį suras, čia ir baigsiu, nekalbėsiu apie kirminus, apie kaulus ir dulkes, tai niekam neįdomu, nebent man būtų nuobodu jo dulkėse, tai keltų man nuostabą, kaip ir būnant jo kailyje, čia ilga tyla, gal jis nusiskandins, jis norėjo nusiskandinti, nenorėjo, kad jį rastų, jis nebegali nieko norėti, bet kadaise jis norėjo nusiskandinti, nenorėjo, kad jį rastų, giliame vandeny su girnapuse ant kaklo, užgesęs polėkis kaip kiti, bet kodėl vieną dieną į kairę, kodėl ne kita kryptimi, čia ilga tyla, daugiau nebebus aš, jis niekada daugiau nesakys aš, jis niekada daugiau nieko nesakys, su niekuo nekalbės, niekas nekalbės su juo, jis nekalbės visai vienas, jis negalvos, jis eis, aš būsiu viduj,

jis kris ir miegos nesvarbu kur, miegos blogai, dėl manęs, atsikels ir eis toliau, eis blogai, dėl manęs, nebegalės likti vietoje, dėl manęs, galvoje daugiau nieko nėra, įdėsiu į ją ko reikia.

III

Hornas ateidavo naktį. Jį priimdavau tamsoje. Išmokau visa pakelti, išskyrus būt matomas. Iš pradžių po kokių penkių šešių minučių liepdavau jam išeiti. Tad joms praėjus, jis pats išeidavo. Savo užrašus apžiūrinėdavo prie elektrinio žibintuvėlio šviesos. Po to užgesindavo ir kalbėdavo tamsoj. Šviesa tyla, tamsa žodis. Jau penkeri ar šešeri metai, kai manęs niekas nemato, pirmiausia aš pats. Kalbu apie veidą, kurį tiek tyrinėjau, kadaise ir neseniai. Dabar vėl bandau tyrinėti, kad man būtų pamoka. Ištraukiu savo stiklus ir veidrodžius. Galiausiai leisiuosi matomas. Jeigu pabels, suriksiu, įeikite! Bet kalbu apie tai, kas buvo prieš penkerius ar šešerius metus. Šie ir būsimi trukmės nurodymai reikalingi, kad justume laiką. Mane vis daugiau vargino kūnas. Dengiau jį kaip įmanydamas, bet kai atsikeldavau, aiškiai matydavosi. Nes pradėjau atsikelti. Paskui susižeidi. Šiaip ar taip, tai ne taip rimta. Bet su veidu nieko nepadarysi. Taigi Hornas naktį. Kai pamiršdavo žibintuvėlį, degindavo degtukus. Aš, pavyzdžiui, jo paklausdavau, o kokia šiandien jos suknelė? Jis uždegdavo, pasklaidydavo užrašus, rasdavo nuorodą, užgesindavo ir atsakydavo, pavyzdžiui, geltona. Jam nepatiko, kai pertraukia, turiu pasakyti, kad tik retsykiais gaudavau tokią progą. Vieną naktį jį pertraukiau ir paprašiau, kad apšvies-

tų savo veidą. Jis tai padarė paskubomis, užgesino ir kalbėjo toliau. Aš jį dar kartą pertraukiau, paprašiau akimirką patylėti. Ir daugiau nieko. Bet ant rytojaus ar gal tik poryt paprašiau jį iškart apšviesti veidą ir taip laikyti iki naujo paliepimo. Iš pradžių šviesa buvo gana stipri, o po to ėmė blėsti, kol virto tik gelsvu spindesiu ir, mano nuostabai, ilgai spindėjo. Po to ūmai tapo tamsu, Hornas išėjo, penkios ar šešios minutės, be abejo, jau buvo prabėgusios. Bet tada vienas iš dviejų dalykų, tiksliau, gęstanti šviesa per keistą atsitiktinumą sutapo su susitikimo pabaiga arba tikriau, Hornas, žinodamas, kad laikas išeiti, jį nutraukė. Dar kartais vėl matau blėstantį veidą, kuris darosi vis ryškesnis, kai jį pamažu apgaubia tamsa, kokį išsaugojau atmintyje. Galiausiai, kol jis vis dar galutinai neišnyko, sau pasakiau, nėra jokios abejonės, tai jis. Šie paveikslai formuojasi išorinėje erdvėje, kurios nereikia painioti su kita. Užtenka man tik ištiesti ranką ar užmerkti akis, ar nusiimti akinius, ir jų nebematau. Tai yra pranašumas. Tačiau, kaip matysime, jis tikrai neapsaugo. Štai kodėl, kai atsikeliu, mieliau stoviu prieš vientisą paviršių, panašų į tą, kurį matau nuo lovos, kalbu apie lubas. Nes vėl pradedu keltis. Maniau, jog tai mano paskutinė kelionė, kurią dabar privalau dar kartą tvirtai įsisąmoninti, kad būtų man pamoka ir prie kurios geriau būčiau negrįžęs. Bet jaučiu, kad būsiu priverstas dar pakartoti. Taigi pradedu vėl keltis, žengiu kelius žingsnius per kambarį, prisilaikydamas lovos skersinių. Mane iš esmės pražudė atletika. Šokinėdamas, bėgiodamas, boksuodamasis ir imdamasis jaunystėje, o kai ką darydamas ir gerokai vėliau, prieš laiką sudėvėjau mechanizmą. Jau peršokęs ketvirtą dešimtį, dar svaidžiau kartį.

IV

Senoji žemė, gana melo, jį mačiau, tai buvau aš kito plėšriomis akimis, per vėlu. Ji bus ant manęs, tai būsiu aš, tai bus ji, tai būsime mes, tai niekada nebuvome mes. Gal ne rytoj, bet per vėlu. Neilgai žiūriu į ją, ir koks atsižadėjimas, kaip ji manęs atsižada, tiek atsižadėta. Tai karkvabalių metai, nei ateinančiais, nei dar kitais metais jų nebus, gerai įsižiūrėk. Aš grįžtu naktį, jie nuskrenda, palieka mano ąžuolėlį ir prisisotinę lekia į tamsą. Tristi fummo ne l'aere dolce. Grįžęs pakeliu ranką, čiumpu šaką, atsistoju ir įžengiu į namus. Trejus metus žemėje tie, ko nesuėdė kurmiai, paskui ryti, ryti dešimt dienų, dvi savaites ir kas naktį skrydis. Prie upės, galimas daiktas, kad skrenda prie upės. Uždegu, užgesinu, man gėda, stoviu priešais langą, vaikštau nuo vieno lango prie kito, ramstausi į baldus. Akimirką matau dangų, skirtingus dangus, kurie vėliau virsta veidais, agonijomis, įvairiausiomis meilėmis ir laimėmis, kurių, deja, taip pat esama. Gyvenimo akimirkos, tarp kitų ir mano gyvenimo, tačiau gyvenimo pabaigos. Laimės, kokios laimės ir kokios mirtys, vos tai sužinojau, buvo per vėlu. Ak, mylėti mirštant ir matyti mirštant brangias būtybes, būti laimingam, kodėl, neverta. Ne, bet dabar tik stovėk čia priešais langą,viena ranka ant sienos, kita sugriebęs už marškinių ir žiūrėk į dangų, truputį ilgiau, bet ne, žaguliai ir spazmai, vaikystės jūra, kiti dangūs, kitas kūnas.

1966–1970

Dar kartą baigti, kiaušas tamsioj uždaroj vietoj kakta ant lentos, kad pradėtum. Taip ilgai, kol pradėsi, kol užsimirš laikas vieta ir lenta. Taigi kiaušas, kad baigtumei vienas tamsoj tuštumą be kaklo, be veido, vien dėžė paskutinė vieta juodoj tuštumoj. Palaikų vieta, kur kadaise iš toli į tolį švietė kas liko. Likusios dienos dienų, kai niekada nebuvo tokios silpnos ir blyškios šviesos. Tad kad baigtum, dar turi pasidirbti kiaušą paskutinėj vietoj, užuot užgesęs. Pagaliau staiga ar iš lėto magiškai kyla švininė diena. Darosi vis ne tokia juoda, galiausiai pilka ar staiga lyg pilkšvas judantis smėlis, kiek užmato akis po tokiu pat pilku dangumi be debesų. Kiaušas paskutinėje tamsioje tuščioje vietoje viduj lauke, kol staiga ar iš lėto ta švininė diena galiausiai sustingsta vos pakilusi. Pilkas dangus be debesų, pilkas smėlis kiek akis užmato, seniai tuščia, kad pradėtų. Smulkus smėlis lyg dulkės ak bet išties kur ne kur gilios dulkės, kad paskęstų patys didingiausi paminklai. Štai pagaliau visiems kitiems žvilgsniams nematomas pilkas tremtinys stovi sustingęs tarp griuvėsių. Toks pat pilkas visai mažas kūnelis, galva prie aukštai iškeltų kojų, liko vien šviesios akys. Rankos vis dar prie kūno, abi kojos pasirengė bėgti. Pilkas dangus be debesų dulkių okeanas be raibulių apgaulingi beribiai toliai pragaro oro nė dvelksmo. Prieglaudos nuolaužos klimpsta maišosi su dulkėmis dauguma jau nebeiškyla į paviršių. Pagaliau pokytis, krinta nulūžusi skeveldra. Toks tankus daiktas krinta iš lėto plūduriuoja it kamštis vandenyje vos grimzta. Tad kad

baigtum, turi pasidirbt kiaušą paskutinėj vietoj, užuot užgesęs. Pilkas dangus be debesų beribėj tolumoj pilkas belaikis oras nei Dievui nei jo priešams. Štai pagaliau dar beribiai toliai netikėtai prasiskverbę pro pilkumą du balti neužaugos. Iš pradžių ir ilgai iš toli nepagaunami, nes balti pilkame ore jie galuojasi žingsnis po žingsnio pilkose dulkėse, neša baltus neštuvus matomus iš aukštai pilkame ore. Velka juos iš lėto per dulkes susikūprinę, ilgomis rankomis, palyginus su kojom, nes klimpsta pėdos. Balti kaip viena vienatvė ir panašūs net painioja žvilgsnis. Eina vienas prieš kitą dažnai taip gerai sutaria, kad paeiliui čia vienas čia kitas pradeda žingsniuoti atbulas. Tas, kuris baigia, daro tai rūpestingai it baidarės vairininkas. Kai vienas pasuka į šiaurę ar į kokią kitą pasaulio šalį, kitas iškart pasisuka į priešingą pusę. Kai vienas sustoja, kitas apsuka neštuvus du šimtus laipsnių aplink ašį ir štai vėl pasikeičia rolės. Iš aukštai matosi kaulo baltumo paklodė, priekinės bei užpakalinės rankenos ir neužaugos iki pat didžiulio kiaušo viršūnės. Iš toli tolyn juda kaip vienas, pastato neštuvus, po to vėl pakelia net neturėdami pasilenkti. Tai juokingai menki neštuvai, prisimenant neštuvus triskart ilgesnius už lovą. Tai prieky tai užpakaly išsigaubianti paklodė, nelygu kaip slankioja pagalvė, rodo kur galva. Pačiame rankų gale keturios plaštakos atsigniaužia kaip viena, dulkėmis kone velkami neštuvai be garso pastatomi. Neproporcingos galūnės, įskaitant kiaušus kojas, stuomenis, be galo plonas rankas ir smulkius veidus. Galiausiai pėdos atsiskiria viena nuo kitos, kairė priešaky dešinė užpakaly ir taip nubėga eidine. Pilkos dulkės kiek akys užmato po pilku dangumi be debesų ir staiga ar pamažu, kur dulkės, gali įžvelgti baltumą. Belieka įsivaizduoti ar

gali jį matyti paskutinysis išvarytas tarp griuvėsių, ar apskritai kada nors jį pamatys, ar tuo patikės. Tarp jų iš paukščio skrydžio nemažėjanti erdvė tik atrodo, kad tai paskutinė dykuma. Kūnelis gyvas paskutinio sąstingio būsena tarp griuvėsių tyla ir marmurinis nekintamumas. Pagaliau vos pirmas pokytis, atsiplėšia griuvėsių skeveldra ir lėtai krisdama sminga į dulkes. Dulkės surijo tiek, jog daugiau neberyja, juo blogiau trupučiui kas dar liko paviršiuje. Ar tai tik sustojo virškinimas kaip kadaise smauglių, kai paskui pagaliau nuryja paskutinį kąsnį. Neužaugos tolimas baltumas, atėjęs iš niekur, sustingęs pilkame ore, kur gali būti vien dulkės. Niekas neprisimins, ką jie neša, abu vieniši tarsi lyg vienas eina pirmyn, atsitraukia šen bei ten, stabteli ir vėl žingsniuoja. Tas priekyje kartais sustoja, kiek įmanydamas pakelia galvą tarsi tyrinėtų tuštumą, nustatytų kryptį. Paskui vėl nueina taip iš lėto, kad pastebi tik po to, kai staiga nueini laimės link nuleista galva, užmerktais vokais. Ilgai nukreiptas į horizontalius veidus žvilgsnis veltui stengiasi priartėti, bet mato tik du mažus ovalus be akių. Kiklopiška skliauto viršūnė švysteli priekyje baltu kamuoliu pilkame danguje, atkiša kuprą. Pagaliau visai paskutinis pokytis, išvarytasis griūva kniūbsčias nugara į dangų, išsitiesia tarp griuvėsių. Pėdos per vidurį, kūnas griūva lyg statula vis greičiau ir greičiau užimdamas ketvirtadalį erdvės. Pikta akis dabar geba jį įžvelgti tarp griuvėsių, tarp dulkių po tuščiu dangumi, kur nebeskraido maitvanagiai. Nors ir nesigirdi, jis dar kvėpuoja, kai iškvepia vos virpa dulkelės. Lazurito akiduobės griūvant neužsimerkė, ne taip kaip lėlės, ir dulkės jų dar neužklojo. Nuo šiol nėra kalbos apie tai, jog kada būtum jais tikėjęs priešais šį baltumą tolumoje, kur dulkės maišosi su dangumi. Nėra baltumo nei

žemėje nei danguje, neužaugos pavargo, neštuvai padėti skersai baltų marmuro kūnų. Griuvėsiai, tyla ir nekintantis marmuras, leisgyvis kūnelis, saugokitės, orbitos plačiai atvertos, nuskalautos mėlynės gelmėj. Kaip tuomet, kai buvo tvirtas, rankos prie stuomens, abi kojos pasirengusios bėgti. Stipriai griuvęs mažu pailgu veiduku į žemę, tarsi kas būtų draugiška ranka pastūmęs nugarą ar papūtęs vėjas, bet oras nejuda. Pakilęs iš gyvenimo dugno ir ilgai ėjęs, griūk ir nesibaimink, daugiau nebegalėsi atsistoti. Negyvas kiaušas ir visa amžiams sustings, neštuvai ir neužaugos, ir kūnelis, ir pilkas dangus be debesų, ir dulkės nepajėgs judėti be galo toli pragaro oru. Ir sapnas, kai bėgi erdve nei čia, nei kitur, ir visi žemės žingsniai niekada prie nieko nepriartins ir nuo nieko nenutolins. Nes kad dar kartą baigtum, pamažu arba lyg perjungiant, vėl pasidaro tamsu kaip gali būt tamsūs tik tam tikri pelenai. Jie dar žino kaip baigti po tokiu pat tamsiu dangum be debesų, jie, žemė ir dangus, žino apie paskutinę pabaigą, jei tik ji kada bus, jei jos būtinai reikia.

Iš „Šnipštas", 1975

Uola

Langas tarp dangaus ir žemės, nežinia kur. Atsiveria į bespalvę uolą. Akis nepagauna keteros iš kur bežvelgtų. Nei pagrindo. Ją supa du visada balti dangaus lopai. Ar dangus leidžia spėti kur baigiasi žemė? Gal tai tarpinė atmosfera? Jūros paukščių nė pėdsako. Gal per šviesu, kad pasirodytų. Galų gale kur gi veidas? Iš kur bežvelgtų, akis jo neranda. Jis pasitraukia, ji beprotė vis tiek ieško. Pagaliau iškyla stataus skardžio šešėlis. Mirusių palaikai suteikia kantrybės. Pabaigai atsiskiria visas kiaušas. Vienintelis iš visų vertų palaikų. Jis dar mėgina pro kaktikaulį prasiskverbti į uolą. Orbitos leidžia nuspėti buvusį žvilgsnį. Kartkartėmis uola dingsta. Tuomet akis skrieja į baltus tolius. Arba nusigręžia.

1975

TURINYS

Beckett, Samuel

Be49 Prancūziški apsakymai: apsakymų rinkinys / Samuel Beckett; iš prancūzų kalbos vertė Galina Baužytė-Čepinskienė. — Vilnius: Pasviręs pasaulis, 2006. — 176 p.

ISBN 9955-435-72-0

Samuelis Beckettas (1906 – 1989), vienas iš ryškiausių, įtakingiausių ir savičiausių XX a. literatūros kūrėjų, skeptiškasis Nobelio premijos laureatas, tylusis naratyvo reformatorius. Autorius labiausiai pagarsėjo dramos kūriniais bei romanais, tačiau jo kūrybos pamatą sudaro trumpoji proza, kurią jis rašė visą gyvenimą ir kurioje galima įžvelgti esminius kūrybinius iššūkius bei inovacijas.

UDK 840-3

Samuel Beckett

Prancūziški apsakymai

Redaktorius ir dizaineris Robertas Kundrotas
Dailininkė Eglė Gelažiūtė-Petrauskienė
Leidybos vadovas Vincas Akelis

2006 03 15 Užsakymas 700
Išleido UAB „Pasviręs pasaulis"
Erfurto 48 – 18, 04102 Vilnius
El. paštas: tango@takas.lt
Puslapis internete: www.km.projektas.lt
93-oji leidyklos knyga
Spausdino AB spaustuvė „Aušra"
Vytauto pr. 23, 44352 Kaunas
Puslapis internete: www.ausra.lt
El. paštas: ausra@ausra.lt

Samuelis Beckettas (1906–1989),
vienas iš ryškiausių, įtakingiausių ir savičiausių XX a. literatūros kūrėjų, skeptiškasis Nobelio premijos laureatas, tylusis naratyvo reformatorius. Autorius labiausiai pagarsėjo dramos kūriniais bei romanais, tačiau jo kūrybos pamatą sudaro trumpoji proza, kurią jis rašė visą gyvenimą ir kurioje galima įžvelgti esminius kūrybinius iššūkius bei inovacijas.

ISBN 9955-435-72-0
9 789955 435723